

**Ministerstvo zemědělství ČR
Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha**

**PANORAMA
POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU ČR
2002**

Praha 2003

Studii “Panorama potravinářského průmyslu 2002“ vypracoval pod gescí odboru potravinářské výroby MZe ČR Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha

Ministerstvo zemědělství ČR

Recenzent: Ing. Václav Lukeš

Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha

Autoři: Ing. JUDr. Josef Mezera, CSc. (OKEČ 15)

Ing. Václav Pokorný (OKEČ 151, 152, 155, 157 a 159)

Ing. Marie Putíková, CSc. (OKEČ 153, 154, 156 a 158)

© Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky, Praha, 2003

OBSAH

Použité zkratky a vysvětlivky pojmů	5
Úvod a metodické přístupy	7
I. VÝROBA POTRAVINÁŘSKÝCH VÝROBKŮ A NÁPOJŮ (OKEČ 15)	9
1. Charakteristika odvětví	9
2. Pozice odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu	10
3. Struktura odvětví podle počtu zaměstnanců v organizacích	13
4. Regionální struktura odvětví	14
5. Hlavní ekonomické ukazatele	15
6. Zahraniční obchod	24
7. Investice	28
8. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	29
9. Shrnutí a perspektivy odvětví	31
II. VÝROBNÍ OBORY POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU	33
VÝROBA, ZPRACOVÁNÍ A KONZERVOVÁNÍ MASA A MASNÝCH VÝROBKŮ	33
1. Charakteristika oboru	33
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	34
3. Hlavní ekonomické ukazatele	35
4. Zahraniční obchod	40
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	41
6. Shrnutí a perspektivy oboru	45
ZPRACOVÁNÍ A KONZERVOVÁNÍ RYB A RYBÍCH VÝROBKŮ	46
1. Charakteristika oboru	46
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	46
3. Hlavní ekonomické ukazatele	47
4. Zahraniční obchod	52
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	53
6. Shrnutí a perspektivy oboru	54
ZPRACOVÁNÍ A KONZERVOVÁNÍ OVOCE, ZELENINY A BRAMBOR	56
1. Charakteristika oboru	56
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	56
3. Hlavní ekonomické ukazatele	57
4. Zahraniční obchod	61
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	62
6. Shrnutí a perspektivy oboru	62
VÝROBA ROSTLINNÝCH A ŽIVOČIŠNÝCH OLEJŮ A TUKŮ	63
1. Charakteristika oboru	63
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	63
3. Hlavní ekonomické ukazatele	64
4. Zahraniční obchod	68
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	69
6. Shrnutí a perspektivy oboru	69

ZPRACOVÁNÍ MLÉKA, VÝROBA MLÉKÁRENSKÝCH VÝROBKŮ A ZMRZLINY	70
1. Charakteristika oboru	70
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	70
3. Hlavní ekonomické ukazatele	71
4. Zahraniční obchod	78
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	79
6. Shrnutí a perspektivy oboru	80
 VÝROBA MLÝNSKÝCH A ŠKROBÁRENSKÝCH VÝROBKŮ	 82
1. Charakteristika oboru	82
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	83
3. Hlavní ekonomické ukazatele	83
4. Zahraniční obchod	87
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	87
6. Shrnutí a perspektivy oboru	88
 VÝROBA KRMIV	 89
1. Charakteristika oboru	89
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	90
3. Hlavní ekonomické ukazatele	90
4. Zahraniční obchod	96
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	96
6. Shrnutí a perspektivy oboru	97
 VÝROBA OSTATNÍCH POTRAVINÁŘSKÝCH VÝROBKŮ	 99
1. Charakteristika oboru	99
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	99
3. Hlavní ekonomické ukazatele	100
4. Zahraniční obchod	104
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	105
6. Shrnutí a perspektivy oboru	105
 VÝROBA NÁPOJŮ	 106
1. Charakteristika oboru	106
2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů	107
3. Hlavní ekonomické ukazatele	108
4. Zahraniční obchod	113
5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost	113
6. Shrnutí a perspektivy oboru	115

POUŽITÉ ZKRATKY A VYSVĚTLIVKY POJMŮ

Použité zkratky

b. c.	běžné ceny	HACCP	Hazard Analysis and Critical Control Points
BAT	Best available Technique	MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
CBMC	Evropská asociace pro obchod s pivem	MZe	Ministerstvo zemědělství
CEFTA	Central European Free Trade Agreement - Středoevropská dohoda o volném obchodu (od roku 1998 vč. Bulharska)	ISO	International Standard Organisation - Mezinárodní organizace pro standardizaci
CPA	Statistická klasifikace výrobků dle aktivit v Evropském hospodářském společenství	OKEČ	Odvětvová klasifikace ekonomických činností
CPV	ceny průmyslových výrobců	PGRLF	Podpůrný garanční rolnický a lesnický fond
CZV	ceny zemědělských výrobců	PH	přidaná hodnota
ČMSO ZZN	Českomoravské sdružení organizací zemědělského zásobování a nákupu	SAPARD	Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka	s. c.	stálé ceny
ČNB	Česká národní banka	SC	spotřebitelské ceny
ČSÚ	Český statistický úřad	SKP	Standardní klasifikace produkce
ES	Evropské společenství	SVS	Státní veterinární správa
EU	Evropská unie	UNESDA	Mezinárodní organizace výrobců nealkoholických nápojů UNESDA-CISDA
FEAP	Evropská federace chovatelů ryb a ostatních vodních živočichů	ÚKZÚZ	Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský
FEFAC	Evropská federace výrobců krmiv	VÚZE	Výzkumný ústav zemědělské ekonomiky
FNM	Fond národního majetku	ZP	Zpracovatelský průmysl (v systému OKEČ označen jako D)
GŘC	Generální ředitelství cel		

Vysvětlivky pojmů

tržby za prodej vlastních V a S

přidaná hodnota z výkonů
počet zaměstnaných osob

náklady celkem

osobní náklady

produktivita práce z přidané hodnoty
z výkonů

podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě

vývoz

dovoz

obchodní saldo zahraničního obchodu

exportní výkonnost

dovozní náročnost

tržby za prodej vlastní hmotné a nehmotné
produkce externím odběratelům

rozdíl mezi výkony a výkonovou spotřebou
zahrnuje aktivní podnikatele a zaměstnance
(průměrný evidenční počet)

časově rozlišené provozní, finanční
a mimořádné náklady

za sledované období

zahrnují veškeré požitky zaměstnanců i osob
pracujících na základě dohody o provedení
práce nebo dohody o činnosti vč. nákladů na
sociální pojištění

porovnání přidané hodnoty z výkonů a počtu
zaměstnaných osob

podíl osobních nákladů a účetní přidané hodnoty

celní hodnota vyvezeného zboží

celní hodnota dovezeného zboží

rozdíl mezi vývozem a dovozem

vývoz organizací za OKEČ 15 / tržby za prodej
V a S (v b. c.)

dovoz organizací za OKEČ 15 / tržby za prodej
V a S (v b. c.)

ÚVOD A METODICKÉ PŘÍSTUPY

Publikace „Panorama potravinářského průmyslu 2002“ navazuje na předchozí studie charakterizující vývoj potravinářského sektoru ČR na základě obdobného metodického přístupu, jenž uplatňuje MPO i pro ostatní odvětví zpracovatelského průmyslu.

Studie MPO o celém zpracovatelském průmyslu byla v roce 2003 oproti předcházející publikaci z roku 2002 aktualizována a zahrnuje hodnocení let 1997–2002 a dále byla zmíněná studie co do obsahu rozšířena o některé další charakteristiky (tuzemská spotřeba, investice).

Tato studie byla zpracována ve VÚZE pod gescí MZe ČR, jež smluvně zajistilo rozhodující část databází o potravinářském sektoru a jeho rozhodujících výrobních oborech, resp. jejich skupinách. Cílem studie bylo zachytit vývoj produkčních charakteristik sektoru za období 1997 až 2002. Produkční charakteristiky zahrnují výsledky ekonomické činnosti podnikatelských subjektů, zařazených Českým statistickým úřadem do výroby potravin a nápojů (OKEČ 15). Zahrnuty jsou všechny podnikatelské subjekty, bez ohledu na právní formu, počet zaměstnanců a zda jsou či nejsou zapsány v Obchodním rejstříku.

Základním zdrojem dat jsou roční statistické výkazy P 4 – 01 (fyzické osoby nezapsané v Obchodním rejstříku) a P 5 – 01 (fyzické a právnické osoby zapsané do Obchodního rejstříku). Vývoj cenových indexů výrobků byl převzat z ČSÚ a jde o meziroční indexy za prosinec v letech 1997–2002, a to z důvodu jednotného metodického postupu u jednotlivých odvětví zpracovatelského průmyslu i když u výroby potravin a nápojů nemusí zmíněný měsíc představovat nejvhodnější období pro měření meziročního posunu cenových hladin. U ukazatelů základních produkčních charakteristik (s výjimkou počtu zaměstnaných osob) a u poměrových ukazatelů byl proveden přepočet na stálé ceny báze roku 2001.

Vedle produkčních indikátorů, publikace zahrnuje i hodnotové údaje o tuzemské spotřebě výrobků SKP 15 (potravinářské výrobky a nápoje) a o tuzemské spotřebě organizací OKEČ 15 (výroba potravin a nápojů).

Charakteristiky zahraničního obchodu jsou zachyceny z výrobního pohledu. Tyto charakteristiky zahrnují veškeré dovozy a vývozy zařazené do SKP 15 bez ohledu na dovozce resp. vývozce. Pouze při hodnocení exportní výkonnosti a dovozní náročnosti se vychází z organizačního seřazení, tj. odvětvového pohledu (OKEČ 15).

Publikace obsahuje i rozhodující údaje o vývoji investic ve výrobě potravin a nápojů a údaje o přímých zahraničních investicích.

Vedle databázových souborů bylo využito při zpracování této studie i kvalitativních poznatků autorského kolektivu, informací z oblasti legislativy, dotační politiky apod.

Vzhledem k tomu, že tato studie, předkládaná formou publikace, obsahuje poměrně komplexní, především ekonomickou charakteristiku potravinářského sektoru a jeho rozhodujících výrobních oborů (oborových agregací), může posloužit, obdobně jako tomu bylo i v minulých letech, k poskytnutí základních informací o vývoji zmíněného sektoru resp. jeho oborů ve střednědobé časové řadě a uvádí i jeho další perspektivu, která je spojena se vstupem do EU.

*Zpracovaná publikace bude k dispozici na Ministerstvu zemědělství České republiky, v odboru potravinářské výroby (na internetu na adrese: **<http://www.mze.cz>**) resp. ve Výzkumném ústavu zemědělské ekonomiky, oddělení struktury a ekonomiky navazujících sektorů (na internetu na adrese: **<http://www.vuze.cz>**).*

I. VÝROBA POTRAVIN A NÁPOJŮ (OKEČ 15)

1. Charakteristika odvětví

Potravinářský sektor jako jedno z klíčových odvětví zpracovatelského průmyslu významně ovlivňuje výkonnost a konkurenceschopnost celého průmyslu. Tento charakteristický rys vyplývá jednak z výkonnosti a konkurenceschopnosti výroby potravin a nápojů jako jednoho z tradičních odvětví, ale i z toho, že tento sektor vytváří předpoklady pro rozvoj průmyslových odvětví, která mu dodávají vstupy a bez nichž se moderní průmysl neobejde. Výroba potravin však především zajišťuje finalizaci agrární produkce určené na potravinový trh.

Potravinářský průmysl se spolu se zemědělstvím intenzivně připravuje na nové podmínky, související se vstupem ČR do EU. Potravinová politika ČR je dlouhodobě založena na maximálním zhodnocení zemědělské produkce dalším zpracováním. V letošním roce je intenzivně připravováno založení marketingové agentury na podporu prodeje potravin na společném trhu EU i na trzích třetích zemí.

Prioritou národní politiky ve vazbě na potravinovou politiku EU zůstává zajištění vysokého stupně bezpečnosti potravin a zdokonalování právního rámce a účinného systému kontroly v celém potravinovém řetězci. Priorita potravinové politiky směřující k vyšší bezpečnosti potravin byla rozpracována ve vládou přijaté strategii a zahrnuta do zákonných povinností výrobců potravin.

Jelikož sortiment potravin a nápojů musí uspokojovat četné požadavky spotřebitelů, je sektor široce oborově členěn. Podle systému OKEČ jde o následující výrobní obory (resp. jejich skupiny):

15.1 – výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků,

15.2 – zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků,

15.3 – zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor,

15.4 – výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků,

15.5 – zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny

15.6 – výroba mlýnských a škrobářenských výrobků,

15.7 – výroba krmiv,

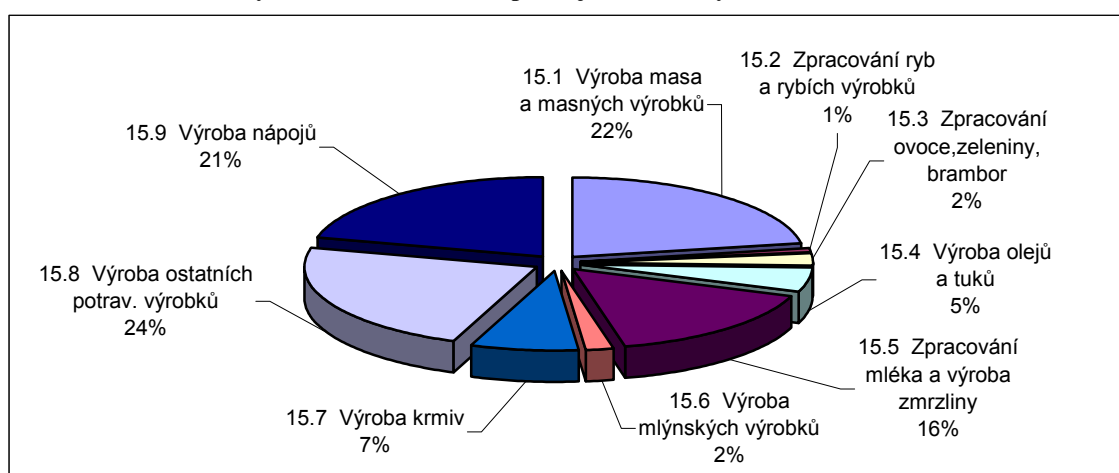
15.8 – výroba ostatních potravinářských výrobků,

15.9 – výroba nápojů.

Ekonomická pozice jednotlivých oborů či jejich skupin měřená podílem na tržbách za prodej vlastních V a S je zřejmá z grafu 1. Obdobně jako v minulých letech představovala i v roce 2002 nejvýznamnější oborovou skupinu tzv. výroba ostatních potravinářských výrobků, což je produkce pekařských a cukrářských výrobků, těstovin, cukru, čokolády, cukrovinek a dalších potravinářských produktů. Tato agregace v porovnání s rokem 2001 dále posílila a dosáhla podílu 24 % v oborové struktuře.

Vyššího podílu než 20 % v oborové struktuře v roce 2002 dosáhl ještě obor zpracování masa včetně drůbeže a výroba nápojů, která stále zůstává perspektivní agregací výrob, zahrnující produkci piva a sladu, destilátů, vín, minerálních vod a nealkoholických nápojů.

Graf 1 - Podíly oborů na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2002

Pozn.: údaje v běžných cenách
Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

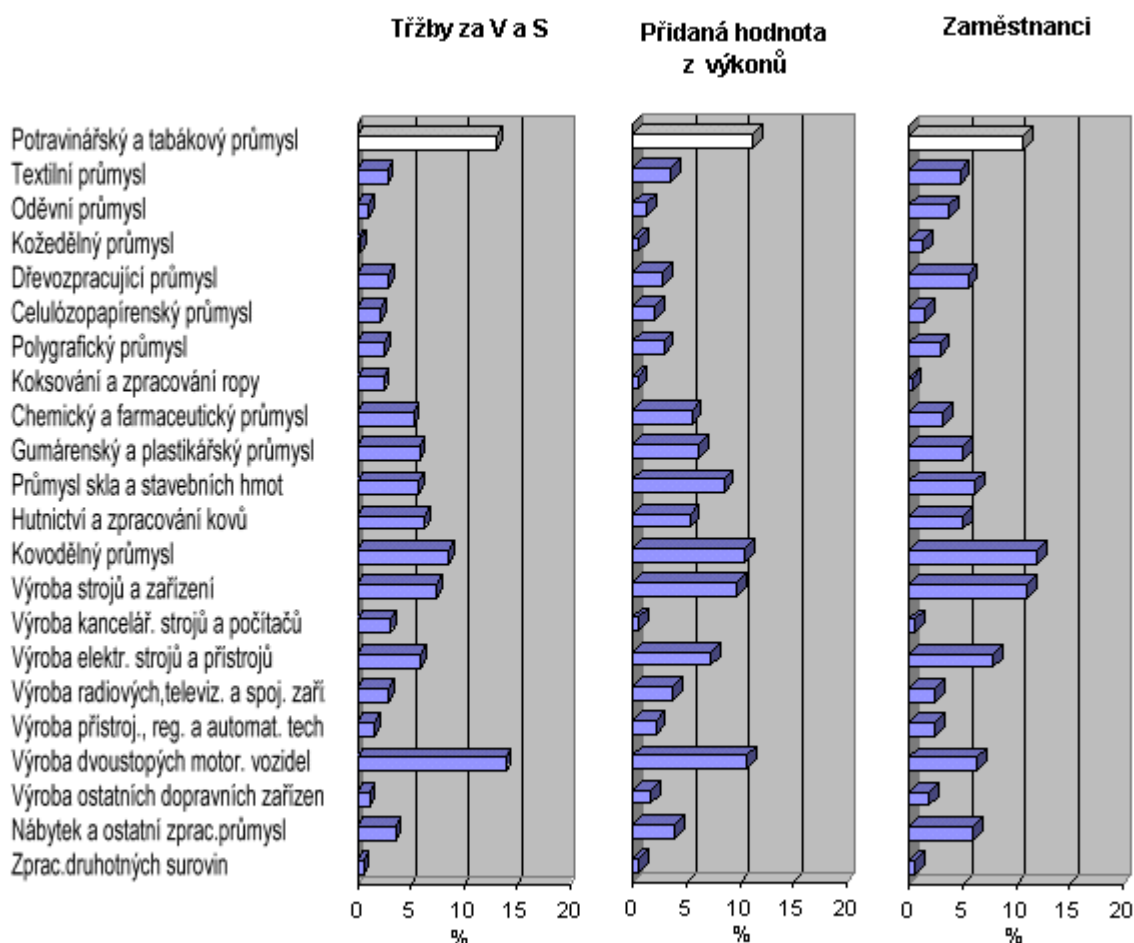
2. Pozice odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu

Potravinářský sektor po roce 1997 stejně jako v předcházejících letech, patří nejen charakterem, ale i objemem produkce, ke klíčovým odvětvím zpracovatelského průmyslu.

V roce 2002 většího objemu produkce než potravinářský sektor podle uváděného ukazatele dosahovala ještě výroba dvoustopých motorových vozidel.

Pozici potravinářského sektoru v rámci zpracovatelského průmyslu v roce 2002 podle základních produkčních charakteristik uvádí graf 2.

Graf 2 - Pozice odvětví v rámci zpracovatelského průmyslu v roce 2002

Pozn.: údaje v běžných cenách
Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Potravinářský sektor se v roce 2002 tržbami za prodej vlastních V a S v b.c. na zpracovatelském průmyslu podílel 13,1 %, na přidané hodnotě z výkonů v b.c. 11,2 % a na počtu zaměstnanců 10,7 %. Z nižšího podílu potravinářského sektoru na zpracovatelském průmyslu u přidané hodnoty z výkonů v porovnání s tržbami za prodej vlastních V a S, lze odvodit signál k prohloubení intenzity strukturálních změn k výrobám s vyšším objemem přidané hodnoty. Nižší podíl počtu zaměstnanců potravinářského sektoru na zpracovatelském sektoru v porovnání s oběma zmíněnými ukazateli, naopak dokládá úsilí výrobců potravin o růst konkurenceschopnosti cestou zvýšení produktivity práce, což je pozitivní trend.

Jednou z hlavních priorit odvětvové politiky je harmonizace potravinové legislativy s předpisy ES a jejich implementace v podnikatelské praxi. Základem potravinové legislativy je zákon č. 110/1997 Sb., o potravinách a tabákových výrobcích a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů v platném znění. Dalším významným předpisem je zákon

č. 146/2002 Sb., o Státní zemědělské a potravinářské inspekci a o změně některých souvisejících zákonů, jehož cílem bylo zejména - dosáhnout provázanosti kompetencí s ostatními dozorovými orgány: Českou obchodní inspekci (ČOI), Státní veterinární správou (SVS) a orgány ochrany veřejného zdraví v dozorované oblasti a upravit kontrolní činnost v souladu s komunitárním právem. Pokud jde o prováděcí předpisy k zákonu o potravinách a tabákových výrobcích, většina jich byla vydána ještě v roce 1997 v návaznosti na zákon a následně novelizována. V posledním období probíhá další kolo novelizací, a to jak zmíněného zákona, tak vyhlášek k tomuto zákonu, s cílem dovršit transpozici nových předpisů ES do potravinového práva ČR, přičemž řada předpisů ES byla transponována již v předcházejícím období.

Potravin se týká i legislativa patřící do kompetence Ministerstva zdravotnictví, a to jak ve vazbě na shora zmíněný zákon o potravinách a tabákových výrobcích, tak zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví.

Pro potraviny živočišného původu je dalším stěžejním předpisem zákon č. 166/1999 Sb., o veterinární péči a o změně některých souvisejících zákonů (veterinární zákon), v platném znění, když poslední novela z roku 2003 (zákon č. 131/2003 Sb.) spolu s novelizovanými prováděcími předpisy znamená dokončení harmonizace v uvedené právní oblasti. V následujícím období bude nezbytné, aby novelizovaná legislativa byla po 1. 7. 2003 v průběhu následujících 6-ti měsíců implementována ve velkých závodech zpracovávajících zemědělskou produkci živočišného původu, aby si tak zajistily možnost účasti na trhu EU.

V roce 2002 bylo také novelizováno vinařské právo, a to zákonem č. 50/2002 Sb., kterým se změnil zákon č. 115/1995 Sb., o vinohradnictví a vinařství a o změně některých souvisejících právních předpisů ve znění pozdějších předpisů. Novela zmíněného zákona vytváří základ nového samofinancovatelného systému podpor ve vinohradnictví a vinařství v ČR v souvislosti s přípravou na vstup do EU, a to s využitím tzv. Vinařského fondu.

V zájmu ochrany životního prostředí ve smyslu zákona č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci a omezování znečištění, o integrovaném registru znečišťování a o změně některých zákonů (zákon o integrované prevenci – IPPC) byla v roce 2002 řešena problematika doplnění seznamu potravinářských podniků spadajících pod ustanovení tohoto zákona a též systém hodnocení způsobilosti podniků k udělení integrovaného povolení pro příslušná zařízení v potravinářském průmyslu.

3. Struktura odvětví podle počtu zaměstnanců v organizacích

Největšího objemu tržeb za prodej vlastních V a S v b.c. bylo ve výrobě potravin a nápojů (jak uvádí tabulka 1) za rok 2001 obdobně, jako tomu bylo i v předcházejících letech, dosaženo v podnicích střední velikosti (s 50 až 249 zaměstnanci podle kategorizace EU). U této kategorie podniků byl také vytvořen největší objem přidané hodnoty z výroby v b.c. a docíleno nejvyšší zaměstnanosti.

Za touto kategorií podniků následovaly podle uváděných produkčních charakteristik velké podniky (s 250 až 999 zaměstnanci). V pořadí třetí pozici zaujaly podle prvních dvou produkčních charakteristik velmi velké podniky (s více než 1000 zaměstnanci), které tvoří ve velikostní struktuře podniků nepočetnou skupinu. Pokud jde o zaměstnanost, vyšší počet pracovníků než velmi velké podniky vykazují malé podniky (s 10 až 49 zaměstnanci), které v této oblasti plní významnou úlohu. V těchto malých podnicích a mikro podnicích (0 až 9 zaměstnanců) bylo v roce 2001 dosaženo nejmenšího objemu tržeb za prodej V a S v b.c. a objemu přidané hodnoty v b.c.

Tabulka 1 – Produkční charakteristiky v roce 2001 podle velikostních skupin – OKEČ 15

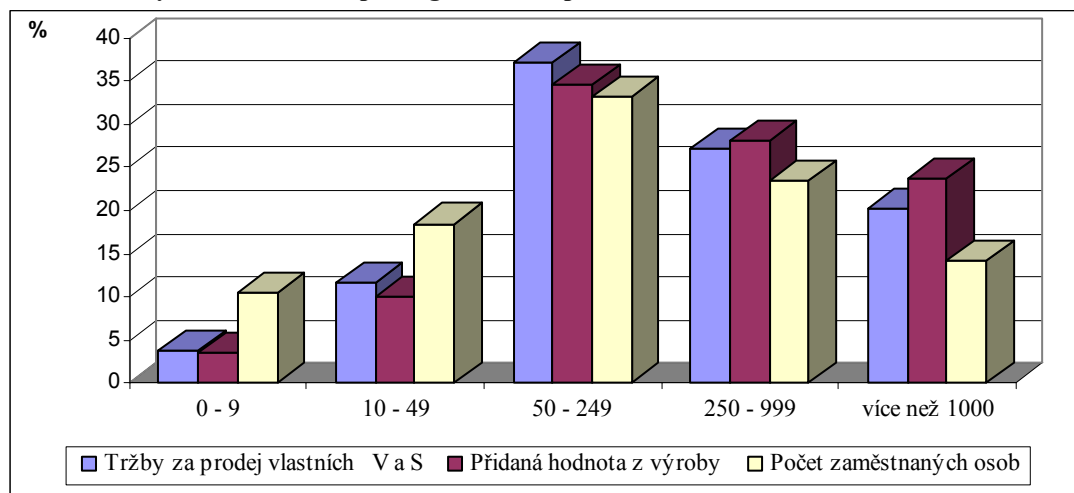
(mil. Kč, osob)	0 - 9	10 - 49	50 – 249	250 - 999	Více než 1000
Tržby za prodej V a S v b.c.	9 760,1	29 852,5	95 155,8	69 344,2	51 890,1
Přidaná hodnota z výroby v b.c.	1 668,4	4 664,3	16 011,6	13 073,9	10 981,9
Počet zaměstnaných osob	15 087	26 479	47 476	33 638	20 418

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Největšího objemu produkce bylo tedy dosahováno u středních, velkých a velmi velkých podniků, které zůstávají páteří potravinářské výroby. Z hlediska zaměstnanosti patří po středních a velkých podnicích třetí pozice malým podnikům, které si z hlediska své funkce na trhu práce, ale i na potravinovém trhu s orientací na jeho sortimentní obohacení zaslouží nezbytnou ochranu a podporu.

Podíly velikostních skupin podniků na produkčních charakteristikách v roce 2001 znázorňuje graf 3.

Graf 3 - Podíly velikostních skupin organizací na produkčních charakteristikách v roce 2001

Pozn.: údaje v běžných cenách

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

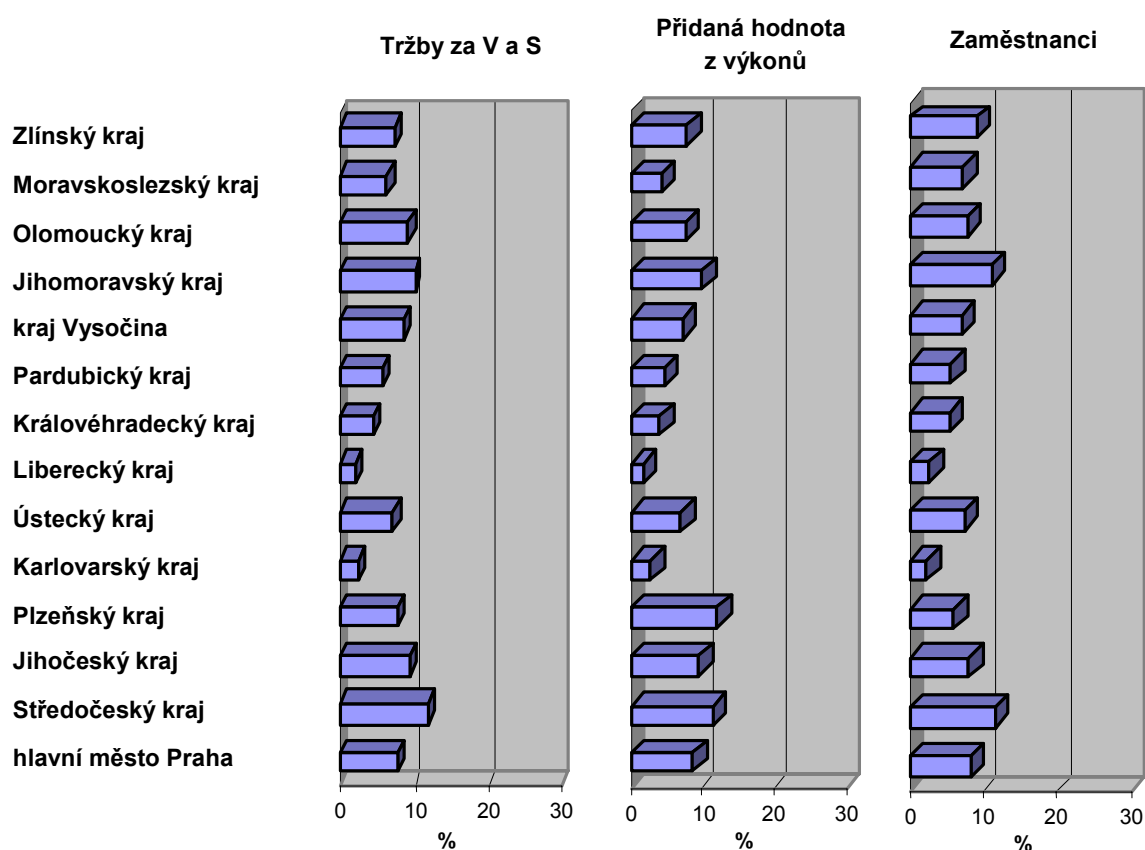
Produkčně nejvýznamnější tři kategorie podniků (střední podniky 50 až 249 zaměstnanců, velké podniky 250 až 999 zaměstnanců a velmi velké podniky s více než 1000 zaměstnanci) v roce 2001 realizovaly z celkového objemu dosaženého za výrobu potravin a nápojů: 84,5 % tržeb za prodej vlastních V a S v b.c., 86,4 % přidané hodnoty z výroby v b.c. a zaměstnávaly 71,0 % pracovníků.

4. Regionální struktura odvětví

Jak je zřejmé z grafu 4, nejvýznamnější pozici v regionální struktuře výroby potravin a nápojů v roce 2001 (měřeno vybranými produkčními ukazateli patrnými z tohoto grafu), zaujal Středočeský kraj, který se na dodávkách do hlavního města významně podílel. Další pozici podle produkčních charakteristik v územní struktuře zaujal Jihomoravský kraj, který představuje významnou surovinovou základnu pro výrobu potravin.

Další kraje při použití vybraných produkčních charakteristik, tj. těch, které uvádí zmíněný graf 4, nedosahovaly v územní struktuře výroby potravin a nápojů v roce 2001 podílu alespoň 10 %. Nejmenší zastoupení v regionální struktuře výroby potravin a nápojů ze všech čtrnácti krajů zaujal v roce 2001 Karlovarský a Liberecký kraj.

Graf 4 - Podíly krajů na produkčních charakteristikách v roce 2001

Pozn.: údaje v běžných cenách

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

5. Hlavní ekonomické ukazatele

5.1 Cenový vývoj

Cenový vývoj u hlavních skupin potravinářských výrobků a nápojů v letech 1997 až 2002 je zřejmý z tabulky 2, která uvádí meziroční indexy u zmíněných výrobků v uvedených letech.

Tabulka 2 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 – 2002

(%)	Meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.1	93,4	97,5	112,5	100,3	86,5
SKP 15.2	102,7	102,0	100,7	110,2	106,8
SKP 15.3	103,2	96,8	99,3	100,5	98,5
SKP 15.4	115,5	93,6	105,7	100,0	100,7
SKP 15.5	104,5	97,6	103,4	105,2	99,8
SKP 15.6	97,0	89,2	101,4	102,6	97,0
SKP 15.7	89,0	86,1	121,0	104,2	88,7
SKP 15.8	105,7	102,3	103,8	102,1	99,0
SKP 15.9	106,7	103,6	104,5	103,6	103,5
SKP 15	101,1	98,1	106,8	102,7	96,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Ze shora uvedené tabulky 2 je patrné, že ceny potravin a nápojů po roce 1997 kolísaly, a to v obou směrech, přičemž nejvyšší nárůst nastal v roce 1999 (meziroční index dosáhl 106,8), zatímco nejvyšší pokles nastal v roce 2002 (meziroční index 96,3). Uvedený pokles cen v roce 2002 se týkal většiny potravinářských výrobků a nejnižší index byl vykázán ve výrobě masa a masných výrobků včetně drůbeže, což se odrazilo i ve zhoršení ekonomické situace výrobců těchto výrobků, ale i výrobců příslušných agrárních surovin.

Cenový růst v roce 2002 nastal pouze u zpracovatelů ryb v souvislosti se srpnovými povodněmi a u výrobců nápojů, kteří zvýšené náklady zčásti promítly do cen. Nepatrný růst v roce 2002 byl také zaznamenán u výrobků tukového průmyslu.

5.2 Základní produkční charakteristiky

Vývoj základních produkčních charakteristik, vyjádřený v tržbách za prodej V a S v b.c., přidanou hodnotou z výkonů v b.c. a počtem zaměstnaných osob je patrný z níže uvedených tabulek 3, 4 a 5.

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	53 928,3	53 986,3	51 205,6	47 933,2	56 071,2	52 673,3
OKEČ 15.2	1 252,3	2 092,9	1 424,5	1 036,8	2 067,1	1 835,0
OKEČ 15.3	6 055,9	4 399,3	6 092,8	6 954,4	5 754,6	6 200,0
OKEČ 15.4	12 072,8	12 430,8	11 752,9	11 024,4	12 570,2	12 484,8
OKEČ 15.5	33 785,6	37 011,4	35 791,2	37 672,1	39 819,7	39 903,3
OKEČ 15.6	9 051,0	8 252,5	8 609,1	7 882,4	8 827,8	5 060,1
OKEČ 15.7	22 815,3	20 917,0	17 183,9	18 342,6	22 702,1	18 495,4
OKEČ 15.8	57 096,2	57 905,9	54 286,4	55 122,4	57 707,3	58 301,6
OKEČ 15.9	41 941,0	42 362,4	44 413,4	47 681,0	50 482,7	52 885,7
CELKEM 15	237 998,4	239 358,5	230 759,8	233 649,3	256 002,7	247 839,2
Meziroční index (b.c.)	x	100,6	96,4	101,3	109,6	96,8
Kumulovaný index (b.c.)	100,0	100,6	97,0	98,2	107,6	104,1
Meziroční index (s.c.)	x	95,9	99,8	97,3	103,5	99,1
Kumulovaný index (s.c.)	100,0	95,9	95,7	93,1	96,4	95,5

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	8 039,2	6 121,9	6 760,6	5 483,0	6 888,7	7 348,5
OKEČ 15.2	146,7	912,0	656,1	134,0	281,9	275,2
OKEČ 15.3	1 427,3	933,0	1 185,9	1 480,3	1 243,8	1 233,8
OKEČ 15.4	1 406,2	1 211,6	1 339,2	1 104,6	920,3	971,1
OKEČ 15.5	3 736,6	3 772,4	3 173,2	4 183,2	4 500,8	3 232,4
OKEČ 15.6	1 342,0	1 221,0	1 293,8	1 167,3	1 254,7	1 163,5
OKEČ 15.7	2 918,2	3 197,3	2 747,0	2 885,9	3 206,6	2 606,6
OKEČ 15.8	13 549,0	12 337,9	14 781,6	13 923,2	14 695,3	14 618,5
OKEČ 15.9	11 613,1	11 175,2	12 307,8	13 000,8	13 408,0	15 771,6
CELKEM 15	44 178,3	40 882,3	44 245,2	43 362,3	46 400,1	47 221,2
Meziroční index (b.c.)	x	92,5	108,2	98,0	107,0	101,8
Kumulovaný index (b.c.)	100,0	92,5	100,2	98,2	105,0	106,9
Meziroční index (s.c.)	x	84,4	108,3	101,3	94,0	94,5
Kumulovaný index (s.c.)	100,0	84,4	91,4	92,6	87,0	82,3

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	35 709	33 947	33 794	28 186	28 524	30 487
OKEČ 15.2	1 234	953	996	1 004	1 040	796
OKEČ 15.3	6 031	4 737	4 401	5 271	4 277	4 301
OKEČ 15.4	4 032	3 933	3 450	3 152	3 383	3 596
OKEČ 15.5	15 436	15 308	14 388	14 462	13 680	13 786
OKEČ 15.6	4 309	3 748	4 311	4 438	4 050	3 708
OKEČ 15.7	12 299	10 055	8 725	8 134	7 908	7 626
OKEČ 15.8	64 678	65 190	61 291	58 108	59 776	61 163
OKEČ 15.9	26 825	24 606	23 294	21 367	20 460	19 208
CELKEM 15	170 553	162 477	154 650	144 122	143 098	144 671
Meziroční index	x	95,3	95,2	93,2	99,3	101,1
Kumulovaný index	100,0	95,3	90,7	84,5	83,9	84,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Zatímco celý zpracovatelský průmysl dosáhl v letech 1997 až 2002 u tržeb za prodej vlastních V a S v b.c. poměrně značného nárůstu (kumulovaný index 139,1), ve výrobě potravin a nápojů bylo dosaženo při meziročním poklesu v roce 1999 a v roce 2000 za sledované období podstatně nižší dynamiky. Kumulovaný index za OKEČ 15 dosáhl hodnoty 104,1. Uvedený vývoj souvisí jak s charakterem potravinářských výrobků, u nichž je obvykle dosahováno nižších temp růstu v porovnání s některými jinými druhy spotřebního zboží. U tržeb za prodej V a S ve s.c. v letech 1997 až 2002 docházelo prakticky stále pouze k jejich poklesu (tabulka 3).

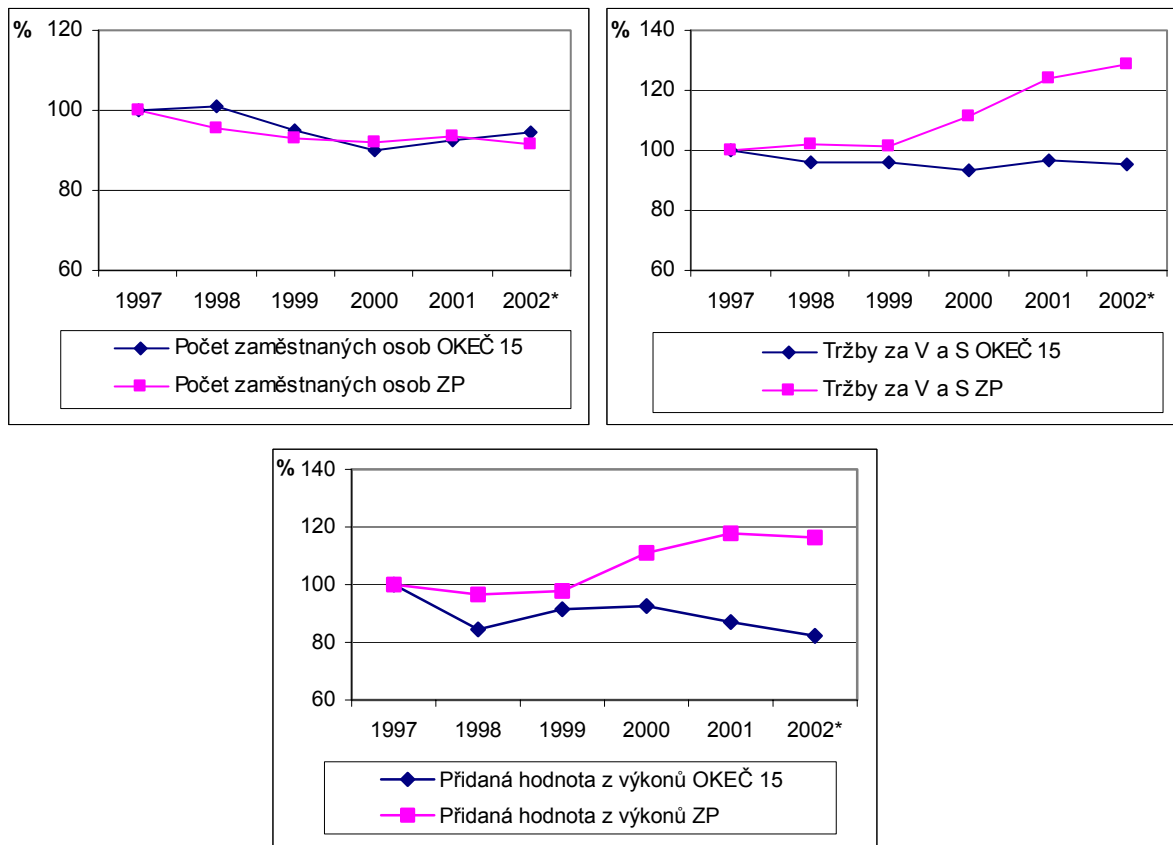
Poněkud příznivějšího výsledku ve výrobě potravin a nápojů v porovnání s vývojem tržeb za prodej vlastních V a S v b.c. bylo dosaženo v dynamice vývoje přidané hodnoty z výkonů v b.c. v letech 1997 až 2002, když kumulovaný index za uvedenou periodu dosáhl výše 106,9 i když vývoj v jednotlivých letech značně kolísal. Nejvyšší úroveň přidané hodnoty z výkonů a trvalou dynamiku růstu od roku 1999 vykazuje výroba nápojů. Při meziročním kolísání v jednotlivých letech, celkový trend přidané hodnoty z výroby ve s.c. je za celé odvětví sestupný (tabulka 4).

Počet zaměstnaných osob ve zpracovatelském průmyslu a v jeho rámci i ve výrobě potravin a nápojů se v letech 1997 až 2002 redukoval (tabulka 5). Zatímco u zpracovatelského průmyslu činí kumulovaný index za toto období 91,7, pak ve výrobě potravin a nápojů klesl tento index na hodnotu 84,8. Pozitivní tendenci v redukcii počtu zaměstnaných osob vykazují všechny potravinářské výrobní obory.

Po vstupu do EU, za předpokladu posílení konkurenceschopnosti výrobců potravin a nápojů a převzetí produkce úspěšnými firmami za výrobce, jež trh opustí, by ve vývoji produkčních charakteristik nemělo dojít k výraznému zlomu. Sestupný trend lze očekávat ve vývoji počtu zaměstnaných osob, což je v zájmu růstu produktivity práce.

Porovnání vývoje základních produkčních charakteristik ve výrobě potravin a nápojů a v celém zpracovatelském průmyslu znázorňuje graf 5.

Graf 5 -Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 - 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj nákladů celkem v b.c. u výroby potravin a nápojů v letech 1997 až 2002 ukazuje tabulka 6 a vývoj osobních nákladů v b.c. za stejný sektor a časové období tabulka 7.

Tabulka 6 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	72 004,6	71 004,8	67 279,4	63 768,0	72 336,0	74 549,5
OKEČ 15.2	1 970,1	2 773,2	2 715,0	1 423,7	2 328,0	2 304,0
OKEČ 15.3	8 633,3	6 755,3	8 062,4	8 274,4	7 509,5	7 444,9
OKEČ 15.4	15 216,7	17 616,1	19 129,4	18 142,7	16 985,0	18 603,7
OKEČ 15.5	43 418,3	48 269,0	46 562,8	48 172,1	48 368,0	52 518,0
OKEČ 15.6	11 605,5	9 535,3	10 416,9	10 521,3	11 451,3	10 087,5
OKEČ 15.7	39 426,1	38 071,5	32 182,3	33 681,7	39 525,3	37 620,2
OKEČ 15.8	77 975,0	82 149,5	81 973,1	86 984,8	75 619,3	75 740,3
OKEČ 15.9	57 540,4	60 729,9	63 048,1	67 730,9	69 601,5	64 270,0
CELKEM 15	327 790,0	336 904,6	331 369,4	338 699,6	343 723,9	343 138,1
Meziroční index (b.c.)	x	102,8	98,4	102,2	101,5	99,8
Kumulovaný index (b.c.)	100,0	102,8	101,1	103,3	104,9	104,7

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	4 961,2	5 150,9	5 234,4	4 609,1	5 016,2	5 752,6
OKEČ 15.2	151,2	137,4	164,8	162,4	193,2	191,0
OKEČ 15.3	870,0	686,9	728,6	829,9	774,3	829,5
OKEČ 15.4	869,5	844,4	906,7	884,5	1 012,3	1 103,7
OKEČ 15.5	2 420,0	2 646,1	2 646,9	2 676,7	2 831,7	3 083,2
OKEČ 15.6	616,2	629,7	796,3	837,2	837,7	856,9
OKEČ 15.7	2 015,2	1 946,3	1 839,3	1 812,9	1 971,3	2 170,0
OKEČ 15.8	9 192,1	9 330,8	9 262,1	9 521,2	10 327,7	11 298,5
OKEČ 15.9	5 066,9	5 177,8	5 319,8	5 299,3	5 667,3	5 806,7
CELKEM 15	26 162,3	26 550,3	26 898,9	26 633,2	28 631,7	31 092,1
Meziroční index (b.c.)	x	101,5	101,3	99,0	107,5	108,6
Kumulovaný index (b.c.)	100,0	101,5	102,8	101,8	109,4	118,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj nákladů celkem v b.c. v průběhu let 1997 až 2002 (tabulka 6) u výroby potravin sice kolísá, ale celkový trend je vzestupný (kumulovaný index 104,7). Růst za hodnocené období nastal u pěti výrobních oborů a pouze u čtyř výrobních oborů se podařilo náklady celkem racionalizovat. Snížení nákladů celkem nastalo především u oborů, které vlivem konkurence zúžily výrobní základnu u nichž probíhá proces výrobní koncentrace a konsolidace (mlýnská a škrobárenská výroba, výroba hotových krmiv, zpracování ovoce, zeleniny a brambor a další výroby).

Růst nákladů celkem převažuje proto, že rozhodující kategorií ve výrobě potravin jsou zejména střední podniky. Z hlediska velikosti výrobců, pokles nákladů celkem za hodnocené období nastal u kategorie podniků s 20 až 99 zaměstnanci (kategorizace ČSÚ) a u firem s 0 až 9 zaměstnanci a 250 až 999 zaměstnanci resp. 1000 a více zaměstnanci, tj. u mikro

podniků a velkých a velmi velkých podniků. Z porovnání růstu nákladů celkem v b. c. ve výrobě potravin a vývoji v celém zpracovatelském průmyslu vyplývá, že tento růst byl za celý posledně zmíněný sektor strmější.

Dynamika růstu osobních nákladů v b.c. ve výrobě potravin a nápojů (jejich podíl tvoří zhruba 9 % z celkových nákladů) byla větší než u nákladů celkem v b.c. a zmíněné osobní náklady (tabulka 8) byly jednou ze složek, která tlačila na zvyšování nákladů. Osobní náklady v b.c. vzrostly u všech potravinářských výrobních oborů s výjimkou jednoho - zpracování ovoce, zeleniny a brambor. Osobní náklady celkem vzrostly u všech kategorií podniků, a to jak podle klasifikace ČSÚ, tak podle třídění EU. Za celý zpracovatelský sektor byl však zaznamenán za hodnocené období u dříve zmíněného ukazatele vyšší vzestup, když kumulovaný index dosáhl výše 132,2, zatímco ve výrobě potravin a nápojů dosáhl hodnoty 118,8.

5.3 Produktivita práce a osobní náklady

Vývoj produktivity práce z přidané hodnoty z výkonů v b.c. na zaměstnance v letech 1997 až 2002 u výroby potravin a nápojů ukazuje tabulka 8 a v tabulce 9 je zachycen podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě u téže výroby v uvedených letech.

Tabulka 8 - Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	225,1	180,3	200,1	194,5	241,5	241,0
OKEČ 15.2	118,9	957,0	658,7	133,5	271,1	345,7
OKEČ 15.3	236,7	197,0	269,5	280,8	290,8	286,9
OKEČ 15.4	348,8	308,1	388,2	350,4	272,0	270,1
OKEČ 15.5	242,1	246,4	220,5	289,3	329,0	234,5
OKEČ 15.6	311,4	325,8	300,1	263,0	309,8	313,8
OKEČ 15.7	237,3	318,0	314,8	354,8	405,5	341,8
OKEČ 15.8	209,5	189,3	241,2	239,6	245,8	239,0
OKEČ 15.9	432,9	454,2	528,4	608,5	655,3	821,1
CELKEM 15	259,0	251,6	286,1	300,9	324,3	326,4
Meziroční index (b.c.)	x	97,1	113,7	105,2	107,8	100,7
Kumulovaný index (b.c.)	100,0	97,1	110,5	116,2	125,2	126,0
Meziroční index (s.c.)	x	88,6	113,7	108,7	94,7	93,5
Kumulovaný index (s.c.)	100,0	88,6	100,8	109,5	103,7	97,0

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 1997 – 2002

(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	0,610	0,644	0,640	0,674	0,623	0,693
OKEČ 15.2	1,026	0,581	0,610	1,394	0,684	0,690
OKEČ 15.3	0,555	0,586	0,513	0,513	0,606	0,631
OKEČ 15.4	0,380	0,375	0,377	0,410	0,524	0,515
OKEČ 15.5	0,549	0,559	0,596	0,530	0,561	0,740
OKEČ 15.6	0,461	0,475	0,539	0,664	0,616	0,716
OKEČ 15.7	0,471	0,424	0,458	0,461	0,462	0,599
OKEČ 15.8	0,605	0,616	0,549	0,601	0,586	0,615
OKEČ 15.9	0,417	0,435	0,397	0,384	0,396	0,328
CELKEM 15	0,528	0,538	0,513	0,526	0,529	0,544

* předběžná hodnota

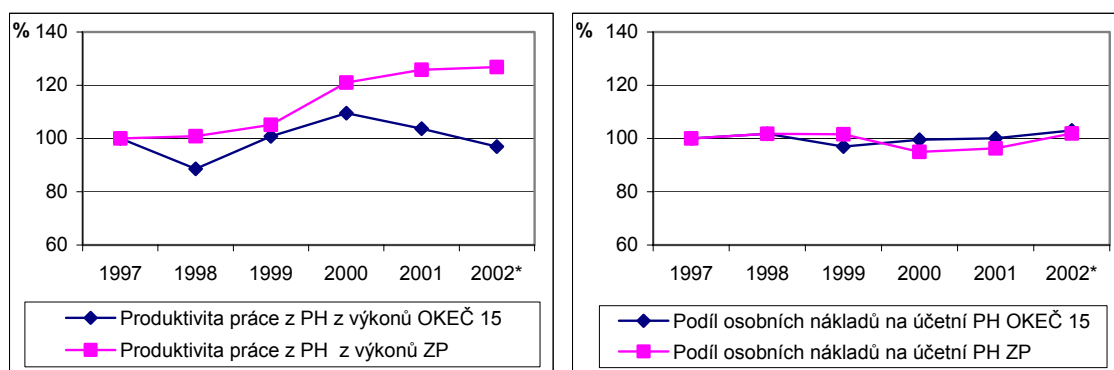
Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Z vývoje uvedeného v tabulce 8 vyplývá příznivý trend u produktivity práce z přidané hodnoty z výroby v b.c. od roku 1999, a to jak za celou výrobu potravin a nápojů, tak i když s rozdílnou intenzitou, u všech jejích výrobních oborů resp. jejich agregací s výjimkou zpracování mléka, kde byla v roce 2002 zaznamenána i nejnižší hodnota hodnoceného ukazatele v rámci potravinářského průmyslu. Nejvyšší hodnoty ve zmíněném roce u hodnoceného ukazatele bylo docíleno ve výrobě nápojů (821,1 tis. Kč na zaměstnance). Pokud jde o faktory ovlivňující produktivitu práce, pak k nim patří velikost podniku, kdy s velikostí podniku, podle dostupných údajů, roste i produktivita práce. Jak ukazuje graf 6, ještě příznivějšího trendu, než ve výrobě potravin, bylo u produktivity práce z přidané hodnoty z výkonů v b.c. dosaženo v hodnocených letech ve zpracovatelském průmyslu jako celku. Ve s.c. se výroba potravin a nápojů výrazně liší od zpracovatelského průmyslu tím, že u této výroby produktivita práce z přidané hodnoty v hodnocených letech klesla, zatímco u zpracovatelského průmyslu jako odvětví vzrostla.

Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. ve výrobě potravin a nápojů při oborové diferenciaci od roku 2000 roste a nejvyšších hodnot dosahuje u firem s 0 až 19 zaměstnanci (kategorizace ČSÚ) resp. s 10 až 49 zaměstnanci (třídění EU), tj. v malých podnicích. Mírně menší tempo růstu osobních nákladů, než u výroby potravin bylo zaznamenáno v hodnocených letech za odvětví zpracovatelského průmyslu jako celku (graf 6).

Po vstupu do EU s rostoucí konkurencí lze očekávat další růst jak produktivity práce, tak osobních nákladů ve výrobě potravin a nápojů v závislosti na kvalitě materiálových vstupů a technologické modernizaci, výrobní koncentraci a celkové konsolidaci rozhodujících výrobních oborů.

Graf 6 - Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 - 2002

Pozn.: produktivita práce z PH z výkonů ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

5.4 Tuzemská spotřeba

5.4.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Vývoj tuzemské spotřeby v b.c., tj. v hodnotovém vyjádření, od roku 1999 do roku 2002 u hlavních skupin potravinářských výrobků a nápojů a u organizací hodnoceného sektoru, ukazují tabulky 10 a 11.

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba v letech 1999 – 2002 výrobků SKP 15

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.1	44 559,6	46 990,2	52 764,5	50 320,7
SKP 15.2	3 394,5	3 857,0	4 568,7	4 079,8
SKP 15.3	7 274,1	7 386,3	7 415,5	8 265,9
SKP 15.4	13 853,4	17 144,9	21 126,9	21 694,7
SKP 15.5	27 099,0	27 350,8	29 471,7	32 449,4
SKP 15.6	8 338,6	9 297,2	9 621,1	6 131,8
SKP 15.7	15 885,2	16 320,5	18 728,4	15 642,4
SKP 15.8	47 559,3	45 761,2	46 330,5	45 890,2
SKP 15.9	36 739,6	38 220,8	37 853,4	39 696,3
SKP 15	204 703,3	212 328,9	227 880,7	224 171,2
Meziroční index (b.c.)	x	103,7	107,3	98,4
Kumulovaný index (b.c.)	100,0	103,7	111,3	109,5

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

5.4.2 Tuzemská spotřeba organizací odvětví

Tabulka 11 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví v letech 1999 – 2002 OKEČ 15

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	51 059,2	47 986,7	56 169,3	52 755,7
OKEČ 15.2	1 494,1	1 088,1	2 097,8	1 881,2
OKEČ 15.3	129,3	7 207,5	5 872,5	6 020,5
OKEČ 15.4	11 537,4	10 461,3	12 661,8	11 909,5
OKEČ 15.5	36 712,5	37 736,1	39 137,2	39 812,5
OKEČ 15.6	8 649,4	7 565,3	8 573,5	5 148,0
OKEČ 15.7	17 762,7	19 160,5	23 678,9	19 240,1
OKEČ 15.8	57 489,0	58 408,3	59 402,5	60 027,9
OKEČ 15.9	46 725,4	49 586,5	51 021,3	52 761,0
CELKEM 15	231 559,0	239 200,3	258 614,8	249 556,4
Meziroční index (b.c.)	x	103,3	108,1	96,5
Kumulovaný index (b.c.)	100,0	103,3	111,7	107,8

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Z tabulky 10, týkající se tuzemské spotřeby potravinářských výrobků a nápojů (SKP 15), je zřejmý růst spotřeby v letech 2000 a ještě výraznější v roce 2001 u všech v tabulce uváděných podskupin potravinářských výrobků bez nápojů. V roce 2002 naopak nastal pokles tuzemské spotřeby za celou skupinu SKP 15 a pět jejích podskupin.

K růstu spotřeby v roce 2002 došlo u zpracovaného ovoce, zeleniny a brambor, výrobků tukového průmyslu, mléka a mléčných výrobků, což souvisí i s růstem hmotné spotřeby těchto posledně zmíněných výrobků (zhruba z 215 na 220 kg./obyv./rok bez másla) a dále také u podskupiny nápojů. Celková tendence spotřeby v hodnotovém vyjádření v b.c. u hodnocené skupiny výrobků je v letech 1999 až 2002 vzestupná a kumulovaný index činí 109,5.

Obdobná tendence vyplývá i z tabulky 11, týkající se spotřeby organizací patřících do OKEČ 15, když kumulovaný index za léta 1999 až 2002 činil 107,8.

6. Zahraniční obchod

6.1 Vývoj zahraničního obchodu

Vývoj zahraničního obchodu s potravinářskými výrobky a nápoji v b.c. v letech 1997 až 2002 ukazuje tabulka 12, a to samostatně za vývoz, dovoz a saldo v členění podle hlavních skupin zmíněných výrobků. Vývoj exportní výkonnosti a dovozní náročnosti potravinářského odvětví v letech 1999 až 2002 je zachycen v tabulce 13.

Tabulka 12 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 1997- 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.1	2 678,2	3 365,4	2 442,6	2 815,4	3 905,6	3 547,2
SKP 15.2	130,2	128,1	117,4	189,4	247,8	210,8
SKP 15.3	1 956,9	1 691,5	1 585,8	1 684,3	1 756,9	1 590,6
SKP 15.4	2 442,5	2 492,0	2 126,6	2 185,7	2 418,7	1 696,5
SKP 15.5	5 368,8	5 838,9	5 548,0	6 731,8	7 800,7	5 415,4
SKP 15.6	582,1	620,7	831,3	1 256,5	1 147,1	1 070,7
SKP 15.7	299,0	403,1	357,0	511,2	854,1	819,4
SKP 15.8	8 425,5	8 953,7	7 399,8	10 001,6	12 467,4	12 654,5
SKP 15.9	5 723,0	5 644,8	5 359,5	6 953,3	7 146,7	7 393,4
SKP 15	27 606,2	29 138,2	25 768,0	32 329,2	37 745,0	34 398,5
Meziroční index	x	105,5	88,4	125,5	116,8	91,1
z toho EU	8 062,1	8 011,8	8 404,7	11 013,7	12 853,6	12 081,8
Meziroční index	x	99,4	104,9	131,0	116,7	94,0
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.1	3 273,3	4 180,8	3 635,7	4 575,9	4 631,8	4 983,1
SKP 15.2	2 757,3	2 760,1	2 438,6	2 705,6	3 160,3	2 820,4
SKP 15.3	4 491,3	4 642,6	4 538,3	4 534,7	4 587,4	4 916,6
SKP 15.4	5 553,8	6 033,3	5 102,9	6 111,5	7 088,7	7 046,1
SKP 15.5	2 021,6	2 185,0	2 611,1	2 736,8	3 135,5	3 656,2
SKP 15.6	1 609,0	1 953,0	1 982,9	2 244,0	1 998,3	2 175,6
SKP 15.7	1 845,4	1 899,4	1 950,7	1 991,8	2 234,7	2 328,5
SKP 15.8	10 665,2	12 479,1	13 766,0	15 767,5	16 835,5	16 150,2
SKP 15.9	3 141,7	2 519,7	2 856,8	3 542,4	3 972,8	4 109,5
SKP 15	35 358,6	38 653,0	38 883,0	44 210,2	47 645,0	48 186,2
Meziroční index	x	109,3	100,6	113,7	107,8	101,1
z toho EU	19 813,6	21 609,5	21 002,8	23 174,4	25 252,0	26 068,5
Meziroční index	x	109,1	97,2	110,3	109,0	103,2
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.1	-595,1	-815,4	-1 193,1	-1 760,5	-726,2	-1 435,9
SKP 15.2	-2 627,1	-2 632,0	-2 321,2	-2 516,2	-2 912,5	-2 609,6
SKP 15.3	-2 534,4	-2 951,1	-2 952,5	-2 850,4	-2 830,5	-3 326,0
SKP 15.4	-3 111,3	-3 541,3	-2 976,3	-3 925,8	-4 670,0	-5 349,6
SKP 15.5	3 347,2	3 653,9	2 936,9	3 995,0	4 665,2	1 759,2
SKP 15.6	-1 026,9	-1 332,3	-1 151,6	-987,5	-851,2	-1 104,9
SKP 15.7	-1 546,4	-1 496,3	-1 593,7	-1 480,6	-1 380,6	-1 509,1
SKP 15.8	-2 239,7	-3 525,4	-6 366,2	-5 765,9	-4 368,1	-3 495,7
SKP 15.9	2 581,3	3 125,1	2 502,7	3 410,9	3 173,9	3 283,9
SKP 15	-7 752,4	-9 514,8	-13 115,0	-11 881,0	-9 900,0	-13 787,7
z toho EU	-11 751,5	-13 597,7	-12 598,1	-12 160,7	-12 398,4	-13 986,7

Pramen: Statistika GRČ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 13 – Vývoj exportní výkonnosti a dovozní náročnosti odvětví OKEČ 15 v letech 1999 - 2002

(%)	1999	2000	2001	2002
Exportní výkonnost	8,0	9,1	9,5	9,8
Dovozní náročnost	11,1	11,4	10,5	10,5

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

Pro vývoz potravinářských výrobků a nápojů v letech 1997 až 2002 je charakteristické kolísání meziročních indexů, přičemž celkový trend je vzestupný, když nejvyšší objem vývozu byl zaznamenán v roce 2001. Obdobný trend vykazuje i vývoz zmíněných výrobků do EU. Největší objem vývozu je realizován ze skupiny tzv. ostatních výrobků, což se týká především cukrovinek, dále jsou to nápoje (pivo a slad) a mléčné výrobky.

Objem dovozu u skupiny potravinářských výrobků a nápojů v letech 1997 až 2002 celkově i do EU rostl. Největší objem dovozu se realizuje ve skupině tzv. ostatních výrobků, jako je káva a čaj, koření, kakao aj. a dále u skupiny rostlinných a živočišných tuků a olejů.

Celkové saldo zahraničního obchodu potravinářskými výrobky a nápoji i saldo zahraničního obchodu do zemí EU je záporné a v průběhu let 1997 až 2002 nastalo další zhoršení. Celková záporná bilance obchodu se zmíněnými výrobky s EU dosáhla v roce 2002 téměř 14 mld. Kč (tabulka 12). V průběhu let 1997 až 2002 je netto – vývoz dosahován pouze u skupin nápojů a mlékářských výrobků. U mlékářských výrobků je vývoz podporován za účasti státu.

Uvedené tendence včetně vývoje exportní výkonnosti a dovozní náročnosti (zhruba na úrovni 10 %, jak uvádí tabulka 13) budou u skupiny potravinářských výrobků a nápojů zřejmě pokračovat i po vstupu do EU, která je pro současný zahraniční obchod těmito výrobky rozhodující, přičemž půjde o obchodování na jednotném trhu a ryzí zahraniční obchod se bude odehrávat se třetími zeměmi. Významným faktorem příznivě ovlivňujícím exportní výkonnost jsou zejména značkové potravinářské produkty a nápoje. Celkový objem obchodní výměny u potravinářských komodit bude mít tendenci dále růst.

Ve vývoji dovozních cen lze očekávat určité zvýšení po vstupu do EU u komodit, kde EU uplatňuje celní bariéry ve vztahu k třetím zemím (rybí produkty aj.) a u vývozních cen jejich vyšší hladinu u komodit schopných konkurence, což jsou většinou výše zmíněné výrobky (čokoládové cukrovinky, některé druhy nápojů resp. mléčných výrobků apod.).

6.2 Aktivní zušlechťovací styk

Tabulka 14 – Vývoj aktivního zušlechťovacího styku s výrobky SKP 15

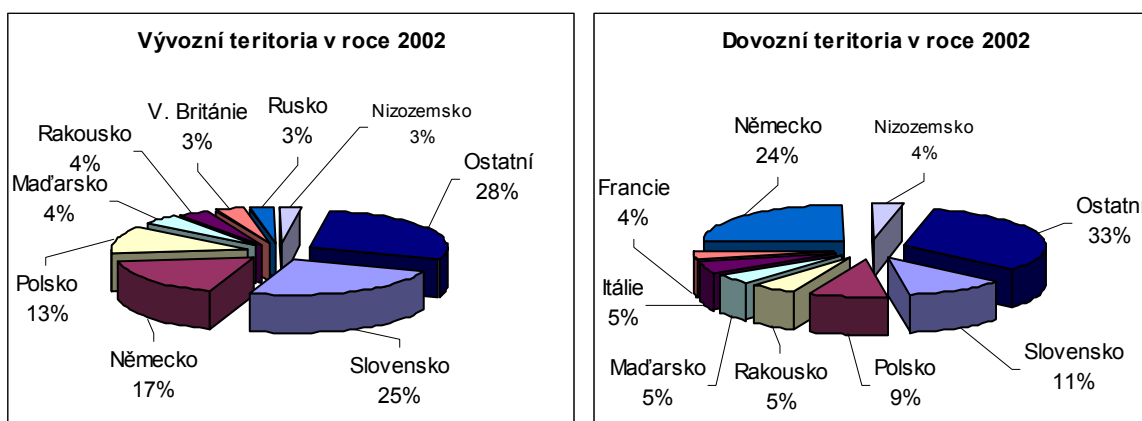
		1999	2000	2001	2002
Význam AZS	podíl AZS na obratu (%)	6,7	9,2	11,1	10,4
	podíl AZS na vývozu (%)	10,8	13,4	17,0	17,5

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

Jak uvádí tabulka 14, podíl aktivního zušlechťovacího styku (jako součásti dovozu komodit, které jsou na tuzemských kapacitách dále zpracovávány) na obratu potravinářských výrobků a nápojů se v letech 1999 až 2002 pohyboval zhruba na úrovni 10 %. Zpětný export komodit po procesu zušlechtění na celkovém vývozu postupně vzrostl na více jak 17 %. V některých jiných sektorech zpracovatelského průmyslu je zmíněný podíl vyšší, což je však dáno výhodností při jeho uplatnění v těchto dalších zpracovatelských sektorech (např. textilní a oděvní průmysl).

Teritoriální rozmístění zahraničního obchodu za rok 2002 u potravinářských komodit znázorňuje graf 7, a to samostatně u vývozu a dovozu za 8 rozhodujících zemí.

Graf 7 – Teritoriální rozdělení zahraničního obchodu 2002 – SKP 15

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

Největší podíl vývozu potravinářských komodit v roce 2002, jak uvádí graf 7, směřoval jako již tradičně na Slovensko (25 %) a o něco nižší podíl je vykazován u sousedního Německa (17%) a rovněž Polska (13 %). Ostatní země vykazují podíl vývozu u potravinářských komodit nižší než 5 %. Největší podíl dovozu hodnocených komodit přichází do ČR, jak ukazuje zmíněný graf z Německa (24 %), druhou pozici zaujímá Slovensko (11 %) a třetí Polsko (9 %). Ostatní země se na dovozu potravinářských komodit podílejí pěti a méně procenty. Zahraniční obchod ČR u potravinářských komodit

se především tradičně uskutečňuje, jak ukazuje i jeho teritoriální struktura se sousedními a ostatními evropskými zeměmi.

7. Investice

7.1 Hmotné a nehmotné investice

Vývoj objemu hmotných a nehmotných investic v b.c. a ve s.c. do výroby potravin a nápojů v letech 1997 až 2002 uvádí tabulka 15.

Tabulka 15 - Vývoj hmotných a nehmotných investic v letech 1997 - 2002 (OKEČ 15)

mil. Kč, %	1997	1998	1999	2000	2001	2002	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01
Investice celkem v b.c.	13 680	14 858	11 480	11 091	11 970	13 183	108,6	77,3	96,6	107,9	110,1
z toho dovoz	3 106	3 778	3 905	3 342	3 337	3 001	121,6	103,4	85,6	99,9	89,9
Investice do strojního zařízení v b.c.	8 067	8 668	7 281	7 438	7 718	8 996	107,5	84,0	102,2	103,8	116,6
Investice celkem v s.c.	11 537	12 375	9 449	9 094	9 726	11 034	107,3	76,4	96,2	103,8	113,4
Investice do strojního zařízení v s.c.	7 327	7 816	6 531	6 666	6 941	8 368	106,7	83,6	102,1	106,9	120,6

s.c. průměr r. 1994 = 100

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Z údajů v tabulce 15 vyplývá, že největší rozsah investic v b.c. i ve s.c. do výroby potravin a nápojů byl realizován v letech 1997 až 1998 a dále opět v roce 2002, a to v souvislosti se vstupem ČR do EU a přechodem na standardy této unie. Zejména se to týká investic do strojního zařízení, které se na celkovém objemu investic v b.c. podílejí zhruba 68 % a ve s.c. dokonce 76 %. Část investic do výroby potravin a nápojů byla v průběhu sledovaných let zajišťována z dovozu. V roce 2002 podíl těchto investic na celkových investicích do zmíněné výroby činil 23 %.

7.2 Přímé zahraniční investice

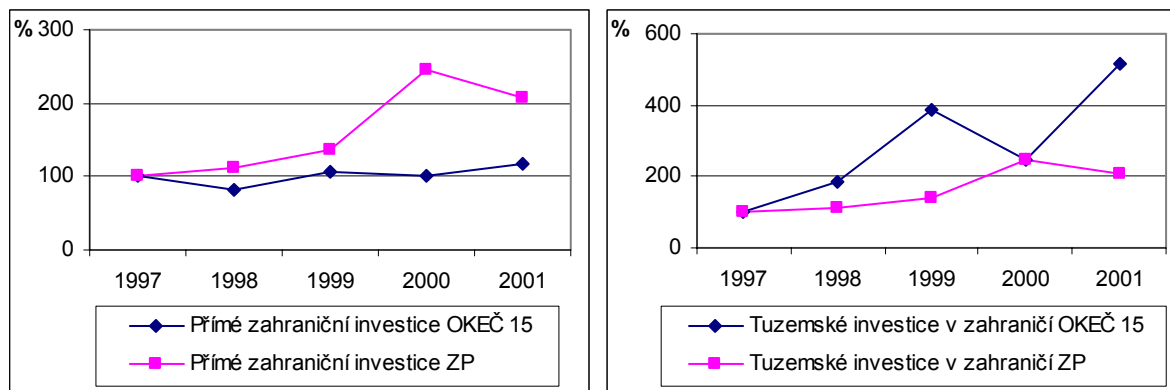
Stav přímých zahraničních investic ve výrobě potravin a nápojů v ČR a tuzemských v zahraničí ke konci let 1997 až 2001 ukazuje tabulka 16 a graf 8 uvádí porovnání těchto investic s celým zpracovatelským průmyslem.

Tabulka 16 - Přímé zahraniční investice OKEČ 15

(v mil. CZK)	k 31.12.1997	k 31.12.1998	k 31.12.1999	k 31.12.2000	k 31.12.2001
Stav zahraničních investic v ČR	31 167,1	25 472,7	32 990,4	31 424,5	36 374,5
Stav tuzemských investic v zahraničí	136,9	255,9	529,8	338,3	704,0

Pramen: ČNB, vlastní dopočet MPO

Trvalým přílivem stav přímých zahraničních investic ve výrobě potravin a nápojů v ČR roste a také se zvyšuje stav tuzemských investic v této výrobě v zahraničí (tabulka 16). V posledních letech však příliv přímých zahraničních investic spíše směřuje do dalších odvětví (v rámci zpracovatelského průmyslu je to zejména strojírenství a mimo něj jde o telekomunikace či peněžnictví) a podíl potravinářského sektoru na celkovém přílivu postupně klesá. Význam přílivu přímých zahraničních investic do odvětví 15 a jeho jednotlivých výrobních oborů a podniků, zejména přispívá k jejich konsolidaci a výrobní koncentraci. Další vývoj u přílivu přímých zahraničních investic do výroby potravin a nápojů je obtížné předvídat, ale bude souviset s konkurenceschopností tohoto sektoru a celkovým ekonomickým rozvojem v tuzemsku i v zahraničí.

Graf 8 - Tuzemské a zahraniční investice

Pramen: ČNB

8. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Vývoj exportu od roku 1997 do roku 2001 ze zemí CEFTA a z toho z ČR za potravinářské výrobky a nápoje ukazuje tabulka 17.

Tabulka 17 - Vývoj exportu do zemí EU v letech 1997 - 2001 výrobků SKP 15

(tis. ECU, %)	1997	1998	1999	2000	2001*
z CEFTA	2 040 325	2 038 298	2 098 102	2 282 817	2 898 753
Meziroční index	x	99,9	102,9	108,8	127,0
z toho z ČR	189 236	191 118	212 882	273 149	368 595
Meziroční index	x	101,0	111,4	128,3	134,9

*Pozn: rok 2001 uváděn v tis. EUR

Pramen: EUROSTAT

Objem produkce potravinářských výrobků a nápojů vyvezených ze zemí CEFTA v roce 2001 do EU výrazně vzrostl i když tato tendence je zřejmá již od roku 1999. V případě ČR, jak ukazují meziroční indexy, tato vzestupná tendence se projevuje již od roku 1998. Také indexy uvedené ve shora uvedené tabulce 17 dokládají, že ČR u těchto komodit dosahuje vyššího tempa růstu, než vykazují země CEFTA jako celek.

Posilování konkurenceschopnosti českého potravinářského průmyslu věnují podniky i státní správa značnou pozornost. Ministerstvo zemědělství k podpoře zvyšování konkurenceschopnosti českého potravinářského průmyslu a výrobců krmiv (OKEČ 157) vyhlásilo podpůrný program (internet: www.mze.cz). Jde o usnadnění přístupu českých potravinářských (krmivářských) podniků na evropský trh získáním mezinárodně uznávaných certifikátů řízení jakosti a environmentálního managementu ISO 9 000, ISO 14 000, popř. obnovení nebo reakreditace na vyšší stupeň. Dále jde o zvyšování úrovně zdravotní nezávadnosti potravin (krmiv) a hygieny provozu potravinářských (krmivářských) podniků investiční podporou k provedení potřebných technických opatření v návaznosti na zpracovaný systém kritických bodů (HACCP).

V roce 2002 byly také poskytnuty dotace na zmírnění škod způsobených povodní u podnikatelských subjektů potravinářského průmyslu, zjištěných na stavbách a technologiích (do 25 %).

K podpoře malých a středních podniků, které jsou konkurencí nejvíce ohroženy, zajišťuje dlouhodobě podporu Ministerstvo průmyslu a obchodu prostřednictvím ČMZRB (internet: www.cmzrb.cz). Dále se na potravinářské firmy vztahují některé další podpůrné programy. Jde o programy fondu SAPARD (internet: www.sapard.cz), PGRLF (internet: www.pgrlf.cz) resp. další.

Současná situace v sektoru je rozdílná podle oborů. V rámci jednotlivých oborů jsou produkovány jak méně zpracované výrobky, tak produkty vyššího stupně zpracování. Obory prvního stupně zpracování agrárních komodit a obory druhého stupně zpracování dosud ve výrobní struktuře sektoru zaujímají zhruba obdobnou proporcii. Pozitivní je celkový trend růstu produktivity práce, dosahovaný především poklesem počtu zaměstnaných osob.

Přesto však úrovně průmyslově vyspělých zemí nebylo docíleno a postupně budou z odvětví odcházet další zaměstnanci, a to zejména z kapacit, které postupně ukončí činnost.

Druhový i jakostní sortiment potravin se vlivem inovačních aktivit založených na přizpůsobení se požadavkům spotřebitelů stále rozšiřuje. Rozšiřování sortimentu je však velmi diferencováno podle jednotlivých výrob i firem dodávajících na tuzemský či zahraniční trh. Tradiční lahůdky však ve výrobních programech podniků zůstávají zachovány. Inovační schopnost odvětví a využití výzkumu a technologického rozvoje vč. zavádění informačních a komunikačních technologií je však závislá na rozsahu finančních zdrojů, které jsou do značné míry omezeny resp. jsou přednostně použity pro zvyšování úrovně zdravotní nezávadnosti potravin.

9. Shrnutí a perspektivy odvětví

Konsolidace odvětví výroby potravin a nápojů a posilování konkurenceschopnosti tohoto odvětví pro plné uplatnění na trhu EU i nadále probíhá. Konkurence mezi podniky odvětví je poměrně velmi ostrá a vede podnikatelské subjekty k výrobní koncentraci a kapitálovému propojování..

Z hlediska perspektiv výroby potravin a nápojů bude významným faktorem objem výdajů na výzkum a vývoj. Největšího objemu od roku 1997 dosáhly vnitřní výdaje na výzkum a vývoj v uvedeném odvětví OKEČ 15 v rámci zpracovatelského průmyslu v roce 1998 (173 mil. Kč). V roce 2001 tyto výdaje dosáhly jedné z nejmenších částek, a to 66 mil. Kč. Změna v roce 2001 však nastala v objemu státních zdrojů na výzkum a vývoj, který představoval 15 mil. Kč, což je 23 % z posledně uvedené částky. Pokud jde o podíl výroby potravin a nápojů na výdajích na výzkum a vývoj v roce 2001 z celého zpracovatelského průmyslu, pak tvoří pouze 0,6 %, přičemž ze státních zdrojů tento podíl činí 2,5 %. Pro zvyšování výkonnosti a konkurenceschopnosti výroby potravin a nápojů bude v dalších letech žádoucí zvyšovat jak podíl výdajů na výzkum a vývoj ze státních zdrojů, tak jejich celkový objem.

Po ocenění potenciálních příležitostí odvětví OKEČ 15 lze předvídat, že vstupem ČR do EU nehrozí zásadní propad objemu domácí potravinářské produkce i když ne všechny kapacity splní náročné standardy EU či některé trvale ztrátové firmy zřejmě ukončí činnost z ryze ekonomických důvodů při ostré konkurenci, která bude v příštích letech ještě intenzivnější i na domácím trhu. Předpokládá se, že za uzavřené kapacity či celé firmy převezmou výrobní programy konsolidované potravinářské podniky.

I nadále bude zůstávat prioritou potravinové politiky zvyšování bezpečnosti potravin a jejich širší nabídka vč. specifických druhů a místních specialit. Též lze očekávat,

že především zahraniční kapitál, který má účast v mnoha tuzemských výrobních oborech (pivovarech a sladovnách, výrobě škrobu, cukru a cukrovinek, mlékárnách a dalších) bude usilovat o rozšíření exportu na zahraniční teritoria, a to jak do zemí EU, tak do tzv. třetích zemí.

VÝROBNÍ OBORY POTRAVINÁŘSKÉHO PRŮMYSLU

Výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků OKEČ 15.1

1. Charakteristika oboru

Obor 15.1 – Výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků v systému OKEČ 15 zahrnuje následující výrobkové skupiny:

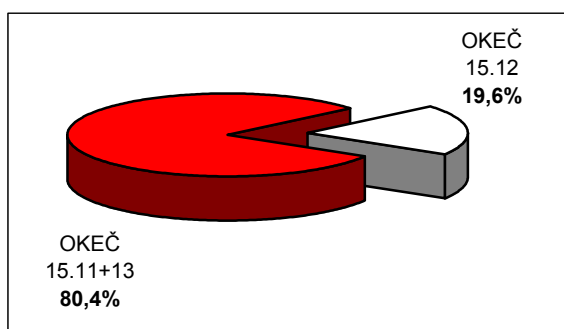
15.11 - výroba, zpracování a konzervování masa a masných výrobků z velkých hospodářských zvířat,

15.12 - výroba, zpracování a konzervování drůbežího masa, zvěřiny aj. drobných hospodářských zvířat,

15.13 - výroba masných výrobků (vč. drůbežích) a výroba umělých střev.

Podíl výroby a zpracování masa z velkých hospodářských zvířat a drůbeže, zvěřiny a drobných hospodářských zvířat na tržbách za prodej vlastních V a S v rámci agregace 15.1 je uveden v následujícím grafu.

Graf 1 – Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2002

Pozn.: údaje v běžných cenách
Pramen: ČSÚ

Při celkově značném počtu firem vč. živnostenského charakteru bylo podle ČSÚ v oboru 15.1 v roce 2002 zařazeno 185 podnikatelských subjektů (s 20 a více zaměstnanci), které se zabývají zpracováním masa a masných výrobků vč. drůbeže, oproti roku 2001 to představuje meziroční pokles o 14,7 %.

Mezi největší firmy zařazené do OKEČ 15.11+13 podle tržeb za prodej V a S patřily v roce 2002 (podle registru ČSÚ) Kostecké uzeniny, a. s., s diverzifikovanou výrobou

zahrnující vedle masné výroby i zpracování drůbeže, výrobní společnost Procházka spol. s r. o., (jako součásti Procházka Holdingu, a. s.) a dále k významným firmám patří Schneider – Masokombinát Plzeň, zpracovatelské subjekty společnosti ZŘUD aj.

Mezi největší drůbežářské firmy podle tržeb za výrobky a služby v roce 2002 patřily Jihočeská drůbež, a. s., Vodňany, MSDZ PROMT, a. s., Intergal Vrchovina, a. s. a další firmy.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů

Obor zpracování masa a masných výrobků vč. drůbeže se v roce 2002 podílel 21,3 % na tržbách za vlastní výrobky a služby v b. c. na přidané hodnotě z výkonů 15,6 % a 21,1 % na počtu zaměstnanců celého potravinářského sektoru.

Pro porovnání v EU v roce 1999 činil podíl oboru výroby masa a masných výrobků na celkové přidané hodnotě sektoru výroby potravin a nápojů 15,7 %, (poslední dostupné údaje podle SBS - Structural Business Statistics).

Zpracování masa a masných výrobků a zpracování drůbeže patří k nosným oborům výroby potravin a nápojů v ČR i v zahraničí, s přímou návazností na produkci chovu zvířat. Lze předpokládat, že silnou pozici si zmíněná skupina výrob udrží i v příštích letech.

Výrobní kapacity oboru výroby, zpracování a konzervování masa velkých hospodářských zvířat i v tomto hodnoceném roce převyšovaly potřebu domácího trhu.

Obor výroby, zpracování a konzervování drůbežího masa zaznamenal v roce 2002 další nárůst spotřeby drůbežího masa. Obor výroby a zpracování drůbežího masa ovládá zhruba 10 firem. Proces konsolidace oboru je na relativně vysokém stupni. Zpracovatelské kapacity zejména u velkých firem mají vysoký technologický i hygienický standard.

Výroba masa a masných výrobků vč. drůbeže zaujímá jedno z předních míst ve struktuře odvětví. Ke změnám dochází ve výrobní struktuře oboru, která reagovala na opětovný mírný růst spotřeby hovězího a drůbežího masa. Největší objem produkce a spotřeby však stále představuje vepřové maso. V širší míře se však uplatňují masné a uzenářské výrobky a snahou je dále zlepšit jejich kvalitu a poskytovat co nejúplnější informace spotřebitelům.

V technologické oblasti je snahou výrobců modernizovat zejména porážecí linky v zájmu eliminace stresu zvířat, hygieny a bezpečnosti práce a její produktivity. Ekonomický tlak postupně povede k růstu výrobní koncentrace, a to zejména u jatek. Některé firmy v oboru masné i drůbežářské výroby se již staly součástí kapitálově silných společností.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

V roce 2002 od začátku roku ceny průmyslových výrobců SKP 15.1 (tabulka 1) klesají. Tento pokles cen je způsoben převísem nabídky zemědělské prvovýroby nad poptávkou průmyslových výrobců a spotřebního trhu. Jednou z příčin poklesu cen je i silný tlak distribučních řetězců na výrobce.

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 - 2002

(%)	meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.1 Maso a masné výrobky	93,4	97,5	112,5	100,3	86,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V tabulce 2 jsou uvedeny podíly výroby výsekového masa, masných výrobků a konzerv z celkové výroby výrobků z masa výběrového souboru masokombinátů ČR.

Tabulka 2 - Podíl výroby výsekového masa, masných výrobků a konzerv na celkové výrobě výrobků z masa v masokombinátech ČR (tuny)

Rok	Výroba výrobků z masa celkem	z toho		
		Výroba výsekového masa	Výroba masných výrobků	Výroba konzerv
1998	356 183	151 091	187 826	17 266
1999	358 560	153 103	190 547	14 910
2000	321 513	129 704	180 192	11 617
2001	308 090	125 925	172 835	9 330
2002	341 552	149 737	182 241	9 574

Pozn. : Tento soubor nezohledňuje zpětně změněný podíl sledovaných podniků, a tím jsou částečně ovlivněny uváděné objemy.

Pramen : Rezortní statistika VÚZE BIC, SZIF BIC

Pokud porovnáme skladbu výrobků z masa z dlouhodobého hlediska od roku 1990 (výsekové maso 57,1 %, masné výrobky 39,1 %, konzervy 3,9 %) a roku 2002, došlo k výrazné změně, a to na následující skladbu - výsekové maso 43,8 %, masné výrobky 53,4 %, konzervy 2,8 %.

3.2 Základní produkční charakteristiky

Ceny průmyslových výrobců hovězího masa se v roce 2002 v průměru pohybovaly ve stejných cenových relacích jako v roce 2001. Výrazná nadprodukce vepřového masa (důsledek zvýšeného zapouštění prasnic z období, kdy CZV dosáhly historického maxima) vedla k nesouladu nabídky s poptávkou a následně k poklesu cen u zpracovatelů a spotřebitelských cen vepřového výsekového masa zhruba o 12 %.

Obdobný vývoj zaznamenaly ceny zemědělských výrobců u drůbeže, kdy klesla cenová úroveň drůbežího masa mezi roky 2002 a 2001 o 14 % (z toho cena kuřat kuchaných o 19 %). Příčinu tohoto stavu prudkého poklesu CZV byla dostatečná nabídka drůbežího masa doplněného dovozy. Naopak u hovězího výsekového masa vlivem růstu CZV jatečného skotu a celkem vyrovnané poptávky a nabídky spotřebitelská cena nepatrně vzrostla (o 1,2 %). Snížení cen vepřového a drůbežího masa se promítlo do cen uzenářského zboží, avšak dynamika poklesu nebyla tak výrazná jako u výsekového masa.

Výsledkem cenového vývoje je snížení tržeb za prodej vlastních V a S o 6,1 % oproti roku 2001 (viz tabulka 3). Naproti tomu došlo u přidané hodnoty z výkonů ke zvýšení v roce 2002, proti roku 2001 o 6,7 %. I když od roku 1998 docházelo ročně k trvalému poklesu počtu zaměstnanců v roce 2002 je nárůst o 6,9 %, a lze se domnívat, že příčinou tohoto nárůstu je příliv nových pracovníků do největších masokombinátů v ČR.

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	53 928,3	53 986,3	51 205,6	47 933,2	56 071,2	52 673,3
Meziroční index (b.c.)	x	100,1	94,8	93,6	117,0	93,9
Kumulovaný index (b.c.)	100	100,1	95,0	88,9	104,0	97,7
Meziroční index (s.c.)	x	95,8	102,9	88,1	107,7	102,8
Kumulovaný index (s.c.)	100	95,8	98,6	86,9	93,5	96,1

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	8 039,2	6 121,9	6 760,6	5 483,0	6 888,7	7 348,5
Meziroční index (b.c.)	x	76,2	110,4	81,1	125,6	106,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	76,2	84,1	68,2	85,7	91,4
Meziroční index (s.c.)	x	72,2	129,6	80,0	96,5	119,4
Kumulovaný index (s.c.)	100	72,2	93,6	74,9	72,3	86,3

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

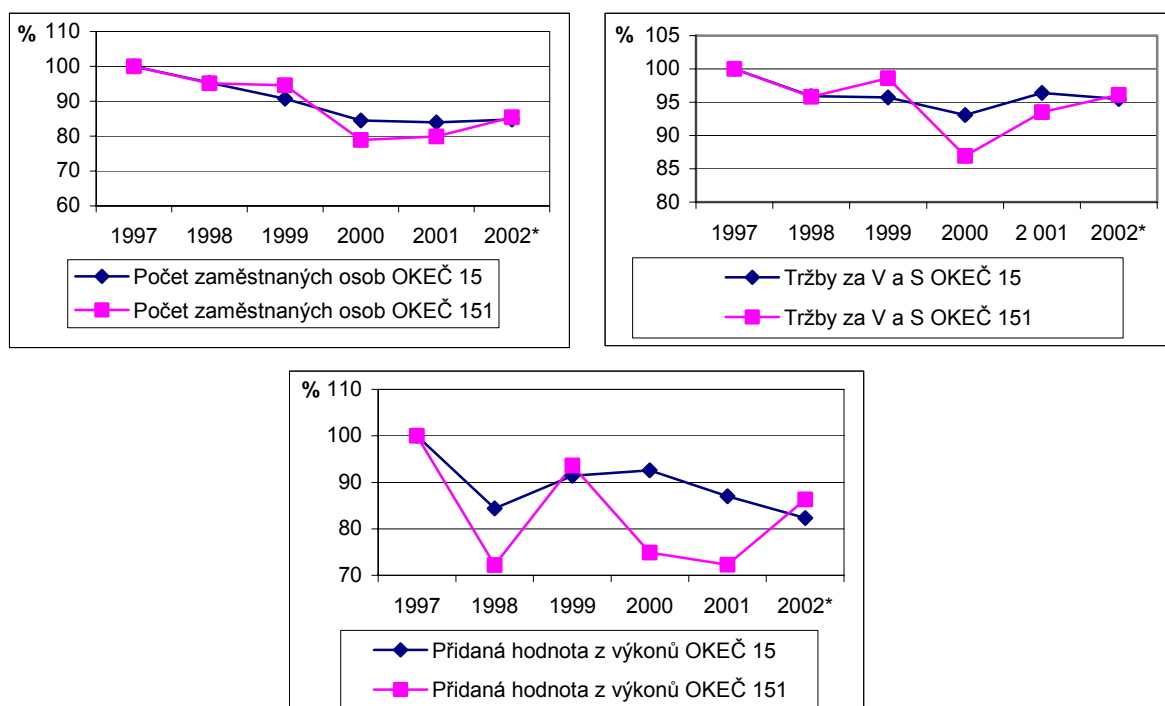
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	35 709	33 947	33 794	28 186	28 524	30 487
Meziroční index	x	95,1	99,5	83,4	101,2	106,9
Kumulovaný index	100	95,1	94,6	78,9	79,8	85,4

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik za léta 1997 – 2002 u oboru výroby masa a masných výrobků v porovnání s celým odvětvím výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) je uveden v grafu 2.

Graf 2 Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 - 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Od roku 2001 dochází k nárůstu nákladů jak ukazuje tabulka 6, kdy jednou z významných příčin je příprava podniků na vstup do EU, které se musí do doby vstupu investičně vypořádat s požadavky *acquis* (v oblasti ochrany spotřebitele, životního prostředí, výrobních technologií apod.). V nemalé míře se do nákladů promítají ceny vstupů.

V tabulce 7 je uveden vývoj osobních nákladů v letech 1997 – 2002, kde došlo ke zvýšení oproti roku 2001 o 14,7 %.

Tabulka 6 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	72 004,6	71 004,8	67 279,4	63 768,0	72 336,0	74 549,5
Meziroční index (b.c.)	x	98,6	94,8	94,8	113,4	103,6
Kumulovaný index (b.c.)	100	98,6	93,4	88,6	100,5	103,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	4 961,2	5 150,9	5 234,4	4 609,1	5 016,2	5 752,6
Meziroční index (b.c.)	x	103,8	101,6	88,1	108,8	114,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	103,8	105,5	92,9	101,1	116,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

V masném oboru v roce 2002 pracovalo 30,5 tis. zaměstnanců, což bylo o zhruba 5 tis. zaměstnanců méně než v roce 1997. Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v tomto oboru činila v roce 2002 na zaměstnance 241,0 tis. Kč (tabulka 8), což bylo podstatně méně, než je průměr za celý sektor výroby potravin a nápojů, který dosahuje výše 326,4 tis. Kč na zaměstnance.

Tabulka 8 - Produktivita práce z přidané hodnoty oboru v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	225,1	180,3	200,1	194,5	241,5	241,0
Meziroční index (b.c.)	x	80,1	111,0	97,2	124,2	99,8
Kumulovaný index (b.c.)	100	80,1	88,9	86,4	107,3	107,1
Meziroční index (s.c.)	x	76,0	130,2	96,0	95,4	111,7
Kumulovaný index (s.c.)	100	76,0	98,9	94,9	90,5	101,1

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Rostoucí podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v letech 1997 – 2002 ukazuje tabulka 9 a následující graf 3 ve s. c. ve srovnání s odvětvím výroby potravin a nápojů.

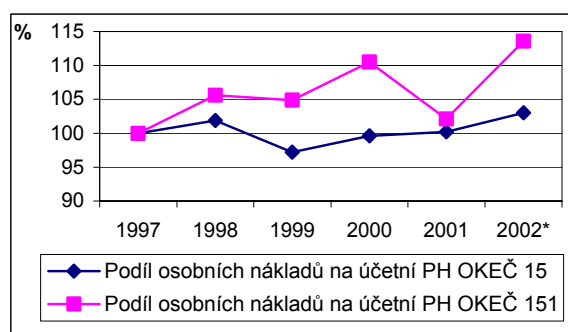
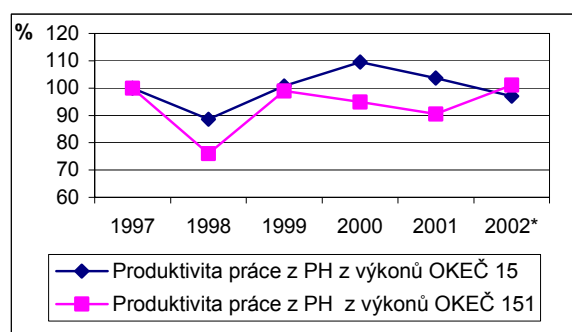
Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v letech 1997 – 2002

(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	0,610	0,644	0,640	0,674	0,623	0,693

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Porovnání vývoje podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002 u OKEČ 15 a výrob spadajících do OKEČ 15.1 je zachyceno v grafu 3.

Graf 3 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4 Tuzemská spotřeba

3.4.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Sledujeme-li tuzemskou spotřebu výrobků SKP 15.1 v hmotných jednotkách, v roce 2002 zaznamenala oproti roku 2001 nárůst o 1,7 % na 79,1 kg/obyv./rok. V hodnotovém vyjádření došlo k poklesu o 4,6 % (tabulka 10).

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba v letech 1999 – 2002 výrobků SKP 15.1

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.1	44 559,6	46 990,2	52 764,5	50 320,7
Meziroční index (b.c.)	x	105,5	112,3	95,4
Kumulovaný index (b.c.)	100	105,5	118,4	112,9

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

U tuzemské spotřeby organizací OKEČ 15.1 v roce 2002 vlivem poklesu cen došlo též k jejímu snížení (tabulka 11).

Tabulka 11 – Tuzemská spotřeba organizací v letech 1999 – 2002 (OKEČ 15.1)

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.1	51 059,2	47 986,7	56 169,3	52 755,7
Meziroční index (b.c.)	x	94,0	117,1	93,9
Kumulovaný index (b.c.)	100	94,0	110,0	103,3

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

Celková bilance zahraničního obchodu masného průmyslu v roce 2002 zaznamenala oproti roku 2001 výrazné zvýšení záporného obchodního salda na -1,4 mld. Kč. V roce 2002 došlo k nárůstu dovozu oproti roku 2001 o 7,6 % při poklesu vývozu o 9,2 % (tabulka 12).

Tabulka 12 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b. c. v letech 1997 - 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.1	2 678,2	3 365,4	2 442,6	2 815,4	3 905,6	3 547,2
Meziroční index	x	125,7	72,6	115,3	138,7	90,8
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.1	3 273,3	4 180,8	3 635,7	4 575,9	4 631,8	4 983,1
Meziroční index	x	127,7	87,0	125,9	101,2	107,6
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.1	-595,1	-815,4	-1 193,1	-1 760,5	-726,2	-1 435,9

Pramen: Statistika GRČ, vlastní dopočet MPO

V tabulce 13 jsou uvedeny průměrné ceny dovozu a vývozu u vybraných položek, v případě cen uvedených v roce 2002 viz poznámka pod tabulkou.

Tabulka 13 - Průměrná cena dovozu a vývozu u vybraných položek v letech 1998 - 2002

Název zboží	1998	1999	2000	2001	2002
Dovoz (Kč/kg)					
CS 0201 – Hovězí maso čerstvé, chlazené	38,00	35,94	46,36	79,00	54,92
CS 0202 – Hovězí maso zmrazené	39,79	53,33	65,10	98,05	127,02*
Vývoz (Kč/kg)					
CS 0201 – Hovězí maso čerstvé, chlazené	83,38	73,09	76,56	42,10	107,26*
CS 0202 – Hovězí maso zmrazené	89,49	54,26	63,44	49,12	47,37

Pozn. : *) U položky CS 0202 v roce 2002 z důvodů nízkého objemu dovozu dochází ke zvýšení ceny, průměr za všechny položky v rozlišení na 6 míst celního sazebníku CS 0201 až 0202 u dovozu je 61,61 Kč/kg a obdobný případ je u položky CS 0201 vývozu, kde je průměr obdobně za všechny položky 47,91 Kč/kg.

Pramen : GRČ

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Celosvětová produkce masa v uplynulých letech kontinuálně rostla. Podle odhadů FAO se od roku 1981 zvýšila tato produkce zhruba o 66 % na 237 mil. tun v roce 2001. I když nárůst zaznamenaly všechny druhy masa, přesto největší nárůst produkce v uvedeném období byl o 58 % u drůbežího masa.

Objem trhu ČR s 10,3 mil. obyvatel má své hranice a jak bylo uvedeno, současná výrobní kapacita masného průmyslu převyšuje současnou potřebu domácího trhu. Je zřejmé, že pokud budou usilovat tuzemské firmy o udržení na trhu, budou muset výrazněji, za použití marketingových nástrojů vstupovat na zahraniční trhy. Je známo, že v současné době probíhá

v rámci členských zemí EU k pohybu zboží uvnitř (intraexport) zhruba u 70 % potravinářského zboží při neexistující homogenní struktuře trhu, a protože jde o národní trhy s velmi rozdílnými spotřebitelskými zvyklostmi, bude to pro podniky vyžadovat zvýšené náklady na průzkum trhu, a použití vhodného marketingového nástroje.

V roce 2002 byla udělena licence na vývoz do EU 25 českým firmám, kde jsou určeny pro jednotlivé závody druhy výrobků, s kterými lze na trhu EU obchodovat.

Pro vytvoření si představy o vývoji cen vybraných výrobků v ČR a EU jsou uvedeny následující tabulky 14 - 16.

Tabulka 14 - Porovnání cen hovězího masa v ČR s trhy EU

Ukazatel	1999	2000	2001	2002
Ceny zemědělských výrobců (CZV) jatečných krav tř. jakosti A (Kč/kg ž. hm.)	25,24	27,05	21,40	21,05
Ceny zemědělských výrobců (CZV) jateč. býků tř. jakosti A (Kč/kg ž. hm.)	37,87	40,31	33,81	37,29
Cena průmyslových výrobců (CPV) – hov. maso přední bez kosti (Kč/kg)	87,71	94,56	87,61	87,64
Spotřebitelská cena (SC) – hovězí maso přední bez kosti (Kč/kg)	118,40	122,19	123,22	123,31
Průměrná CZV jatečního skotu na reprezentativních trzích EU (Kč/kg ž. hm.)	49,04	48,65	39,88	38,74*

Pozn.: * průměr roku je vážený průměr, rok 2002 CZV EU odhad

Pramen : ČSÚ, Rezortní statistika MZe - BIC

Tabulka 15 - Porovnání cen vepřového masa v ČR s trhy EU

Ukazatel	1999	2000	2001	2002
Ceny zemědělských výrobců (CZV) jatečných prasat I. tř. jakosti A (Kč/kg ž. hm.)	30,48	35,26	44,06	32,89
Cena průmyslových výrobců (CPV)– vepřová kýta bez kosti (Kč/kg)	93,44	101,76	113,83	97,32
Spotřebitelská cena (SC)– vepřová kýta bez kosti (Kč/kg)	111,65	120,60	135,85	118,63
Průměrná CZV jatečných prasat na reprezentativních trzích EU (Kč/kg ž. hm.)	33,70	41,02	46,27	33,97*

Pozn.: * průměr roku je vážený průměr, rok 2002 CZV EU odhad

Pramen : ČSÚ, Rezortní statistika MZe – BIC

Tabulka 16 - Porovnání cen jatečných kuřat ČR s trhy EU

Ukazatel	1999	2000	2001	2002
Ceny zemědělských výrobců (CZV) kuřat I. tř. jakosti (Kč/kg ž. hm.)	22,73	21,73	25,96	21,95
Cena průmyslových výrobců (CPV) – jatečných kuřat I. tř. jakosti (Kč/kg)	43,03	43,72	51,60	41,00
Spotřebitelská cena (SC) – jatečných kuřat I. tř. jakosti (Kč/kg)	50,09	53,63	63,53	51,42
Průměrná CZV drůbežího masa na reprezentativních trzích EU (Kč/kg ž. hm.)	30,61	29,56	29,41	24,51*

Pozn.: * průměr roku je vážený průměr, rok 2002 CZV EU odhad

Pramen : ČSÚ, Rezortní statistika MZe – BIC

Ve spotřebě potravin živočišného původu existují rozdíly mezi obyvateli EU, pro porovnání jsou uvedeny následující tabulky 17 až 21 s produkcí u jednotlivých druhů mas ve vybraných zemích v porovnání s ČR.

Tabulka 17 - Produkce a spotřeba hovězího masa (tis. t CWE)

Stát	Produkce			Domácí spotřeba		
	2000	2001	2002*	2000	2001	2002*
EU 15	7 483	7 440	7 748	7 224	6 788	7 488
ČR	109	110	106	111	89	97
ZSVE (10 kandid. států)	1 017	980	962	979	978	968
USA	12 298	11 890	12 333	12 242	12 259	12 705

Pozn. : *rok 2002 odhad, ČR skutečnost

označení CWE = maso na kosti

Pramen : ČSÚ, USDA, OFIVAL du EUROSTAT

Tabulka 18 - Produkce a spotřeba vepřového masa (tis. t CWE)

Stát	Produkce			Domácí spotřeba		
	2000	2001	2002*	2000	2001	2002*
EU 15	17 563	17 347	17 546	16 375	16 427	16 132
ČR	415	415	415	423	418	416
ZSVE (10 kandid. států)	4 222	3 971	4 068	4 097	4 036	4 114
USA	8 596	8 691	8 973	8 449	8 388	8 725

Pozn. : *rok 2002 odhad, ČR skutečnost

označení CWE = maso na kosti

Pramen : ČSÚ, USDA, OFIVAL du EUROSTAT

Tabulka 19 - Produkce a spotřeba drůbežího masa (tis. t rtc)

Stát	Produkce			Domácí spotřeba		
	2000	2001	2002*	2000	2001	2002*
EU 15	8 798	9 153	9 086	8 374	8 936	8 713
ČR	221	234	238	228	235	248
ZSVE (10 kandid. států)	1 796	1 803	1 847	1 677	1 690	1 719
USA	16 362	16 631	17 024	13 546	13 608	14 589

Pozn. : *rok 2002 odhad, ČR skutečnost

označení rtc = kuře v kuchyňské úpravě

Pramen : ČSÚ, USDA, OFIVAL du EUROSTAT

Tabulka 20 - Vývoj spotřeby potravin živočišného původu ve vybraných zemí ((kg/obyt./rok)

Potravinová skupina	Země/rok	1997	1998	1999	2000
Hovězí a telecí maso	EU 15	19,0	19,5	20,0	19,2
	SRN	14,5	15,1	15,0	14,2
	Francie	16,8	27,1	27,7	26,4
	ČR	16,4	14,6	14,0	12,5
Vepřové maso	EU 15	40,8	43,3	43,3	42,8
	SRN	53,8	56,0	57,0	54,2
	Francie	35,4	37,7	36,7	36,1
	ČR	45,8	45,7	44,7	40,9
Drůbeží maso	EU 15	21,2	21,4	21,5	21,8
	SRN	14,8	15,2	15,2	16,0
	Francie	24,9	24,9	24,3	24,8
	ČR	15,3	17,9	20,5	22,3

Pramen: EUROSTAT, Animal production, Quartely bulletin 4/2001, OFIVAL

Tabulka 21 – Spotřeba potravin v ČR (kg/obyt./rok)

Potravinová skupina	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Maso celkem	81,5	82,1	83,0	79,4	77,8	79,1
z toho : hovězí, telecí	16,4	14,6	14,0	12,5	10,4	11,1
vepřové	45,8	45,7	44,7	40,9	40,9	40,5
skopové, kozi, koňské	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
drůbež	15,3	17,9	20,5	22,3	22,9	23,9
zvěřina	0,3	0,3	0,4	0,4	0,3	0,3
králíci	3,4	3,3	3,1	3,0	3,0	3,0

Pozn.: rok 2002 - odhad VÚZE

Pramen: ČSÚ, Spotřeba potravin

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Predikce výroby zemědělských surovin předpokládají až do doby vstupu do EU a v prvních letech po vstupu do unie mírný nárůst výroby jatečného skotu a stagnaci produkce jatečných prasat.

Produktivita práce i rentabilita zpracovatelů by měla v prostředí EU růst, i když nákladová rentabilita i přes predikované příznivé ceny zemědělské suroviny zůstane poměrně nízká. V oboru se bezpochyby v nejbližší budoucnosti urychlí proces restrukturalizace, spojený s vážným ohrožením existence poměrně značné části výrobní základny (konkurzy, přímá likvidace), s redukcí kapacit a s konsolidací oboru (zvětšování podniků při zmenšování jejich počtu).

Důvodem k této prognóze je nejen současná výrobní kapacita masného průmyslu převyšující současnou potřebu domácího trhu. Přechodné období do 31. 12. 2006 na dosažení plné harmonizace hygienických parametrů s podmínkami platnými v EU bylo vyjednáno v roce 2001 u oboru výroby a zpracování masa u 52 zpracovatelských podniků. V předvstupním období je nutno počítat i se zvýšenými náklady k zajištění ochrany spotřebitelů (potravinová bezpečnost).

Sektor může po vstupu profitovat i z relativně nízkých CZV jatečných zvířat. I přes relativní pokles či stagnaci CZV jateční drůbeže a vajec se může ekonomika oboru jako celku vyvíjet v prostředí EU nepříznivě. Lze však předpokládat, že největší a nejlépe technologicky připravené firmy na společném trhu EU uspějí.

Zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků OKEČ 15.2

1. Charakteristika oboru

Zpracování ryb a rybích výrobků (OKEČ 15.2) v rámci odvětví výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) patří k nejmenším oborům. V registru ČSÚ bylo v roce 2002 uvedeno 8 podnikatelských subjektů s 20 a více zaměstnanci, jež se zabývaly zpracováním a konzervováním ryb a rybích výrobků.

Kromě toho jsou v ČR zpracovávány sladkovodní ryby tuzemské produkce na rybářstvích, jejichž hlavní činností je chov ryb v rámci prvovýroby (OKEČ 05) a tudíž nejsou zahrnovány ve výrobním oboru OKEČ 15.2. V roce 2002 se počet zpracovatelských provozů v rámci prvovýroby ustálil na 12 zpracovnách. Povolení k vývozu vyráběného sortimentu do zemí EU mělo 5 zpracoven, které jsou členy Rybářského sdružení ČR. Mimo uvedený počet zpracoven existují ještě další, zabývající se zpracováním sladkovodních ryb v celoročním provozu.

Přesto je nutné zdůraznit, že probíhá i sezónní zpracovávání sladkovodních ryb na dalších rybářských podnicích. Lze odhadovat, že množství zpracovaných sladkovodních ryb prodaných na tuzemském a zahraničním trhu představuje zhruba 11 % z celkové produkce v ČR.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů

Zpracování ryb a rybích výrobků v rámci odvětví výroby potravin a nápojů patří, jak již bylo shora uvedeno, k nejmenším oborům. Na tržbách za prodej vlastních V a S se tento obor podílí v b. c. 0,7 %, přidanou hodnotou z výkonů v b. c. 0,6 % a týmž podílem i na počtu zaměstnanců celého potravinářského průmyslu.

Rozvojem sítě obchodních řetězců stoupají požadavky na posílení a modernizaci distribuční sítě zpracovatelských firem, ale i na rozšíření nabídky sortimentu ryb, formou dodávek finalizovaných výrobků (chlazených, zmrazených, uzených a jinak upravených). Zavádění nových technologií pro zpracování sladkovodních ryb a tím rozšiřování sortimentu, ale naráží na nižší efektivnost ve srovnání s produkty z mořských ryb.

Objem produkce ryb chovem v jednotlivých letech kolísá podle vývoje klimatických a dalších faktorů. V roce 2002 velmi negativně ovlivnila produkci ryb srpnová povodeň, která se promítne do produkce sladkovodních ryb i v roce 2003. Domácí tržní produkce sladkovodních ryb v roce 2002 oproti předchozímu roku 2001, klesla o 7 % na zhruba 18 700 tun.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Cenový vývoj v roce 2002 ovlivnil nejen mírný nárůst cen mořských ryb, ale i škody způsobené povodněmi v srpnu na chovných zařízeních v oblastech jižních a západních Čech. Meziroční nárůst cen zpracovatelů ryb činil 6,8 % (tabulka 1), přesto např. u spotřebitelské ceny púleného kapra I. tř. naopak došlo k poklesu ceny (tabulka 2), neboť v tomto sortimentu významně působí tlak obchodních organizací na cenu z důvodů nezvyšující se poptávky po sladkovodních rybách, ale i konkurence v nabídce sortimentu ve značném cenového rozpětí výrobků z mořských ryb.

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 - 2002

(%)	meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01 *
SKP 15.2 Zpracování ryb a rybích výrobků	102,7	102,0	100,7	110,2	106,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 2 uvádí vývoj průměrných cen kapra ž. hm. (ceny zemědělských výrobců) a výrobků z něj (spotřebitelské ceny) v letech 1997 – 2002.

Tabulka 2 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobců a spotřebitelských cen kapra (Kč/kg)

Název	1997	1998	1999	2000	2001	2002
CZV Kapr I. tř. (ž. hm.)	60,19	55,84	52,83	46,39	50,16	51,90
SC púlený zmrazený kapr I. tř.	121,09	146,79	135,13	127,70	131,36	130,37

Pramen : ČSÚ

3.2 Základní produkční charakteristiky

Vývoj základních produkčních charakteristik u oboru zpracování a konzervování rybích výrobků je uveden v tabulkách 3 – 5.

Od roku 2001 vykazuje obor zpracování ryb a rybích výrobků negativní trend u hodnocených hodnotových ukazatelů. Při porovnání s rokem 2001, klesly výkony (bez obchodní marže) o 10,2 %. Přidaná hodnota z výkonů v b. c.v roce 2002 klesla v porovnání s rokem 2001 o 2,4 %. Jedním z důvodů těchto výsledků je pokles rozhodující položky tržby za prodej vlastních V a S v b. c. Tato položka v roce 2002 zaznamenala meziroční pokles o 14,8 %. Vývoj počtu zaměstnaných osob v letech 1997 – 2001 (tabulka 5) poněkud kolísá.

Přesto je nutné zdůraznit, že uvedené ekonomické ukazatele tohoto oboru jej v plné šíři nezahrnují, protože zpracovny sladkovodních ryb na rybářských podnicích, jak již bylo uvedeno v charakteristice oboru jsou vedeny podle převažující činnosti v rámci prvovýroby OKEČ 05.

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.2	1 252,3	2 092,9	1 424,5	1 036,8	2 067,1	1 835,0
Meziroční index (b.c.)	x	167,1	68,1	72,8	199,4	88,8
Kumulovaný index (b.c.)	100	167,1	113,8	82,8	165,1	146,5
Meziroční index (s.c.)	x	162,4	67,2	71,0	183,8	85,2
Kumulovaný index (s.c.)	100	162,4	109,2	77,5	142,5	121,4

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.2	146,7	912,0	656,1	134,0	281,9	275,2
Meziroční index (b.c.)	x	621,7	71,9	20,4	210,0	97,6
Kumulovaný index (b.c.)	100	621,7	447,2	91,3	192,2	187,6
Meziroční index (s.c.)	x	472,9	66,0	19,0	140,2	21,4
Kumulovaný index (s.c.)	100	472,9	312,2	59,3	83,1	17,8

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

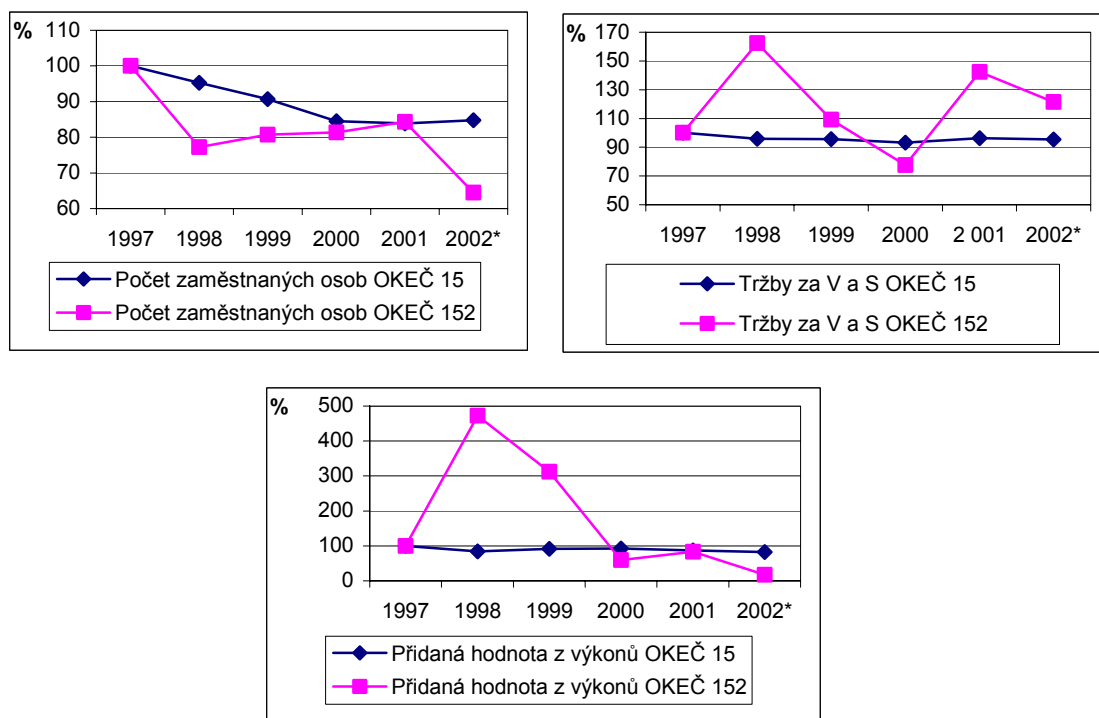
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.2	1 234	953	996	1004	1040	796
Meziroční index	x	77,2	104,5	100,8	103,6	76,5
Kumulovaný index	100	77,2	80,7	81,4	84,3	64,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik oboru v letech 1997 – 2002 v porovnání s odvětvím výroby potravin a nápojů ukazuje graf 1.

Graf 1 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

U oboru zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků došlo v porovnání s rokem 1997 v roce 2002 ke zvýšení nákladů o 16,9 % (tabulka 6). Osobní náklady (jak ukazuje tabulka 7), vzrostly a kumulovaný index vykázal za hodnocené období hodnotu 126,3.

Jednou z příčin zvyšování celkových nákladů v tomto oboru byla probíhající restrukturalizace, jež je v zájmu řešení moderní technologie zpracování apod.

Tabulka 6 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.2	1 970,1	2 773,2	2 715,0	1 423,7	2 328,0	2 304,0
Meziroční index (b.c.)	x	140,8	97,9	52,4	163,5	99,0
Kumulovaný index (b.c.)	100	140,8	137,8	72,3	118,2	116,9

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.2	151,2	137,4	164,8	162,4	193,2	191,0
Meziroční index (b.c.)	x	90,9	119,9	98,5	119,0	98,9
Kumulovaný index (b.c.)	100	90,9	109,0	107,4	127,8	126,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Jak ukazuje tabulka 8, produktivita práce z přidané hodnoty z výroby v b. c. v letech 1997 – 2001 zaznamenala velmi kolísavý trend.

Rostoucí podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v letech 1997 – 2001 u zpracování a konzervování ryb a rybích výrobků ukazuje tabulka 9 v b. c. a graf 2 ve s. c. ve srovnání s odvětvím výroby potravin a nápojů.

Tabulka 8 - Produktivita práce z přidané hodnoty v oboru v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.2	118,9	957,0	658,7	133,5	271,1	345,7
Meziroční index (b.c.)	x	804,9	68,8	20,3	203,1	127,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	804,9	554,0	112,3	228,0	290,7
Meziroční index (s.c.)	x	612,4	63,2	18,8	135,4	28,0
Kumulovaný index (s.c.)	100	612,4	386,8	72,9	98,6	27,6

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

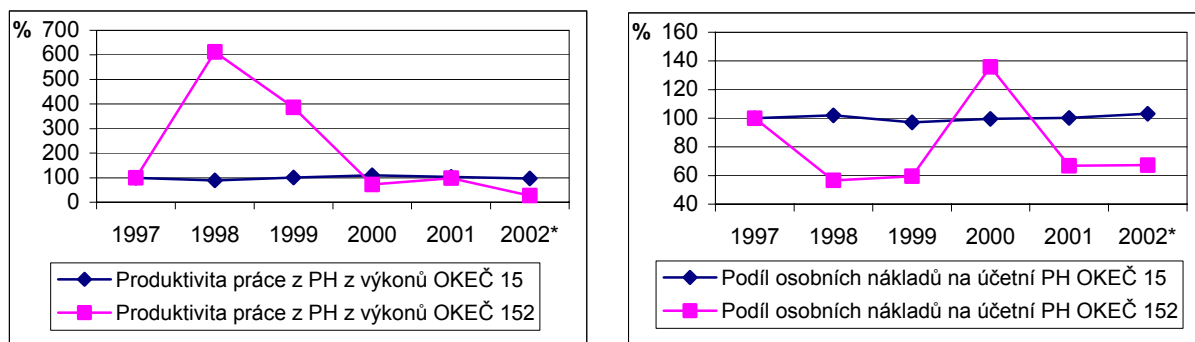
Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v letech 1997 – 2002

(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.2	1,026	0,581	0,610	1,394	0,684	0,690

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Graf 2 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4 Tuzemská spotřeba

3.4.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Tuzemská spotřeba výrobků SKP 15.2 v hmotném vyjádření, v roce 2002 nezaznamenala nárůst oproti roku 2001 a zůstala na úrovni 5,4 kg/obyv./rok. V hodnotovém vyjádření došlo k poklesu o 10,7 % (tabulka 10).

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba v letech 1999 – 2002 výrobků SKP 15.2

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.2	3 394,5	3 857,0	4 568,7	4 079,8
Meziroční index (b.c.)	x	113,6	118,5	89,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	113,6	134,6	120,2

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

U tuzemské spotřeby organizací OKEČ 15.2 v roce 2002 došlo též k jejímu snížení (tabulka 11).

Tabulka 11 – Tuzemská spotřeba organizací oboru v letech 1999 – 2002 OKEČ 15.2

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.2	1 494,1	1 088,1	2 097,8	1 881,2
Meziroční index (b.c.)	x	72,8	192,8	89,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	72,8	140,4	125,9

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

V posledních letech od roku 2000 se podařilo dosáhnout zvýšení vývozu, ale v roce 2002 oproti roku 2001 došlo k poklesu o 14,9 %. Obdobně došlo u dovozu ke snížení, a to o 10,8 % (tabulka 12).

I když saldo zahraničního obchodu se sladkovodními rybami je trvale kladné, saldo zahraničního obchodu s rybami celkem (zahrnuje ryby sladkovodní a mořské) jak ukazuje následná tabulka je výrazně záporné. Důvodem je značný dovoz mořských ryb a ostatních ryb, které nejsou v našich chovech zastoupené.

Tabulka 12 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b. c. v letech 1997 - 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.2	130,2	128,1	117,4	189,4	247,8	210,8
Meziroční index	x	98,4	91,7	161,3	130,8	85,1
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.2	2 757,3	2 760,1	2 438,6	2 705,6	3 160,3	2 820,4
Meziroční index	x	100,1	88,4	110,9	116,8	89,2
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.2	-2 627,1	-2 632,0	-2 321,2	-2 516,2	-2 912,5	-2 609,6

Pramen: Statistika GRČ, vlastní dopočet MPO

Nejvýznamnějšími zeměmi do nichž ČR v roce 2002 vyvezla živé kapry a výrobky z nich jsou Německo, Belgie, Rakousko, Francie.

V tabulce 13 jsou uvedeny průměrné ceny dovozu a vývozu u vybraných položek výrobků v letech 1997 – 2002.

Tabulka 13 - Průměrná cena dovozu a vývozu vybraných položek celní statistiky

Název zboží	1998	1999	2000	2001	2002
Dovoz (Kč/kg)					
CS 0302 - Ryby čerstvé, chlazené	127,48	141,91	147,91	124,16	121,35
CS 0303 – Ryby zmrazené	32,44	27,66	29,04	33,96	34,24
Vývoz (Kč/kg)					
CS 0302 - Ryby čerstvé, chlazené	94,68	107,42	98,16	136,37	122,82
CS 0303 – Ryby zmrazené	76,96	65,75	62,74	58,88	59,31

Pramen : GRČ

Podle dostupných údajů k 14. červnu 2002 byla udělena EU licence na vývoz rybích produktů (jedná se převážně o živou rybu) 63 podnikatelským subjektům v ČR zabývajících se chovem ryb.

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Sladkovodní ryby a v rámci nich především kapr jako dominantní druh, pro své vynikající užitkové vlastnosti a jakostní parametry si na českém, ale i středoevropském trhu udržuje své významné postavení. Současně je nutné zdůraznit, že jde o regionální produkt, který nepředstavuje konkurenci pro ostatní ryby chované v těchto zemích (pstruh, losos).

Rozhodujícím faktorem ovlivňujícím konečnou spotřebu jsou zejména ceny mořských ryb a dalších produktů působících na poptávku spotřebitele. V každém případě dovoz mořských ryb do ČR je značný a v průměru čtyřikrát převyšuje spotřebu sladkovodních ryb. Přesto značné cenové rozpětí výrobků, umožňuje spotřebiteli výběr, a to se projevuje celkem v ustálené spotřebě mořských ryb na obyvatele.

Tabulka 14 - Vývoj průměrné farmářské ceny kapra živého a pstruha v Evropě (EUR/Kg)

Druh ryby	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Kapr	1,86	1,92	1,86	1,51	1,46	1,60
Pstruh	2,02	2,30	2,24	2,10	2,36	2,36

Pro vytvoření si představy o současném rozsahu produkce různých druhů sladkovodních (a tažných) ryb v uvedených státech EU 15 podle dostupných pramenů v letech 1999 - 2000 se uvádí následující tabulka 15.

Tabulka 15 - Rozsah produkce různých druhů sladkovodních a tažných druhů ryb v roce 1999 (tis. t)

Stát	Produkce	Stát	Produkce
EU 15	416,1	Itálie	50,1
Belgie	0,9	Holandsko	4,8
Dánsko *)	43,6	Rakousko	3,1
SRN *)	35,7	Portugalsko	1,3
Řecko *)	2,8	Finsko *)	15,4
Španělsko *)	34,1	Švédsko	5,1
Francie	58,9	V. Británie	143,9
Irsko	20,3	ČR *)	19,5

Pozn. : *) rok 2000

Pramen : EUROSTAT, Agriculture and Fisheries, Rybářské sdružení ČR

6. Shrnutí a perspektivy oboru

V říjnu 2002 proběhlo tzv. slyšení Evropského parlamentu, které hodnotilo situaci a výhled evropského trhu chovu ryb, které ukázalo, že chov ryb hraje významnou úlohu nejen v pozitivní změně evropského deficitu v přímých dodávkách ryb (z lovů), ale též přispívá k posílení zdraví spotřebitelů.

Rybný průmysl EU je stále více závislý na dovozu ze třetích zemí a na produkci rybích farem. Podíl EU na světové produkci chovaných ryb mírně přesahuje 5 %. V posledních letech díky výraznému snížení zásob rostou výrazně ceny ryb a rybích výrobků, např. za období let 1995 až 2000 v absolutních hodnotách zhruba o 16,3 %.

Představitelé Evropského parlamentu společně s Evropskou federací chovatelů ryb a ostatních vodních živočichů (FEAP) jsou přesvědčeni, že budoucí vývoj udržitelného efektivního chovu ryb potřebuje životaschopné celoevropské akce, orientované především na zlepšení marketingové struktury a propagačního efektu na prosazení ryb na potravinovém trhu. Tyto stanovené cíle mají právě pro ČR významnou platnost, jak ukazuje tabulka 16 o spotřebě ryb, která je stále na velmi nízké úrovni.

Tabulka 16 - Spotřeba ryb v kg/obyv./rok

Druh	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
Ryby celkem	5,5	5,3	5,2	5,3	5,4	5,4
z toho: sladkovodní	0,9	0,9	1,0	1,0	0,9	0,9

Pozn. : * odhad VÚZE

Pramen : ČSÚ, Rybářské sdružení ČR

Pro srovnání průměrná celosvětová spotřeba ryb je 16 kg/obyv./rok a v zemích EU 11 kg/obyv./rok.

Na podporu zvyšování produkce a zpracování ryb v roce 2002 byly poskytovány dotace podle „Zásad“, kterými se stanovují podmínky pro poskytování finančních podpor na základě

stanovených podpůrných programů ve sledovaném roce. Jako příklad lze uvést program SAPARD opatření 1.2 - Zlepšení zpracování a marketingu zemědělských produktů a produktů ryb a další dotační tituly poskytované MZe. Dále lze využívat programy podpor pro rozvoj sektoru malého a středního podnikání vyhlášené MPO.

Jednou z důležitých podmínek zvyšování produkce sladkovodních ryb v ČR v následujících letech, je plošné řešení zanedbávaného stavu chovných rybníků odbahňováním a tím zvětšování současné produkční plochy, která by umožňovala maximální produkci a tím byl zčásti řešen problém značného dovozu mořských ryb na našem trhu.

Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor

OKEČ 15.3

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor definován: 15.3 **Zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor** a zahrnuje :

- 15.31** – zpracování brambor,
- 15.32** – výrobu ovocných a zeleninových nápojů,
- 15.33** – výrobu ostatních ovocných a zeleninových výrobků.

Výroba v tomto potravinářském oboru má ve srovnání s ostatními potravinářskými obory výrazně sezónní charakter a je z velké části závislá na vnějších klimatických faktorech, které zásadně ovlivňují množství, cenu a kvalitu vstupních zemědělských surovin především s ohledem na možnosti nákupu výchozí suroviny. Dalším faktorem, ovlivňujícím spotřebu výrobků tohoto oboru jsou i ekonomické důvody hospodaření domácností. Významným faktorem je i samozásobení domácností konzervovanými výrobky. Obor zajišťuje zásobování spotřebitelů výrobky v upraveném stavu, hlavně mimo sezónu, kdy čerstvé produkty ze zeleniny a ovoce nejsou běžně dostupné na trhu a nebo je jejich prodejní cena příliš vysoká.

Mezi významné zpracovatelské firmy oboru patří např. Hamé, a. s., Babice, Alibona, a. s. Litovel, Linea, a. s. Nivnice a Hitko, s. r. o., Veselí nad Lužnicí.

Zavádění nových technologií ve výrobě zpracovaného ovoce a zeleniny je finančně náročné a směřuje především k vyšší hygieně výroby, výrobkové diverzifikaci a následně k produkci zboží s vyšší přidanou hodnotou. Technologické vybavení některých zpracovatelských kapacit ČR neodpovídá současným výrobním trendům. Současně existují i výrobní kapacity se špičkovou výrobní technologií.

2. Pozice oboru v rámci zpracovatelského průmyslu

Obor 15.3 zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor se v rámci odvětví výroby potravin a nápojů podílel v roce 2002 na tržbách za prodej vlastních V a S v b. c. 2,5 %, počtem zaměstnanců 3,0 %. Podíl tohoto oboru na přidané hodnotě z výkonů v roce 2002 dosáhl 2,6 % v rámci výroby potravinářských výrobků a nápojů. Ve srovnání s rokem 2001 došlo ve sledovaném roce 2002 k nárůstu podílu tržeb v oboru 15.3 v rámci odvětví o 0,3 %.

Počet zaměstnanců poklesl ve sledovaném období o 0,7 %, především v na návaznosti na zavádění efektivnějších technologií.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Statistika vývoje cenových indexů v oboru zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor ve sledovaném období vykazuje relativně mírné výkyvy (tabulka 1).

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 – 2002

(%)	Meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.3	103,2	96,8	99,3	100,5	98,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Rok 2002 byl poznamenán rostoucí spotřebou ovoce a zeleniny v čerstvém stavu. Celkově však produkce oboru zpracování ovoce, zeleniny a brambor zaznamenala u tržeb za vlastní V a S v b. c. v období 2002/2001 nárůst o 7,7 % (tabulka 2), a to s ohledem na vysokou úrodu jablek, která jsou rozhodující základní surovinou pro zpracování. Také hrušek, višní a broskví se v roce 2002 urodilo více než v roce 2001 a pouze u meruněk nastal mimořádný propad.

Pokles v roce 2002 v porovnání s rokem 2001 však nastal u přidané hodnoty z výkonů v b. c. (tabulka 3).

Z hodnocení údajů tabulky 4 vyplývá, že ve sledovaném oboru došlo v intervalu let 1997 až 2002 k poklesu počtu zaměstnaných osob o 28,7 %.

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.3	6 055,9	4 399,3	6 092,8	6 954,4	5 754,6	6 200,0
Meziroční index (b.c.)	x	72,6	138,5	114,2	82,8	107,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	72,6	100,6	114,8	95,0	102,4
Meziroční index (s.c.)	x	70,2	140,9	111,3	80,7	110,2
Kumulovaný index (s.c.)	100	70,2	99,0	110,1	89,0	98,1

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 3 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.3	1 427,3	933,0	1 185,9	1 480,3	1 243,8	1 233,8
Meziroční index (b.c.)	x	65,4	127,12	124,8	84,0	99,2
Kumulovaný index (b.c.)	100	65,4	83,1	103,7	87,1	86,4
Meziroční index (s.c.)	x	60,8	126,5	137,2	83,1	101,5
Kumulovaný index (s.c.)	100	60,8	76,9	105,5	87,8	89,0

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

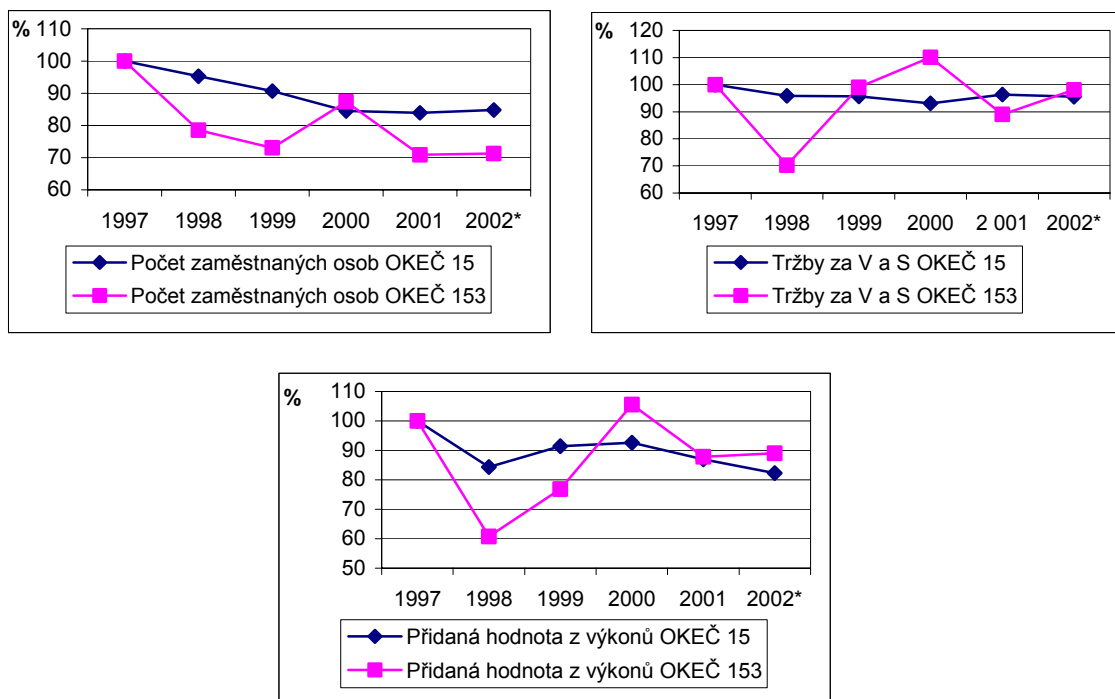
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.3	6 031	4 737	4 401	5 271	4 277	4 301
Meziroční index	x	78,5	92,9	119,8	81,1	100,6
Kumulovaný index	100	78,5	72,9	87,4	70,9	71,3

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik za léta 1997 – 2002 u oboru zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor v porovnání s celým odvětvím výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) je uveden v následujícím grafu 1.

Graf 1 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Náklady celkem v oboru zpracování a konzervování ovoce, zeleniny a brambor vykazovaly klesající trend od roku 2001 a v období 1997 až 2002 činil kumulovaný index 86,2 (tabulka 5). Naopak osobní náklady v roce 2002 v porovnání s rokem 2001 výrazně vzrostly (tabulka 6).

Tabulka 5 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.3	8 633,3	6 755,3	8 062,4	8 274,4	7 509,5	7 444,9
Meziroční index (b.c.)	x	78,2	119,4	102,6	90,8	99,1
Kumulovaný index (b.c.)	100	78,2	93,4	95,8	87,0	86,2

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 6 – Osobní náklady v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.3	870,0	686,9	728,6	829,9	774,3	829,5
Meziroční index (b.c.)	x	79,0	106,1	113,9	93,3	107,1
Kumulovaný index (b.c.)	100	79,0	83,7	95,4	89,0	95,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3. Produktivita práce a osobní náklady

Dlouhodobě příznivý vývoj produktivity práce z přidané hodnoty z výkonů v b. c. na zaměstnance v letech 1997 až 2002 u hodnoceného oboru ukazuje tabulka 8 a v tabulce 9 je zachycen podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě u téhož oboru v uvedených letech.

Tabulka 7 - Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.3	236,7	197,0	269,5	280,8	290,8	286,9
Meziroční index (b.c.)	x	83,2	136,8	104,2	103,6	98,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	83,2	113,9	118,6	122,9	121,2
Meziroční index (s.c.)	x	60,8	126,5	137,2	83,2	101,5
Kumulovaný index (s.c.)	100	60,8	76,9	105,5	87,8	89,0

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

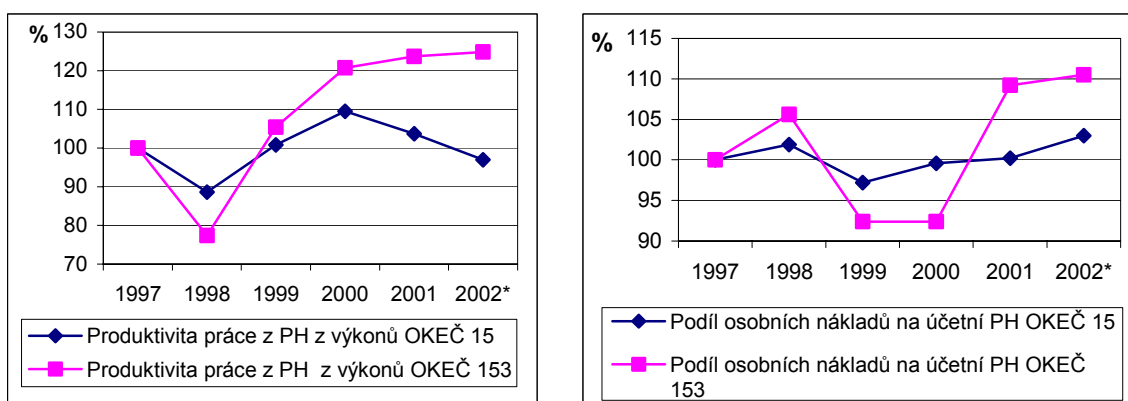
Tabulka 8 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 1997 – 2002

(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.3	0,555	0,586	0,513	0,513	0,606	0,631

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997-2002 v oboru OKEČ 153 v porovnání s vývojem za celé odvětví ukazuje graf 2.

Graf 2 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4. Tuzemská spotřeba

3.4.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Vývoj tuzemské spotřeby výrobků z upraveného ovoce, zeleniny a brambor je uveden v tabulce 9. Kumulovaný index ve sledovaném období se zvýšil na 113,6.

Tabulka 9 – Tuzemská spotřeba výrobků v letech 1999 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.3	7 274,1	7 386,3	7 415,5	8 265,9
Meziroční index (b.c.)	x	103,7	103,9	111,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	103,7	101,9	113,6

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

Obdobná tendence vyplývá i z tabulky 10, týkající se spotřeby organizací patřících do OKEČ 15.3.

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba organizací oboru v letech 2000 – 2002

(mil. Kč)	2000	2001	2002*
OKEČ 15.3	7 207,5	5 872,5	6 020,5
Meziroční index (b.c.)	x	81,5	102,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	81,5	83,5

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

Vývoj zahraničního obchodu s výrobky SKP 15.3 v b. c. v letech 1997 až 2002 ukazuje tabulka 11, a to samostatně za vývoz, dovoz a saldo.

Saldo zahraničního obchodu zůstává u sledovaného oboru trvale záporné. Meziroční index 2002/2001 u vývozu tohoto oboru činil 90,5 a u dovozu 107,2. Návazně pak záporné saldo zahraničního obchodu s výrobky SKP 15.3 v b.c. v roce 2002 výrazně vzrostlo.

Tabulka 11 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 1997- 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.3	1 956,9	1 691,5	1 585,8	1 684,3	1 756,9	1 590,6
Meziroční index	x	86,4	93,7	106,2	104,3	90,5
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.3	4 491,3	4 642,6	4 538,3	4 534,7	4 587,4	4 916,6
Meziroční index	x	103,4	97,7	99,9	101,2	107,2
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.3	-2 534,4	-2 951,1	-2 952,8	-2 850,4	-2 830,5	-3 326,0

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Hodnocený obor má v mezinárodním srovnání obtížnou situaci, a to především s ohledem na omezenou surovinovou základnu. Ke zvýšení konkurenceschopnosti může přispět další finalizace a diverzifikace výrob a inovační aktivity výrobců.

Přední firmy oboru jsou již nyní konkurenceschopné jak na domácím trhu, tak na některých zahraničních teritoriích, zejména u značkových výrobků.

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Obor prochází procesem restrukturalizace a diverzifikace výrob. Je výrazně závislý na ceně, a to především dovážených surovin jež jsou zpracovávány do stále širšího sortimentu výrobků v závislosti na poptávce.

Zavádění nových technologií je finančně velmi náročné a směřuje především ke zvýšení hygieny výroby, výrobkové diverzifikaci a následně k produkci zboží s vyšší přidanou hodnotou.

Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků OKEČ 15.4

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor definován: 15. 4 – **Výroba rostlinných a živočišných olejů a tuků** a představují jej :

15.41 – výroba surových olejů a tuků,

15.42 – výroba rafinovaných olejů a tuků,

15.43 – výroba ztužených jedlých tuků.

Tukový průmysl produkuje rostlinné tuky nebo rostlinné oleje (podle druhu olejin), živočišné tuky nebo živočišné oleje, ztužené, pokrmové a emulgované tuky. Uvedená produkce je obvykle kombinovaná s dalšími návaznými a technologicky obdobnými výrobami.

2. Pozice oboru v rámci zpracovatelského průmyslu

Obor si udržuje poměrně stálé postavení z hlediska podílu tržeb za prodej vlastních V a S v b. c. v rámci sektoru potravin a nápojů a v roce 2002 tento podíl představoval 5,0 %, přičemž podíl přidané hodnoty z výkonů činil jen 2,0 %.

Vývoj podílu počtu pracovníků tohoto oboru na zaměstnancích sektoru vykazuje zhruba stálou hodnotu. V roce 2002 tento podíl představoval 2,4 %.

V oboru výroby rostlinných a živočišných olejů a tuků působily 4 významné zpracovatelské podniky, zaměstnávající v roce 2002 více než 100 pracovníků, což představuje převážnou část pracovních sil v tomto oboru.

Největším producentem rostlinných olejů a margarínů je Setuza, a. s. Ústí nad Labem s výše než 1000 zaměstnanci a s majoritním vlastníkem, jímž je Český olej, přičemž PGRLF vlastní přes 38 % akcií. Společností s největším objemem dodávek v distribuci je Unilever ČR, s. r. o., s více než 1500 zaměstnanci. Přesto, olejnatá semena z části zpracovávají i drobné podniky. Celkově obor již dosáhl poměrně vysoké výrobní koncentrace.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Statistika vývoje cenových indexů v oboru výroby rostlinných a živočišných olejů a tuků ve sledovaném období vykazuje mírné výkyvy (tabulka 1).

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 – 2002

(%)	Meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.4	115,5	93,6	105,7	100,0	98,7

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Vývoj tržeb za prodej vlastních V a S ve sledovaném období 1997 – 2002 (tabulka 2) vykazoval u hodnoceného oboru stabilní tendenci. K většímu výkyvu s ohledem na tento ukazatel došlo v roce 2001, a to vlivem zvýšení produkce olejnin v ČR, především u řepky. Tento nárůst ve výrobě řepky představoval 14,3 % ve srovnání s rokem 2000. V tržbách za prodej vlastních V a S v b. c. dosáhl meziroční index 2001/2000 hodnoty 114,0 (tabulka 2), v roce 2002 nastal mírný pokles. Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002 vykazuje v b.c. výrazný sestup (tabulka 3).

Z hodnocení údajů tabulky 4 vyplývá, že ve sledovaném oboru došlo v intervalu let 1997 - 2002 k poklesu počtu zaměstnaných osob o 10,8 %.

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.4	12 072,8	12 430,8	11 752,9	11 024,4	12 570,2	12 484,8
Meziroční index (b.c.)	x	103,0	94,5	93,8	114,0	99,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	103,0	97,4	91,3	104,1	103,4
Meziroční index (s.c.)	x	90,2	97,1	89,7	111,8	100,3
Kumulovaný index (s.c.)	100	90,2	90,2	80,9	90,4	90,8

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 3 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.4	1 406,2	1 211,6	1 339,2	1 104,6	920,3	971,1
Meziroční index (b.c.)	x	86,2	110,5	82,5	83,3	105,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	86,2	95,2	78,6	65,4	69,1
Meziroční index (s.c.)	x	60,8	126,5	137,2	83,1	101,5
Kumulovaný index (s.c.)	100	60,8	76,9	105,5	87,8	89,0

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

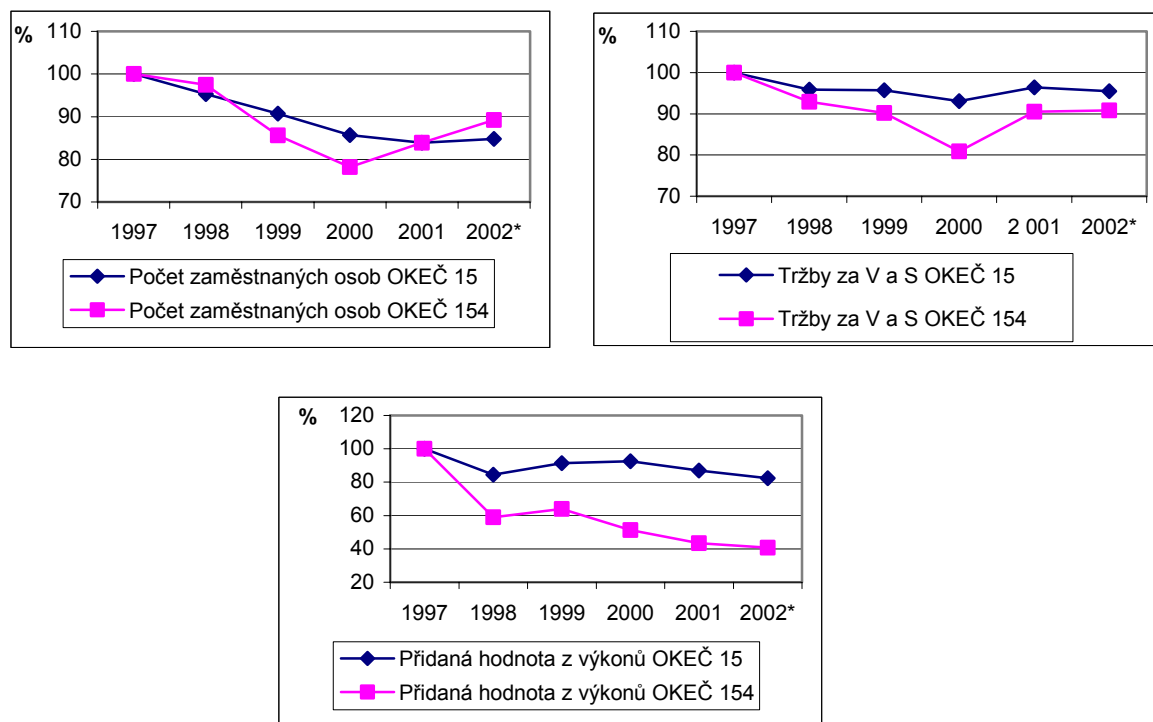
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.4	4 032	3 933	3 450	3 152	3 383	3 596
Meziroční index	x	97,6	87,7	91,4	107,3	106,3
Kumulovaný index	100	97,6	85,6	78,2	83,9	89,2

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik za léta 1997 – 2002 u oboru 15.4 v porovnání s celým odvětvím OKEČ 15 je uvedeno v grafu 1.

Graf 1 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002

*předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Jak je zřejmé z tabulky 5, náklady celkem v letech 1997 – 2002 výrazně vzrostly a obdobně se v této časové řadě zvýšily i osobní náklady, které jsou uvedeny v tabulce 6.

Tabulka 5 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.4	15 216,7	17 616,1	19 129,4	18 142,7	16 985,0	18 603,7
Meziroční index (b.c.)	x	115,8	108,6	94,8	93,6	109,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	115,8	125,7	119,2	111,6	122,6

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 6 – Osobní náklady. v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.4	869,5	844,4	906,7	884,5	1 012,3	1 103,7
Meziroční index (b.c.)	x	97,1	107,3	97,6	114,4	109,0
Kumulovaný index (b.c.)	100	97,1	104,2	101,7	116,4	126,9

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3. Produktivita práce a osobní náklady

Vývoj produktivity práce z přidané hodnoty z výkonů v b. c. na zaměstnance v letech 1997 až 2002 u výroby OKEČ 15.4 ukazuje tabulka 7.

V tabulce 8 je zachycen podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. u těžce výroby ve výše uvedených letech. Tento podíl zaznamenal výrazně rostoucí trend (s výjimkou roku 2002).

Tabulka 7 - Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.4	348,8	308,1	388,2	350,4	272,0	270,1
Meziroční index (b.c.)	x	88,3	126,0	90,3	77,6	99,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	88,3	111,3	100,5	78,0	77,4

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 8 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 1997 – 2002

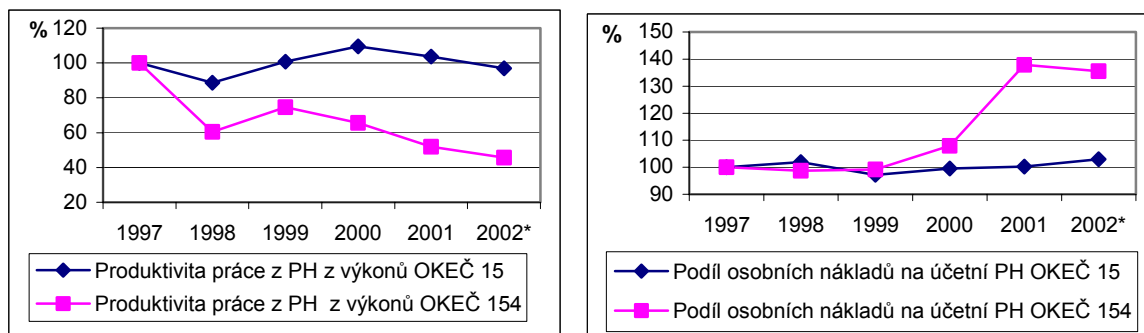
(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.4	0,380	0,375	0,377	0,410	0,524	0,515

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Porovnání vývoje podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002 u OKEČ 15 a výrobního oboru 15.4 je zachyceno v grafu 2.

Graf 2 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4. Tuzemská spotřeba

3.4.1. Tuzemská spotřeba výrobků

Tuzemská spotřeba živočišných a rostlinných olejů a tuků roste, přičemž od roku 1999 do roku 2002 došlo k nárůstu o více než 56 %.

Tabulka 9 – Tuzemská spotřeba výrobků v letech 1999 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.4	13 853,4	17 144,9	21 126,9	21 694,7
Meziroční index (b.c.)	x	123,8	123,2	102,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	123,8	152,5	156,6

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

Z tabulky 10 týkající se tuzemské spotřeby organizací oboru živočišných a rostlinných olejů a tuků je zřejmý růst spotřeby v letech 2001. V roce 2002 došlo v oboru k poklesu meziročního indexu tuzemské spotřeby z 121,0 na 94,1. Celková tendence spotřeby v hodnotovém vyjádření v b.c. u hodnocené skupiny výrobků je v letech 1999 až 2002 vzestupná a kumulovaný index činí 103,2.

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba organizací oboru v letech 1999 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.4	11 537,4	10 461,3	12 661,8	11 909,5
Meziroční index (b.c.)	x	90,7	121,0	94,1
Kumulovaný index (b.c.)	100	90,7	109,7	103,2

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

Vývoj zahraničního obchodu s výrobky hodnoceného oboru v b. c. v letech 1997 až 2002 ukazuje tabulka 11, a to samostatně za vývoz, dovoz a saldo. Z tabulky je zřejmý nerovnoměrný trend vývoje vývozu a výrazně vzestupný trend u dovozu, zejména v posledních letech s výjimkou roku 2002. Důvodem byly nízké ceny palmových a sojových olejů na světových trzích a následující znevýhodnění zpracovatelů olejů z řepky a slunečnice na trhu.

Saldo zahraničního obchodu oboru vykazuje nadále zřetelně nepříznivý trend v důsledku stále se zvyšujících dovozů rostlinných olejů a tuků ze zemí EU a ze Slovenska na domácí trh. Meziroční index 2001/2000 záporného salda zahraničního obchodu u vývozu tohoto oboru se zvýšil a činil 119,0 a stejný trend pokračoval i v roce 2002.

Tabulka 11 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b.c. v letech 1997 - 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.4	2 442,5	2 492,0	2 126,6	2 185,7	2 418,7	1 696,5
Meziroční index	x	102,0	85,3	102,8	110,7	70,1
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.4	5 553,8	6 033,3	5 102,9	6 111,5	7 088,7	7 046,1
Meziroční index	x	108,6	84,6	119,8	116,0	99,4
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.4	-3 111,3	-3 541,3	-2 976,3	-3 925,8	-4 670,0	-5 349,6

Pramen: Statistika GRČ, vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Konkurenceschopnost oboru je výrazně podmíněna cenou surovin (řepka, slunečnice) a hospodárností při jejich zpracování.

K dalšímu posílení konkurenceschopnosti oboru může přispět diversifikace výrob směrem jak k potravinářskému, tak nepotravinářskému využití a dále dosažený stupeň koncentrace výrob.

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Zlepšení spotřeby výrobků SKP 15.4 a zvýšení inovačních aktivit může přispět k další stabilizaci a posílení konkurenceschopnosti oboru.

Z hlediska možné perspektivy oboru se jeví žádoucí další posun ve stabilizaci majetkových vztahů, a to především u rozhodujících zpracovatelů tuzemských olejnin a využití příležitostí po vstupu do EU.

Zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny

OKEČ 15.5

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ 15 je obor 15.5 definován – **Zpracování mléka, výroba mlékárenských výrobků a zmrzliny** a zahrnuje :

15.51 – provoz mlékáren, výroba másla a sýrů,

15.52 – výroba mražených smetanových krémů a zmrzliny.

V oboru 15.5 na základě statistických šetření ČSÚ bylo v roce 2002 zařazeno 76 podnikatelských subjektů (s 20 a více zaměstnanci), které se zabývají úpravou a zpracováním mléka.

Technická roční zpracovatelská kapacita mlékárenského průmyslu je přibližně 3,3 mld. litrů syrového mléka. Využití zpracovatelských kapacit kolísá podle meziročních a sezónních změn u nákupu mléka. Mlékárenský průmysl se řadí mezi obory výroby potravin a nápojů s vyšší mírou využití kapacit. K největším zpracovatelům mléka na základě šetření ČSÚ (podle objemu tržeb), jako v roce 2001 patřila i v roce 2002 MADETA, a. s., České Budějovice, dále OLMA, a. s., Olomouc a Danone, a. s., Benešov.

Významnou úlohu při nákupu mléka od prvovýroby plní odbytové organizace, které soustřeďují zhruba 53 % trhu se syrovým kravským mlékem. Největším odbytovým družstvem je MLECOOP v němž je začleněno 18 odbytových organizací, které nakupuje syrové kravské mléko od svých členských organizací a prodává je zhruba 32 mlékárnám. Dále působí v ČR dalších 13 samostatných odbytových organizací.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů

Objemem tržeb za prodej vlastních V a S v b. c. se obor 15.5 v rámci odvětví výroby potravin a nápojů podílel 16,1 %, přidanou hodnotou z výkonů v b. c. 6,9 % a v počtu zaměstnanců s 9,5 %.

Pozitivním faktorem v tomto oboru především z pohledu hospodářské soutěže je kapitálová účast zahraničních firem zejména z Francie a Nizozemí. Z hlediska vlastnické struktury mlékáren je významným faktorem kapitálové propojování výroby mléka a jeho zpracování, většinou se však uskutečňuje nepřímo prostřednictvím odbytových družstev.

Z důvodů restrukturalizace a modernizace výrobní základny a zejména z hlediska zavádění evropských standardů, bylo uznáno přechodné období do 31. 12. 2006 k dosažení plné harmonizace hygienických parametrů 6 mlékárnám.

Mlékárenský průmysl v roce 2002 nakoupil a zpracoval 2 536 mil. litrů mléka, což představuje zhruba stejný objem v porovnání s rokem 2001 (index 100,2). Vývoj výroby hlavních mlékárenských výrobků od roku 1999 ukazuje tabulka 1.

Tabulka 1 - Vývoj výroby vybraných mlékárenských výrobků v letech 1999 - 2002

Ukazatel	Jednotka	1999	2000	2001	2002	Index 2002/01
Konzumní mléka celkem	mil. l	473,8	457,6	465,7	462,4	99,3
Konzumní smetany	mil. l	30,4	35,5	37,4	37,8	101,1
Jogurty a ostatní kysané výrobky	mil. l	121,2	128,0	129,4	125,9	97,3
Máslo celkem	tun	65 381	63 479	64 524	63 739	98,8
Tvarohy	tun	31 504	28 930	30 532	31 598	103,5
Sýry celkem	tun	105 601	116 408	112 793	115 332	102,3
Smetanové krémy	tun	10 325	7 897	8 762	9 676	110,4
Sušená mléka (SOM, SPM)	tun	56 498	57 125	57 574	55 540	96,5

Pramen: Rezortní statistika Mlék (MZe) 6-12, Zemědělství 2002 (MZe)

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

V roce 2002 ovlivnilo mimo jiné vývoj domácích cen i výrazné snížení cen hlavních mléčných produktů na celosvětovém trhu včetně zpevnění české koruny. Tento vývoj byl odlišný od předchozího roku, kdy například ceny zemědělských výrobců za syrové mléko od 2. pololetí 2001 zaznamenaly růst. Vývoj cenových indexů ukazuje následná tabulka 2.

Tabulka 2 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 - 2002

(%)	meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.5 Úprava a zpracování mléka	104,5	97,6	103,4	105,2	99,8

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V následujících tabulkách 3 a 4 je uveden vývoj cen zemědělských výrobců (CZV), průmyslových výrobců (CPV) a spotřebitelských cen (SC) v jednotlivých letech.

Tabulka 3 - Vývoj cen vybraných mléčných výrobků

Výrobky	1998	1999	2000	2001	2002
CZV - mléka kravského I. tř. j. včetně Q. tř. v Kč/l	7,96	7,35	7,53	7,85	8,15
CPV (obchodní) mléka polotučného trvanlivého, karton v Kč/l	12,33	10,51	12,17	11,87	11,20
CPV – máslo čerstvé (balení 250g Al folie) v Kč/kg	88,94	75,00	70,77	74,79	77,47
CPV – eidamská cihla 45% tuku v suš. V Kč/kg	92,96	81,30	86,75	102,73	101,37

Pramen: Rezortní statistika Mlék (MZe) 6-12

Tabulka 4 - Vývoj průměrných spotřebitelských cen (SC) vybraných výrobků

Výrobek	Jednotka	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Mléko polotučné trvanlivé	Kč/l	15,04	15,62	13,24	15,24	15,03	14,31
Máslo čerstvé	Kč/kg	102,55	110,35	94,01	89,66	92,11	95,50
Eidamská cihla	Kč/kg	108,62	117,12	102,29	109,93	115,03	114,86

Pramen: ČSÚ

3.2 Základní produkční charakteristiky

Výsledkem uvedeného vývoje domácích cen nedošlo v roce 2002 oproti roku 2001 k výraznému zvýšení tržeb za prodej vlastních V a S b. c. i ve s. c. (tabulka 5) i když rostly náklady vstupů (mimo vstupy zemědělské prvovýroby). Tento vývoj se odrazil poklesem přidané hodnoty z výkonů v roce 2002, a to o 28,2 % (tabulka 6). Pokud se týká počtu pracovníků v oboru, lze konstatovat, že v hodnoceném roce nedošlo k výraznému posunu (tabulka 7).

Tabulka 5 – Tržby za prodej výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.5	33 785,6	37 011,4	35 791,2	37 672,1	39 819,7	39 903,3
Meziroční index (b.c.)	x	109,6	96,7	105,3	105,7	100,2
Kumulovaný index (b.c.)	100	109,6	105,9	111,5	117,9	118,1
Meziroční index (s.c.)	x	102,0	101,3	101,0	101,7	100,4
Kumulovaný index (s.c.)	100	102,0	103,3	104,3	106,0	106,4

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 6 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.5	3 736,6	3 772,4	3 173,2	4 183,2	4 500,8	3 232,4
Meziroční index (b.c.)	x	101,0	84,1	131,8	107,6	71,8
Kumulovaný index (b.c.)	100	101,0	84,9	112,0	120,5	86,5
Meziroční index (s.c.)	x	82,4	77,6	156,7	110,0	29,0
Kumulovaný index (s.c.)	100	82,4	63,9	100,1	110,1	31,9

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

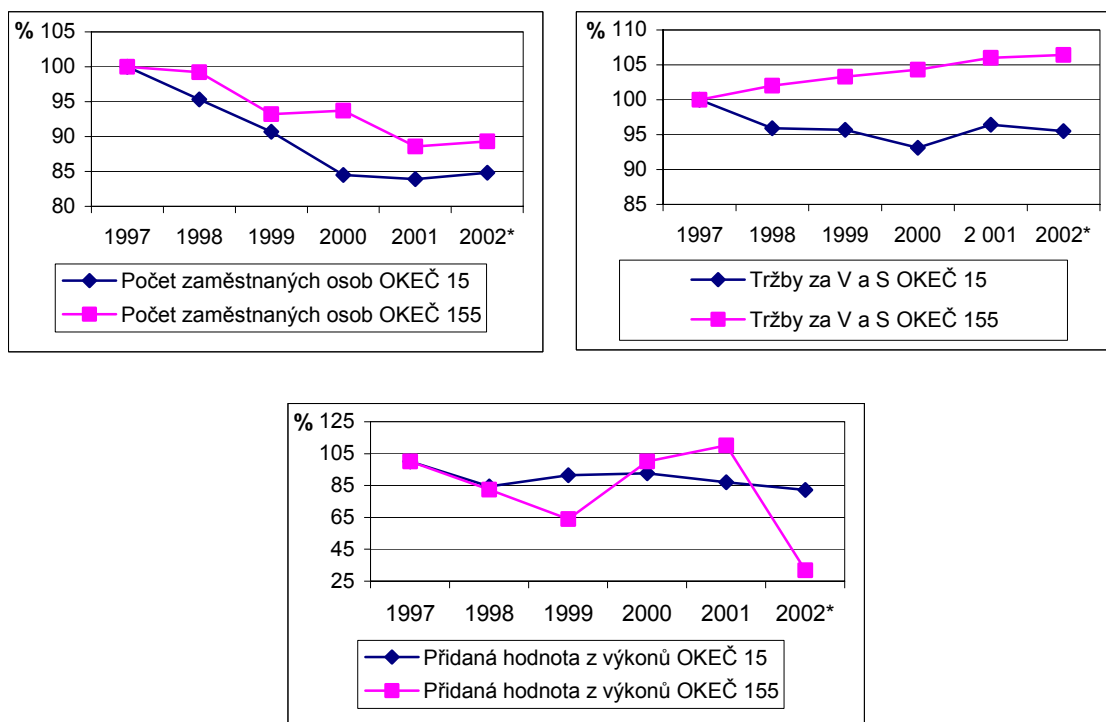
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.5	15 436	15 308	14 388	14 462	13 680	13 786
Meziroční index	x	99,2	94,0	100,5	94,6	100,8
Kumulovaný index	100	99,2	93,2	93,7	88,6	89,3

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik za léta 1997 – 2002 u oboru zpracování mléka a výroby mlékárenských výrobků v porovnání s celým odvětvím výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) je uveden v následujícím grafu 1.

Graf 1 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Od roku 2000 dochází trvale k nárůstu nákladů jak ukazuje tabulka 8, kdy jednou z významných příčin je příprava podniků na vstup do EU, které se musí do doby vstupu investičně vypořádat s požadavky *acquis* (v oblasti hygieny, ochrany spotřebitele, životního prostředí, výrobních technologií apod.). V tabulce 9 je uveden vývoj osobních nákladů v letech 1997 – 2002, kde došlo v roce 2002 ke zvýšení oproti roku 2001 o 27,4 %.

Tabulka 8 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.5	43 418,3	48 269,0	46 562,8	48 172,1	48 368,0	52 518,0
Meziroční index (b.c.)	x	111,2	96,5	103,5	100,4	108,6
Kumulovaný index (b.c.)	100	111,2	107,2	110,9	111,4	121,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 9 – Osobní náklady v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.5	2 420,0	2 646,1	2 646,9	2 676,7	2 831,7	3 083,2
Meziroční index (b.c.)	x	109,3	100,0	101,1	105,8	108,9
Kumulovaný index (b.c.)	100	109,3	108,5	110,6	117,0	127,4

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Obor 15.5 zaznamenal v roce 2002 nejnižší hodnotu ukazatele produktivity práce z přidané hodnoty z výkonů v rámci celého potravinářského průmyslu (tabulka 10) 234,5 tis. Kč na zaměstnance oproti průměru celého odvětví 326,4 tis. Kč na zaměstnance. V roce 2002 byl zaznamenán výrazně vyšší podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě oproti minulým letům (průměr činil 55,9 %), a v uvedeném roce 74 % (tabulka 11).

Tabulka 10 - Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.5	242,1	246,4	220,5	289,3	329,0	234,5
Meziroční index (b.c.)	x	101,8	89,5	131,2	113,7	71,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	101,8	91,1	119,5	135,9	96,9
Meziroční index (s.c.)	x	83,1	82,5	155,9	116,3	28,8
Kumulovaný index (s.c.)	100	83,1	68,5	106,8	124,3	35,7

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 11 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v letech 1997 – 2002

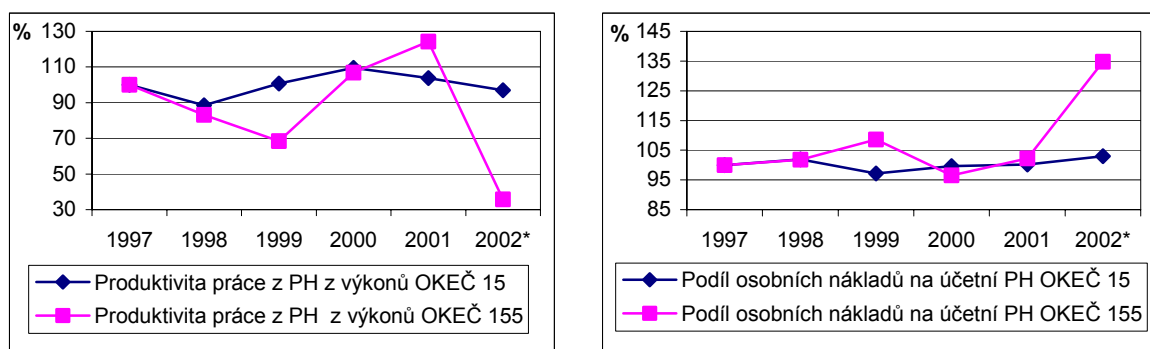
(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.5	0,549	0,559	0,596	0,530	0,561	0,740

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002 v tomto oboru v porovnání s vývojem za celé odvětví výroby potravin a nápojů ukazuje následující graf 2.

Graf 2 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4 Tuzemská spotřeba

3.4.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Tuzemská spotřeba v b.c. vykazuje trvale vzestupný trend, což ukazuje kumulovaný index 2002/1997 na úrovni 119,7 (tabulka 12), i když v hmotném vyjádření je nárůst spotřeby mléka a mléčných výrobků méně výrazný.

Tabulka 12 – Tuzemská spotřeba výrobků v letech 1999 – 2002

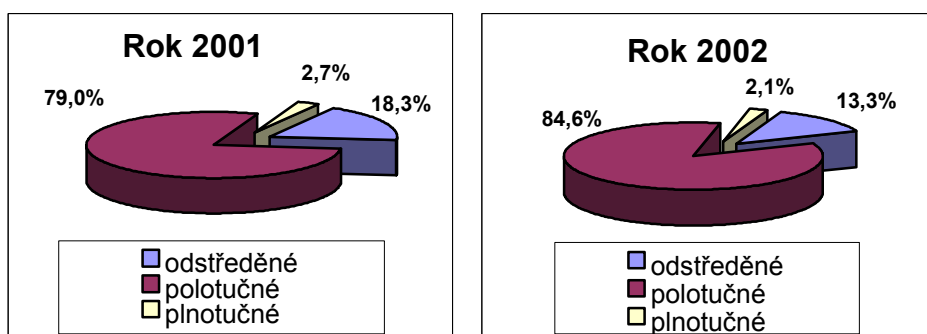
(mil.Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.5	27 099,0	27 350,8	29 471,7	32 449,4
Meziroční index (b.c.)	x	100,9	107,8	110,1
Kumulovaný index (b.c.)	100	100,9	108,8	119,7

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V grafu 3 je uveden podíl sortimentu mléka podle obsahu tuku v letech 2001 a 2002. V tabulkách 13 a 14 je uveden vývoj spotřeby mléčných výrobků ve vybraných zemích EU v porovnání s ČR a pro ilustraci v následujícím grafu 3 změny spotřebitelské poptávky u komodity konzumní mléko z hlediska sortimentu podle obsahu tuku v průběhu posledních dvou let.

Graf 3 – Výroba konzumního mléka podle obsahu tuku v letech 2001 – 2002

Pozn. : bez školního mléka

Pramen : resortní statistika Mlék (MZe) 6 - 12

Tabulka 13 - Vývoj spotřeby potravin živočišného původu na bázi mléka ve vybraných zemích EU (kg/obyv./rok)

Potravinová skupina	Země/rok	1996	1997	1998	1999
Čerstvé mléčné výrobky (bez smetan)	SRN	90,7	87,8	89,3	91,2
	Francie	100,1	100,9	101,6	97,6
	Rakousko	96,4	95,1	99,7	98,7
	Portugalsko	104,4	106,3	107,8	113,2
Máslo	SRN	7,3	7,1	6,8	6,7
	Francie	8,1	9,2	8,7	8,4
	Rakousko	5,1	5,2	5,2	5,0
	Portugalsko	1,5	1,5	1,6	2,0
Sýry	SRN	18,8	19,1	19,0	19,3
	Francie	23,4	23,3	23,9	23,7
	Rakousko	14,4	15,5	-	16,4
	Portugalsko	7,4	7,8	-	9,0

Pramen : EUROSTAT, Animal production, Quarterly bulletin 4/2001

Tabulka 14 - Vývoj spotřeby vybraných mlékárenských výrobků v ČR na 1 obyvatele a rok (kg)

Druh/rok	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
Konzumní mléko	59,6	59,9	60,3	59,6	60,7	61,3
Sýry	8,6	8,8	9,3	10,5	10,2	10,6
Máslo	4,1	4,0	4,0	4,1	4,2	4,5
Tvarohy	2,9	3,2	3,7	3,4	3,6	3,5
Mléčné konzervy	3,2	2,5	2,2	2,3	2,3	2,1
Ostatní mléčné výrobky	22,0	21,6	24,8	25,0	26,2	28,6

Pozn. : *) odhad

Pramen : ČSÚ

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

U tuzemské spotřeby organizací OKEČ 15.5 v roce 2002 došlo ke zvýšení oproti roku 2001 o 1,7 % (tabulka 11) a kumulovaný index (v b. c.) za léta 2002/1999 dosáhl hodnoty 108,4.

Tabulka 15 – Tuzemská spotřeba organizací v letech 1999 – 2002

(mil.Kč)	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.5	36 712,5	37 736,1	39 137,2	39 812,5
Meziroční index (b.c.)	x	102,9	103,7	101,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	102,9	106,6	108,4

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

K stěžejním komoditám celého agrárního vývozu České republiky patří komodity na bázi mléka, s aktivním saldem zahraničního obchodu. Přesto v roce 2002 celkový vývoz poklesl ve srovnání s rokem 2001 o 30,6 %. Naproti tomu u dovozu došlo ke zvýšení o 16,6 %. Vývoj zahraničního obchodu s mlékárenskými výrobky v letech 1997 - 2002 uvádí následující tabulka 13.

Tabulka 16 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b. c. v letech 1997 - 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.5	5 368,8	5 838,9	5 548,0	6 731,8	7 800,7	5 415,4
Meziroční index	x	108,8	95,0	121,3	115,9	69,4
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.5	2 021,6	2 185,0	2 611,1	2 736,8	3 135,5	3 656,2
Meziroční index	x	108,1	119,5	104,8	114,6	116,6
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.5	3 347,2	3 653,9	2 936,9	3 995,0	4 665,2	1 759,2

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

Realizovaný dovoz a vývoz u vybraných komodit v hmotnostních objemech a kilogramových cenách v letech 2001 – 2002 ukazuje tabulka 17.

Tabulka 17 - Realizovaný dovoz a vývoz v letech 2001 - 2002

Ukazatel	Dovoz				Vývoz			
	2001		2002		2001		2002	
	t	Kč/kg	t	Kč/kg	t	Kč/kg	t	Kč/kg
0401 - Mléko a smetany nezahuštěné	27 256	12,47	42 946	12,34	10 909	21,01	7 093	20,02
0402 - Mléko a smetany zahuštěné	1 548	26,93	2 443	31,44	62 586	64,12	54 056	41,79
0403 - Jogurty a zakysané výrobky	28 497	25,40	30 561	25,46	10 494	24,08	9 027	27,43
0405 - Máslo	2 432	57,47	4 655	42,93	24 304	45,07	22 765	36,16
0406 - Sýry a tvarohy	17 628	76,86	18 236	80,88	19 599	78,27	17 567	72,49

Pramen : Celní statistika, zboží v režimu volného oběhu

Podíl hodnoty vývozu mléka a mléčných výrobků na celkovém agrárním vývozu v roce 2002 činil 14 %. České mléčné produkty byly exportovány do 73 zemí a dovoz tohoto sortimentu byl realizován z 28 zemí.

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Mlékárenský průmysl ČR z hlediska pozice v rámci odvětvové struktury se řadí zhruba do průměru EU. Jeho konkurenceschopnost bude do značné míry záviset na důslednosti uplatňování právních předpisů a standardů v praxi, při akceptování vývozních podmínek světových teritorií, do kterých bude export realizován. V roce 2002 byla udělena licence na vývoz výrobků do EU 27 firmám. Přejít na režim Jednotného vnitřního trhu EU (JVT) bude pro agrární komplex ČR znamenat řadu zásadních změn. Pokud hodnotíme kvalitu, úroveň zpracování a balení mlékárenských výrobků, tak tyto charakteristiky se neustále zlepšují a v převážné míře jsou konkurenceschopné ve srovnání s dováženými výrobky.

Průměrné ceny zemědělských výrobců z vybraných zemí EU 15, které ovlivňují efektivnost a odbytové podmínky u mléčné vertikály uvádí tabulka 18.

Tabulka 18 - Průměrné ceny zemědělských výrobců ve vybraných zemích za syrové mléko (EUR/100 kg)

Země	2000	2001*
EU 15 průměr	29,18	31,40
Dánsko	31,01	32,47
Francie	28,90	30,20
Německo	30,00	32,82
Rakousko	27,83	31,83

Pozn. : *) předběžný údaj, mléko 3,7 % tuku bez DPH

Pramen : ZMP, národní statistiky, EUROSTAT

6. Shrnutí a perspektivy oboru

V současnosti působí na trhu ČR zhruba 70 provozů zpracovávajících mléko a vyrábějících mléčné výrobky. Výrobní základna se modernizuje, avšak rychlost modernizace je blokována nízkou rentabilitou výroby a tím i nedostatkem vlastních zdrojů.

V následujících letech bude nutná nezbytná modernizace provozů. Potřeba investovat se týká oblasti hygieny provozů, životního prostředí, bezpečnosti potravin i celkové konkurenceschopnosti.

Celý systém subvencovaných vývozů mléčných výrobků v roce 2002 pokračoval v souladu s nařízením vlády č. 486/2000 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kterým se stanovují podmínky a zásady pro provádění opatření k podpoře vývozu výrobků z kravského mléka.

V roce 2002 pokračoval u žáků základních škol s povinnou školní docházkou program podpory zvýšení spotřeby zpracovatelsky upraveného mléka a vybraných výrobků tzv. „Školní mléko“.

V roce 2002 pokračoval i podpůrný program k nápomoci vzniku a činnosti odbytových organizací výrobců.

Mezi další podpůrné programy v roce 2002, týkající se speciálně podniků pracujících v oboru úpravy a zpracování mléka, lze zařadit podopatření 1.3.2 – Pomoc při zavádění systému kritických bodů HACCP - v rámci programu SAPARD. Smyslem těchto podpor je usnadnění zavádění standardů kvality EU v ČR a posílení postavení potravinářských produktů na domácích a zahraničních trzích. Finanční částka, určená na vyplácení podpor v rámci programu 1.3. (jehož součástí je 1.3.1.) nebyla v roce 2002 zdaleka vyčerpána.

Perspektivu oboru lze odvodit z níže uvedené prognózy produkce na trzích EU do roku 2008 (tabulka 19).

Tabulka 19 - Prognóza produkce na trzích EU 15 do roku 2008

Ukazatel		2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
SOM (sušené odtučněné mléko)	Produkce (tis. t)	1 001	977	951	926	901	898	895	891
	Spotřeba kg na obyv./rok	2,29	2,23	2,11	2,06	2,00	1,97	1,92	1,90
Máslo	Produkce (tis. t)	1 798	1 791	1 783	1 773	1 776	1 783	1 796	1 806
	Spotřeba kg na obyv./rok	4,62	4,54	4,45	4,40	4,38	4,38	4,39	4,39
Sýry	Produkce (tis. t)	7 048	7 100	7 128	7 172	7 246	7 373	7 463	7 533
	Spotřeba kg na obyv./rok	18,51	18,65	18,68	18,76	18,96	19,16	19,33	19,52

Pramen : Evropská komise

Obdobně jako na trzích EU lze i v ČR předpokládat v delším časovém horizontu strukturální změny ve prospěch produkce s vyšší finalizací mléčné suroviny (sýry a další produkty).

Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků OKEČ 156

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor 15.6 definován jako – **Výroba mlýnských a škrobářenských výrobků** a zahrnuje:

15.61 – výrobu mlýnských výrobků,

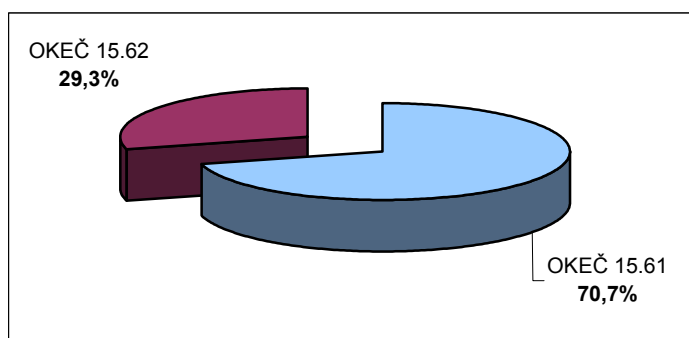
15.62 – výrobu škrobářenských výrobků.

Výše uvedené výroby lze charakterizovat takto:

- výroba mlýnských výrobků (OKEČ 15.61) je v ČR jednou z tradičních výrob. Přetrvávající převis kapacit vyvolává na trhu s mlýnskými výrobky stálou konkurenci. Z celkové sklizně obilovin se v mlýnech v posledních letech zpracuje zhruba 25 %, převážná část obilovin slouží pro výrobu krmiv.
- škrobářská výroba (OKEČ 15.62) zpracovává především tuzemské průmyslové brambory. Zpracovatelské kapacity jsou pouze v některých regionech, odpovídajících výrobním oblastem pro produkci výchozí suroviny. V posledních letech je opět investováno do výroby škrobu a jeho zpracování. Současné výrobní kapacity přesahují 50 tis. tun bramborového škrobu.

K největším mlýnským firmám patří společnosti Odkolek, Delta a Penam. U škrobářských firem jsou to Lyckeby Amylex, a. s., Škrobárny Pelhřimov, a.s. a AMYLON, a. s.

Graf 1 - Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a služeb v roce 2002

Pozn.: údaje v b. c., podniky se 100 a více zaměstnanci

Pramen: ČSÚ, dopočet VÚZE

2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů

Obor 15.6 - výroba mlýnských a škrobářenských výrobků se v rámci odvětví výroby potravin a nápojů podílel v roce 2002 na tržbách za prodej vlastních V a S v b. c. 2,0 %, počtem zaměstnanců 2,6 %. Podíl tohoto oboru na přidané hodnotě z výkonů v b. c. v roce 2002 dosáhl 2,4 % v rámci výroby potravin a nápojů. Ve srovnání s rokem 2001 došlo ve sledovaném roce 2002 k poklesu podílu tržeb za prodej V a S v oboru 15.6 o 3 procentní body.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Statistika vývoje cenových indexů v agregaci mlýnských a škrobářenských výrobků ve sledovaném období vykazuje mírné výkyvy (tabulka 1).

Tabulka 1 – Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 – 2002

(%)	Meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.6	97,0	89,2	101,4	102,6	97,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Rok 2002 byl ovlivněn klesající spotřebou mlýnských výrobků, což se odrazilo v produkci a poklesu tržeb za prodej vlastních V a S v b. c. (tabulka 2) a u přidané hodnoty z výkonů (tabulka 3) celého oboru.

Z hodnocení údajů tabulky 4 vyplývá, že ve sledovaném oboru došlo v intervalu let 1997 až 2002 k poklesu počtu zaměstnaných osob o 13,9 %.

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.6	9 051,0	8 252,5	8 609,1	7 882,4	8 827,8	5 060,1
Meziroční index (b.c.)	x	91,2	104,3	91,2	112,0	57,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	91,2	95,1	87,1	97,5	55,9
Meziroční index (s.c.)	x	92,2	112,2	94,0	106,5	58,6
Kumulovaný index (s.c.)	100	92,2	103,5	97,3	103,5	60,6

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 3 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.6	1 342,0	1 221,0	1 293,8	1 167,3	1 254,7	1 163,5
Meziroční index (b.c.)	x	91,0	106,0	90,2	107,5	92,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	91,0	96,4	867,0	93,5	86,7
Meziroční index (s.c.)	x	107,9	112,3	194,5	94,7	92,4
Kumulovaný index (s.c.)	100	107,9	120,2	233,9	221,5	204,7

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

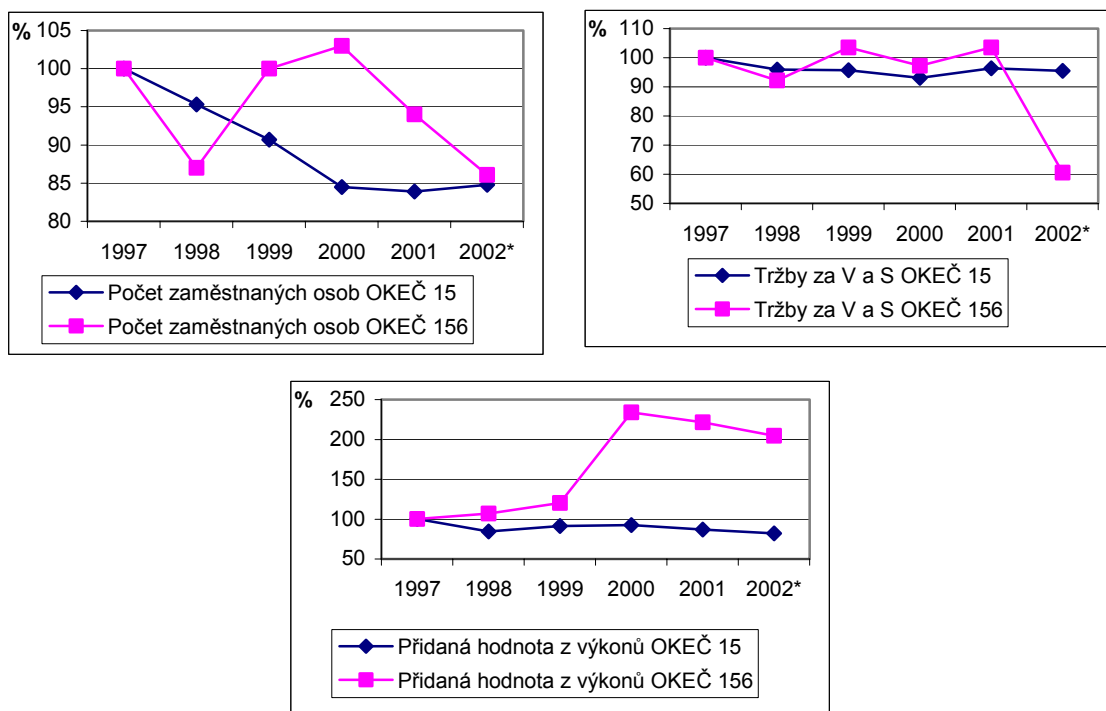
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.6	4 309	3 748	4 311	4 438	4 050	3 708
Meziroční index	x	86,9	115,0	102,9	91,3	91,6
Kumulovaný index	100	86,9	100,0	103,0	94,0	86,1

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Porovnání vývoje základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002 u OKEČ 15.6 s celým odvětvím OKEČ 15 vyplývá z grafu 2.

Graf 2 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj nákladů celkem v časové řadě 1997 – 2002 s nesterilním trendem je zachycen v tabulce 5 a obdobný vývoj u osobních nákladů je zachycen v tabulce 6.

Tabulka 5 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.6	11 605,5	9 535,3	10 416,9	10 521,3	11 451,3	10 087,5
Meziroční index (b.c.)	x	82,2	109,2	101,0	108,8	88,1
Kumulovaný index (b.c.)	100	82,2	89,8	90,7	98,7	86,9

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 6 – Osobní náklady v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.6	616,2	629,7	796,3	837,2	837,7	865,9
Meziroční index (b.c.)	x	102,2	129,2	105,1	100,0	103,4
Kumulovaný index (b.c.)	100	102,2	129,2	135,9	135,9	140,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3. Produktivita práce a osobní náklady

Vývoj produktivity práce z přidané hodnoty z výkonů v b.c. na zaměstnance v letech 1997 až 2002 u agregace mlýnských a škrobárenských výrobků ukazuje tabulka 7 a v tabulce 8 je zachycen podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě u téže výroby v uvedených letech.

Tabulka 7 - Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.6	311,4	325,8	300,1	263,0	309,8	313,8
Meziroční index (b.c.)	x	104,6	92,1	87,6	117,8	101,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	104,6	96,4	84,4	99,5	100,8
Meziroční index (b.c.)	x	123,1	97,6	188,9	103,8	100,9
Kumulovaný index (b.c.)	100	123,1	120,2	227,1	235,8	237,9

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

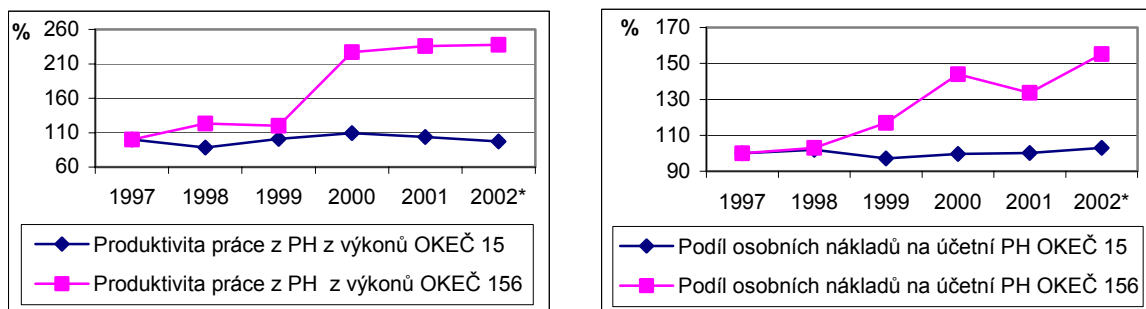
Tabulka 8 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 1997 – 2002

(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.6	0,461	0,475	0,539	0,664	0,616	0,716

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 až 2002 u OKEČ 15.6 a u celého odvětví OKEČ 15 ukazuje níže uvedený graf 3.

Graf 3 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4. Tuzemská spotřeba

3.4.1. Tuzemská spotřeba výrobků

Celková tuzemská spotřeba výrobků SKP 15.6 v porovnání s rokem 2001 výrazně klesla (tabulka 9).

Tabulka 9 – Tuzemská spotřeba výrobků v letech 1999 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.6	8 338,6	9 297,2	9 621,1	6 131,8
Meziroční index (b.c.)	x	111,5	103,5	63,7
Kumulovaný index (b.c.)	100	111,5	115,4	73,5

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

Výrazný pokles v roce 2002 ve srovnání s rokem 2001 zaznamenala i tuzemská spotřeba organizací zařazených do OKEČ 15.6 (tabulka 10).

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví v letech 1999 – 2002 OKEČ 15

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.6	8 649,4	7 565,3	8 573,5	5 148,0
Meziroční index (b.c.)	x	87,5	113,3	60,0
Kumulovaný index (b.c.)	100	87,5	99,1	59,5

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

Saldo zahraničního obchodu zůstalo v roce 2002 u sledovaného oboru i nadále záporné a v uvedeném roce se ještě prohloubilo. Meziroční index 2002/2001 vývozu tohoto oboru činil jen 90,5 a u dovozu vzrostl na 107,2.

Tabulka 11 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b. c. v letech 1997- 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.6	582,1	620,7	831,3	1 256,5	1 147,1	1 070,7
Meziroční index	x	86,4	93,7	106,2	104,3	90,5
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.6	1 609,0	1 953,0	1 982,9	2 244,0	1 998,3	2 175,6
Meziroční index	x	103,4	97,7	99,9	101,2	107,2
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.6	-1 026,9	-1 332,3	-1 151,6	-987,5	-851,2	-1 104,9

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Pokud bude dosahováno maximální efektivnosti (optimalizací vstupů, růstem produktivity práce, racionalizací výroby apod.), má mlýnský obor předpoklad k udržení konkurenceschopnosti i po vstupu do EU u rozhodujících firem podnikatelské základny. To se týká i škrobářenské výroby, která však bude omezena vyjednanou kvótou.

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Prosazující se integrace mlýnů s pekárny, ale i horizontální integrace v cereální vertikále bude dále pokračovat. Současně lze očekávat ukončení činnosti některých mlýnských kapacit při stále rostoucí výrobní koncentraci.

Zostření výrobní konkurence nastane i ve škrobářské výrobě, která je limitována produkční kvótou.

Výroba krmiv OKEČ 15.7

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor 15.7 definován **Výroba krmiv**, který zahrnuje:

15.71 – výrobu krmiv pro hospodářská zvířata,

15.72 – výrobu krmiv pro domácí zvířata.

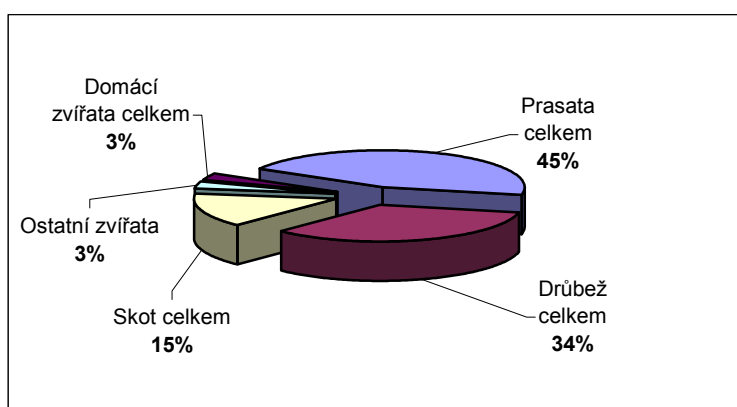
Trh krmiv v ČR zásobují výrobci krmných směsí odlišné velikosti, od podniků s produkcí 100 tis. tun ročně a více, ale i menší kapacity vyrábějící pro vlastní potřebu. V roce 2002 bylo vyrobeno 3 227,9 tis. tun krmných směsí pro hospodářská zvířata a domácí zvířata (z toho byla výroba krmných směsí pro domácí zvířata zhruba 107,5 tis. tun). Strukturu výroby krmných směsí ukazuje graf 1.

Zájmy krmivářského průmyslu, především podniků ZZN, zastupuje ČSMO ZZN, které v roce 2002 mělo 84 členů - společností. Tyto společnosti kontrolují v ČR více než dvě třetiny trhu s krmnými směsmi.

V ČR bylo do 31. 12. 2002 ÚKZÚZ zaregistrováno 440 tuzemských výrobců krmných surovin a krmných směsí s 587 výrobními provozy a 346 subjektů, zabývajících se dovozem krmných surovin, doplňkových látek, premixů a krmných směsí pro hospodářská zvířata.

V roce 2002 bylo zařazeno do výroby krmných směsí 298 podnikatelských subjektů s 327 výrobními provozy.

Graf 1 – Struktura výroby krmných směsí v roce 2002

Pozn.: ostatní zvířata obsahuje ryby, koně, králíci, ovce, kozy, lesní zvěř, zvířata ZOO

Pramen : MZe ČR – odbor zemědělské statistiky a informací

2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů

Obor OKEČ 15.7 výroba krmiv v rámci odvětví výroby potravin a nápojů se v roce 2002 podílel na tržbách za prodej vlastních V a S v b. c. 7,5 %, počtem zaměstnanců 5,3 % a na přidané hodnotě z výkonů v b. c. 5,5 %. Průměrná měsíční mzda u oboru dosáhla 15 695 Kč (u podniků s 20 a více zaměstnanci na základě šetření ČSÚ) a výrazně překročila průměr odvětví.

Silnými stránkami tohoto oboru je stabilita výroby a tržeb, naproti tomu jeho slabou stránkou do roku 2002 byl velký počet registrovaných malých výroben krmiv, které tzv. neuvádějí své výrobky „statisticky“ do oběhu a z toho vyplývající rizika pro ztíženou kontrolu bezpečnosti vstupů do potravinového řetězce. Na statistické zjišťování produkce krmiv se od roku 2003 bude vztahovat zpravodajská povinnost dle zákona č.89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

V průběhu roku 2002 došlo na našem vnitřním trhu k cenovému poklesu u pšenice, která je nejdůležitější krmnou obilovinou, z důvodů nárůstu domácích zásob. Cenový mírný pokles byl zaznamenán i u kukuřice a extrahovaných šrotů. Vývoj cenových meziročních indexů výrobků SKP 15.7 ukazuje tabulka 1.

Podrobnější pohled na vývoj cen průmyslových výrobců vybraných krmných směsí v letech 2000 – 2002 ukazuje tabulka 2.

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 - 2002

(%)	meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.7 Výroba krmiv	89,0	86,1	121,0	104,2	88,7

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 2 – Průměrné roční ceny průmyslových výrobců (CPV) vybraných krmných směsí (Kč/t)

Krmná směs :	2000	2001	2002	Index 2001/00	Index 2002/01
- pro prasata na výkrm	4 751	5 383	5 030	113,3	93,4
- pro prasnice	4 712	5 384	5 069	114,3	94,2
- pro výkrm brojlerů	7 066	8 116	7 877	114,9	97,1
- pro kuřata	5 362	5 791	5 656	108,0	97,7
- pro selata	8 527	9 339	8 965	109,5	96,0
- pro předvýkrm prasat	5 194	6 030	5 506	116,1	91,3
- pro výkrm prasat A2	5 119	5 883	5 311	114,9	90,3
- pro telata	4 826	5 786	5 394	119,9	93,2
- pro dojnice	5 146	5 935	5 536	115,3	93,3
- pro nosnice	5 823	6 462	5 899	111,0	91,3
- pro skot	3 638	3 540	3 674	97,3	103,8

Pramen : ČSÚ

3.2 Základní produkční charakteristiky

Snížení cen krmných směsí se projevilo v tržbách za prodej vlastních V a S v b. c., které v roce 2002 oproti roku 2001 klesly o 18,5 %. Vývoj v dalším ukazateli, přidané hodnotě z výkonů v b. c. též potvrzuje pokles v roce 2002 o 18,7 %. Údaje za jednotlivá léta uvádějí tabulky 3 a 4.

Naproti tomu dochází k poklesu počtu zaměstnanců, a to od roku 1997 do roku 2002 o 38,0 %. Údaje za jednotlivá léta uvádí tabulka 5.

Tabulka 3 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.7	22 815,3	20 917,0	17 183,9	18 342,6	22 702,1	18 495,4
Meziroční index (b.c.)	x	91,7	82,2	106,7	123,8	81,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	91,7	75,3	80,4	99,5	81,1
Meziroční index (s.c.)	x	95,0	93,1	103,4	110,2	85,7
Kumulovaný index (s.c.)	100	95,0	88,5	91,5	100,8	86,4

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.7	2 918,2	3 197,3	2 747,0	2 885,9	3 206,6	2 606,6
Meziroční index (b.c.)	x	109,6	85,9	105,1	111,1	81,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	109,6	94,1	98,9	109,9	89,3
Meziroční index (s.c.)	x	275,4	144,6	121,2	55,0	96,1
Kumulovaný index (s.c.)	100	275,4	398,3	482,5	265,6	255,3

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

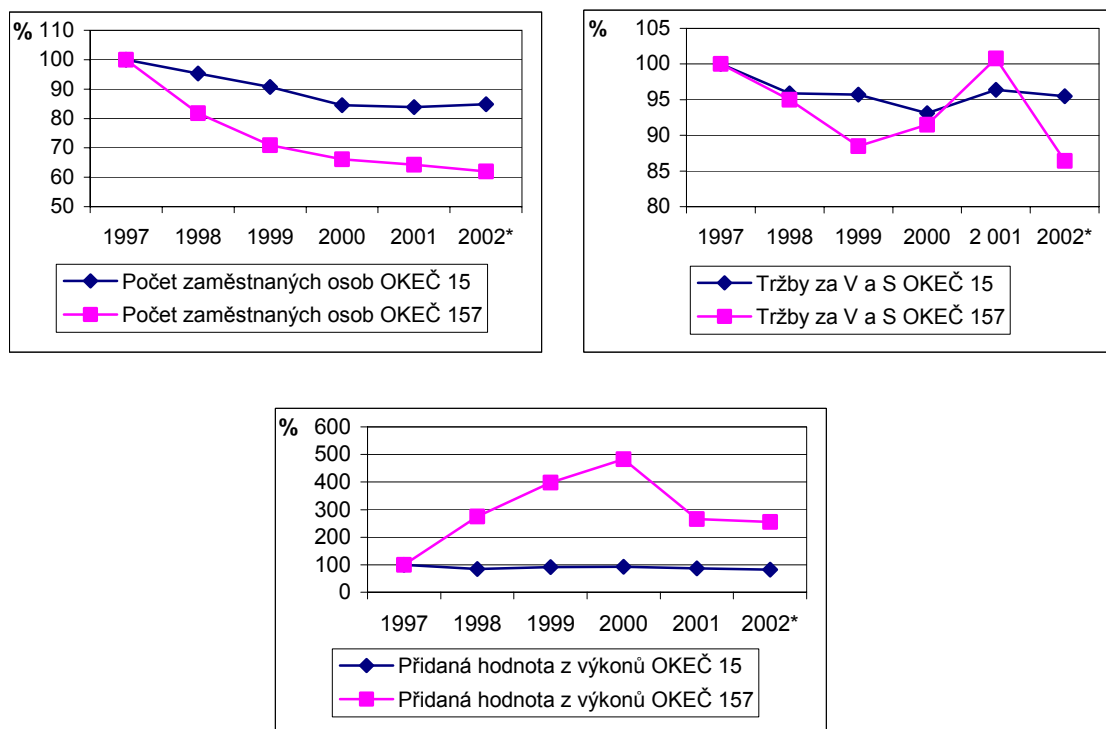
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.7	12 299	10 055	8 725	8 134	7 908	7 626
Meziroční index	x	81,8	86,8	93,2	97,2	96,4
Kumulovaný index	100	81,8	70,9	66,1	64,3	62,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik oboru (OKEČ 15.7) v porovnání s odvětvím výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) ve s. c. je zachycen v následujícím grafu 2.

Graf 2 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

I když obor 15.7 lze zařadit k výrobám s vysokou materiálovou náročností, pro jeho závislost na cenách vstupů u krmných komodit, krmných doplňků apod., v roce 2002 se vlivem nižších vstupů neprojevil nárůst nákladů, kdy náklady oproti roku 2001 se snížily o 4,8 %. Údaje o nákladech celkem v letech 1997 – 2002 jsou uvedeny v tabulce 6.

Tabulka 6 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.7	39 426,1	38 071,5	32 182,3	33 681,7	39 525,3	37 620,2
Meziroční index (b.c.)	x	96,6	84,5	104,7	117,4	95,2
Kumulovaný index (b.c.)	100	96,6	91,6	85,4	100,3	95,4

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Na celkových nákladech se podílely v roce 2002 i zvýšené osobní náklady, u kterých došlo oproti roku 2001 v roce 2002 ke zvýšení o 10,1 % (tabulka 7). Přitom průměrná měsíční mzda v roce 2002 vzrostla oproti roku 2001 v oboru zhruba o 7,5 %.

Tabulka 7 – Osobní náklady letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.7	2 015,2	1 946,3	1 839,3	1 812,9	1 971,3	2 170,0
Meziroční index (b.c.)	x	96,6	94,5	98,6	108,7	110,1
Kumulovaný index (b.c.)	100	96,6	91,3	90,0	97,8	107,7

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Produktivita práce z přidané hodnoty v oboru výroby krmiv v letech 1998 – 2002 dosahovala hodnoty vyšší než je průměr celého odvětví výroby potravin a nápojů i když v roce 2002 došlo v tomto ukazateli k poklesu o 15,7 % (tabulka 8).

V tabulce 9 je znatelný postupný nárůst podílu osobních nákladů na účetní přidané hodnotě. Uvedené údaje dokumentují, že v oboru výroby krmiv dochází v rozhodujících podnicích ke konsolidaci.

Tabulka 8 - Produktivita práce z přidané hodnoty v oboru v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.7	237,3	318,0	314,8	354,8	405,5	341,8
Meziroční index (b.c.)	x	134,0	99,0	112,7	114,3	84,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	134,0	132,7	149,5	170,9	144,0
Meziroční index (s.c.)	x	337,0	166,7	130,0	56,6	99,7
Kumulovaný index (s.c.)	100	337,0	561,7	730,0	413,4	411,9

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v letech 1997 – 2002

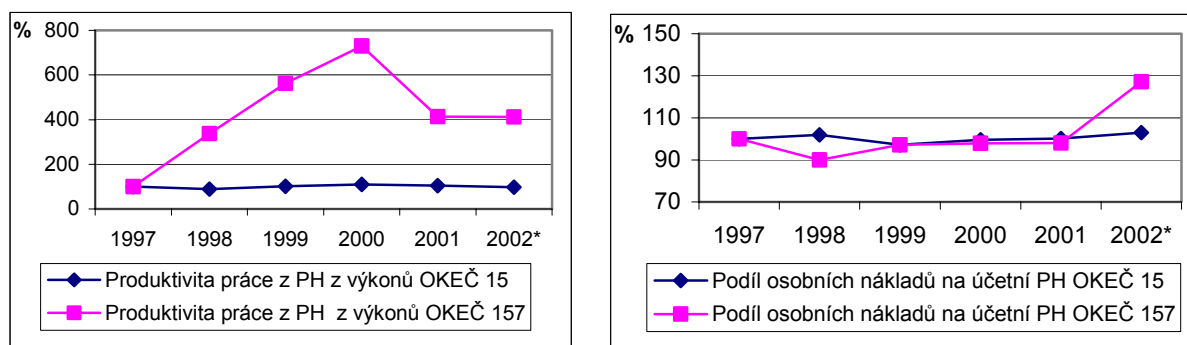
(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.7	0,471	0,424	0,458	0,461	0,462	0,599

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002 v tomto oboru v porovnání s vývojem za celé odvětví výroby potravin a nápojů ukazuje následující graf 3.

Graf 3 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4 Tuzemská spotřeba

3.4.1 Tuzemská spotřeba výrobků

V tuzemské spotřebě v roce 2002 oproti roku 2001 došlo v hodnotovém vyjádření (tabulka 10) k poklesu o 16,5 %. Jedním z faktorů tohoto snížení spotřeby je pokles ceny krmiv, ale i probíhající restrukturalizace v chovu skotu, neboť tato kategorie hospodářských zvířat v minulých letech spotřebovávala značnou část krmiv.

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba výrobků v letech 1999 - 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002
OKEČ 15.7	15 885,2	16 320,5	18 728,4	15 642,4
Meziroční index (b.c.)	x	102,7	114,8	83,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	102,7	117,9	98,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

Poněkud jiná tendence jako u spotřeby výrobků SKP 15.7 (tabulka 10) vyplývá i z tabulky 11, týkající se spotřeby organizací, kdy kumulovaný index za léta 1999 až 2002 činil 108,3.

Tabulka 11 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002
OKEČ 15.7	17 762,7	19 160,5	23 678,9	19 240,1
Meziroční index (b.c.)	x	107,9	123,6	81,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	107,9	133,3	108,3

* předběžná hodnota

Pramen : ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

Léta 1997 – 2002 jsou charakteristická postupným nárůstem vývozu výrobků, ale i nárůstem dovozu. Meziroční nárůst, jak v dovozu, tak vývozu s vývojem salda zahraničního obchodu oboru ukazuje tabulka 12.

Tabulka 12 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b. c. v letech 1997- 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.7	299,0	403,1	357,0	511,2	854,1	819,4
Meziroční index	x	134,8	88,6	143,2	167,1	95,9
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.7	1 845,4	1 899,4	1 950,7	1 991,8	2 234,7	2 328,5
Meziroční index	x	102,9	102,7	102,1	112,2	104,2
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.7	-1 546,4	-1 496,3	-1 593,7	-1 480,6	-1 380,6	-1 509,1

Pramen: Statistika GRČ, vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Ve výrobě krmiv působí silná konkurence producentů EU, která se bude projevovat postupným nárůstem dovozu nejenom surovin, ale i krmných směsí. Přesto silnými stránkami tohoto oboru je dobré regionální pokrytí ČR výrobci, mnoholetá tradice výroby a hlavně dlouholetá provázanost výrobce s odběratelem.

Pro vytvoření si představy o průměrných cenách krmných směsí je uvedena následující tabulka 13 a tabulka 14 komparace cen krmných směsí ČR s vybranými zeměmi.

Tabulka 13 - Průměrné ceny vybraných krmných směsí prodaných zemědělské prvovýrobě (Kč/t)

Název	2000	2001	2002	Index 2001/00	Index 2002/01
Krmná směs - pro selata ČOS	8 190	8 858	8 356	108,2	94,3
- pro prasata A2	4 888	5 836	5 351	119,4	91,4
- pro prasata CDP	4 662	5 348	4 980	114,7	93,1
- pro prasnice KPB	4 311	4 971	4 819	115,3	97,0
- pro nosnice	5 688	6 352	5 904	111,7	92,9
- pro brojlerů BR2	7 198	8 257	8 048	114,7	97,5
- pro brojlerů BR3	6 712	7 589	7 611	113,1	100,3
- pro telata COT-B	5 171	5 700	5 323	110,2	93,4

Pramen : ČSÚ

Tabulka 14 - Vývoj cen krmných směsí ve vybraných zemích v porovnání s ČR (EUR/100 kg)

Stát	Krmné směsi pro dojnice				Krmné směsi pro výkrm prasat			
	1997	1998	1999	2000	1997	1998	1999	2000
Francie	21,29	20,18	18,81	19,28	18,93	17,39	16,08	17,03
Německo	16,71	14,73	13,64	14,54	19,64	18,04	16,79	17,53
Maďarsko	14,60	12,54	11,98	-	14,84	12,40	11,24	-
Česko	15,83	14,98	12,70	14,45	18,67	17,77	16,06	12,87

Pozn. : balení v pytlích, Německo a Francie - volně ložené směsi

Pramen : Komparace vybraných zemí CEFTA se zeměmi EU - Budapešť 2002

Trvající spolupráce odvětví výroby hotových krmiv v evropském prostoru pokračuje především v komerčně ekonomické oblasti v rámci začlenění Českomoravského sdružení organizací ZZN (ČMSO ZZN) do Federace evropských výrobců krmiv (FEFAC).

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Obor výroby hotových krmiv je do značné míry vázán na nákup domácí suroviny především obilovin od zemědělské prvovýroby, ale i současně zpětně vstupuje svými finálními výrobky do živočišné výroby. Z této pozice vyplývají do budoucna po vstupu do EU určitá rizika, pokud zemědělství výrazněji nezlepší svou ekonomickou pozici.

Pro současný a budoucí rozvoj podnikání v tomto oboru jsou vytvořeny programy jejichž cílem je poskytnout finanční prostředky na různé projekty např. v oblasti zvyšování jakosti, konkurenceschopnosti, vzdělávání a poradenství atd.

Například výrobci hotových krmiv mohou při splnění předepsaných podmínek žádat o podpory, které jsou k dispozici podnikům potravinářského průmyslu obecně či malým a středním podnikům bez ohledu na obor činnosti.

Především jde o dotace nabízené v rámci Podpůrného programu 13 MZe – Podpora zvyšování konkurenceschopnosti českého potravinářského průmyslu a výrobců hotových krmiv, podprogram 13. A - Podpora zavádění systémů řízení jakosti a systému environmentálního managementu podle norem ISO. Dále jde o programy Podpůrného garančního rolnického a lesnického fondu (PGRLF) a další.

Ve střednědobé perspektivě lze očekávat další růst výrobní koncentrace v rámci oboru, ale i prohlubování vzájemných vazeb především v rámci obilní vertikály.

Výroba ostatních potravinářských výrobků OKEČ 158

1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor definován: 15.8 – **Výroba ostatních potravinářských výrobků** a patří tam následující výroby:

15.81 – výroba pekárenských výrobků, včetně cukrářských,

15.82 – výroba trvanlivých pekárenských výrobků,

15.83 - výroba cukru,

15.84 – výroba kakaa, čokolády a cukrovinek,

15.85 – výroba těstovin,

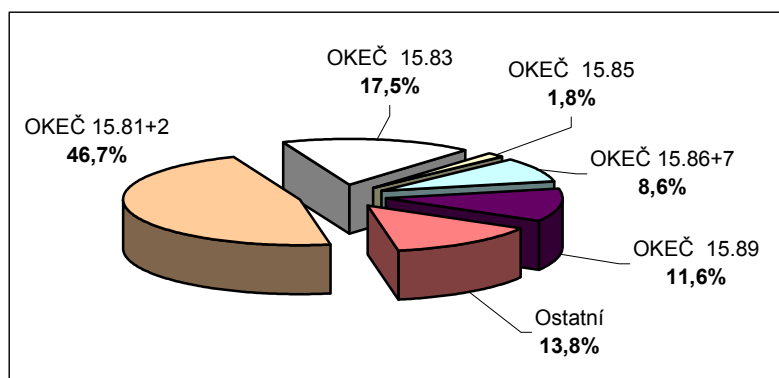
15.86 – výroba čaje a kávy,

15.87 – výroba různých koření, aromat a výtažků,

15.88 - výroba homogenizovaných potravinářských přípravků a dietních potravin,

15.89 - výroba potravinářských výrobků jinde neuvedených.

Graf 1 – Podíl na tržbách za prodej vlastních výrobků a sužeb v roce 2002

Pozn. : údaje v b. c., podniky se 100 a více zaměstnanci

Pramen : ČSÚ, dopočet VÚZE

2. Pozice skupiny oborů v rámci výroby potravin a nápojů

V současném období pokračují integrační procesy jak vertikálního tak horizontálního charakteru. Shora uvedená agregace výrob zaujímala v rámci sektoru potravinářského průmyslu v roce 2002 největší podíl ze všech oborů odvětví. Na tržbách za prodej V a S v b. c. tento podíl činil 24,0 %, na přidané hodnotě z výkonů v b. c. 31,8 % a na počtu zaměstnanců 42,3 %.

Podobory pekárenských výrobků, vč. cukrářských, výroby trvanlivých pekárenských výrobků a výroby těstovin velmi úzce technologicky navazují na obor výroby mlýnských výrobků. V mnoha případech je ve výrobní vertikále spojena výroba mlýnských výrobků a návazná pekárenská činnost i cukrářská výroba.

V rámci agrární politiky stát aktivně ovlivňuje vývoj u komodit cukrovka a cukr. Mezi zásahy státu patří celní opatření ČR včetně koncesí při dovozu a vývozu, licenční, daňová a dotační politika státu a stanovení individuálních produkčních kvót cukru na jednotlivé roky, což bude uplatňováno i po vstupu do EU. Na výrobu cukru úzce navazuje i cukrovinkářská výroba.

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Vývoj cenových indexů v agregaci ostatních potravinářských výrobků ve sledovaném období 1997 – 2002 vykazuje mírný pokles (tabulka 1).

Tabulka 1 – Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 – 2002

(%)	Meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.8	105,7	102,3	103,8	102,1	99,0

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.2 Základní produkční charakteristiky

Vývoj v agregaci ostatních potravinářských výrobků tržeb za prodej vlastních V a S je uveden v tabulce 2 a vývoj přidané hodnoty z výkonů v tabulce 3.

Z hodnocení údajů tabulky 4 vyplývá, že ve sledovaném oboru došlo v intervalu let 1997 až 2002 k poklesu počtu zaměstnaných osob o 13,9 %.

Tabulka 2 – Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.8	57 096,2	57 905,9	54 286,4	55 122,4	57 707,3	58 301,6
Meziroční index (b.c.)	x	101,4	93,7	101,5	104,7	101,0
Kumulovaný index (b.c.)	100	101,4	95,1	96,5	101,1	102,1
Meziroční index (s.c.)	x	95,0	93,0	98,4	104,4	101,4
Kumulovaný index (s.c.)	100	95,0	93,0	96,5	101,1	102,1

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 3 – Přidaná hodnota z výkonů v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.8	13 549,0	12 337,9	14 781,6	13 923,2	14 695,3	14 618,5
Meziroční index (b.c.)	x	91,1	119,8	94,2	105,5	99,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	91,1	109,1	102,8	108,5	107,9
Meziroční index (s.c.)	x	80,5	107,3	95,2	99,0	93,3
Kumulovaný index (s.c.)	100	80,5	86,4	82,2	81,4	76,0

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

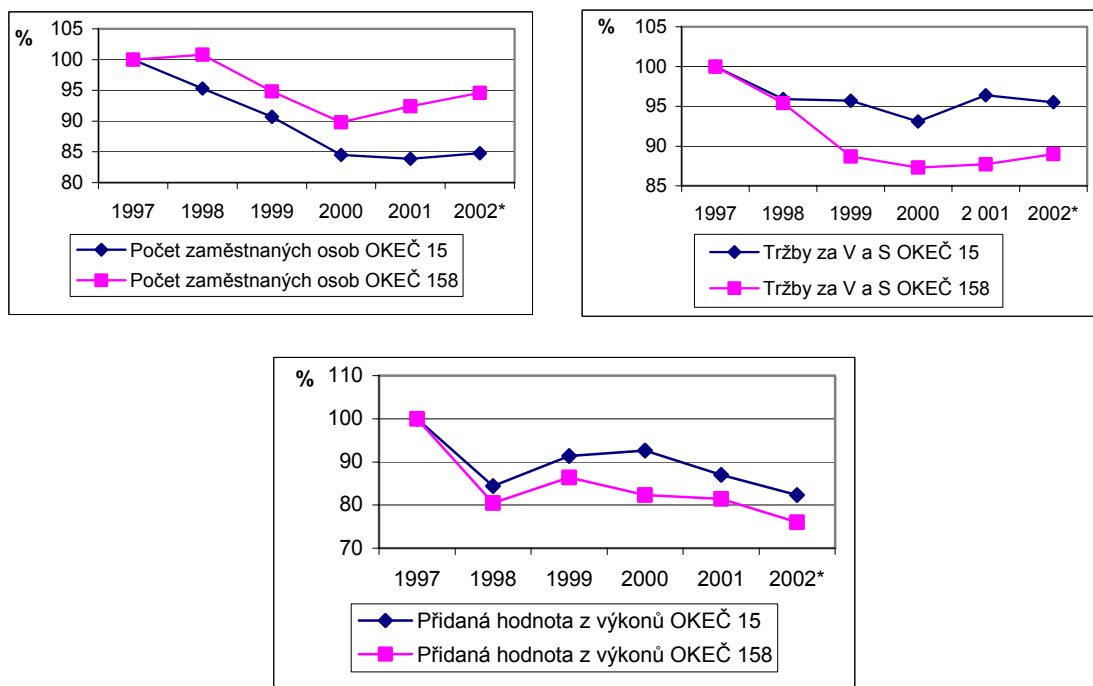
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.8	64 678	65 190	61 291	58 108	59 776	61 163
Meziroční index	x	100,1	94,0	94,8	102,9	102,3
Kumulovaný index	100	101,1	94,8	89,8	92,4	94,6

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Porovnání vývoje základních produkčních charakteristik za léta 1997 – 2002 u OKEČ 156 s celým odvětvím výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) vyplývá z grafu 2.

Graf 2 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj nákladů celkem v časové řadě 1997 – 2002 s nestejnoměrným trendem je zachycen v tabulce 5 a obdobný vývoj u osobních nákladů je zachycen v tabulce 6.

Tabulka 5 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.8	77 975,0	82 149,5	81 973,1	86 984,8	75 619,3	75 740,3
Meziroční index (b.c.)	x	105,4	99,8	106,1	86,9	100,2
Kumulovaný index (b.c.)	100	105,4	105,1	111,6	97,0	97,1

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 6 – Osobní náklady v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.8	9 192,1	9 330,8	9 262,1	9 521,2	10 327,7	11 298,5
Meziroční index (b.c.)	x	101,5	99,3	102,8	108,5	109,4
Kumulovaný index (b.c.)	100	101,5	100,8	103,6	112,4	122,9

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3. Produktivita práce a osobní náklady

Vývoj produktivity práce z přidané hodnoty z výkonů na zaměstnance v letech 1997 až 2002 u skupiny ostatních potravinářských výrobků ukazuje tabulka 7 a v tabulce 8 je zachycen podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě u téže výroby v uvedených letech.

Tabulka 7 - Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.8	209,5	189,3	241,2	239,6	245,8	239,0
Meziroční index (b.c.)	x	90,3	127,4	99,3	102,6	97,2
Kumulovaný index (b.c.)	100	90,3	115,1	114,4	117,3	114,1
Meziroční index (s.c.)	x	79,9	114,1	100,5	96,2	91,2
Kumulovaný index (s.c.)	100	79,9	91,1	91,6	88,1	80,4

* předběžná hodnota, údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 8 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b.c. v letech 1997 – 2002

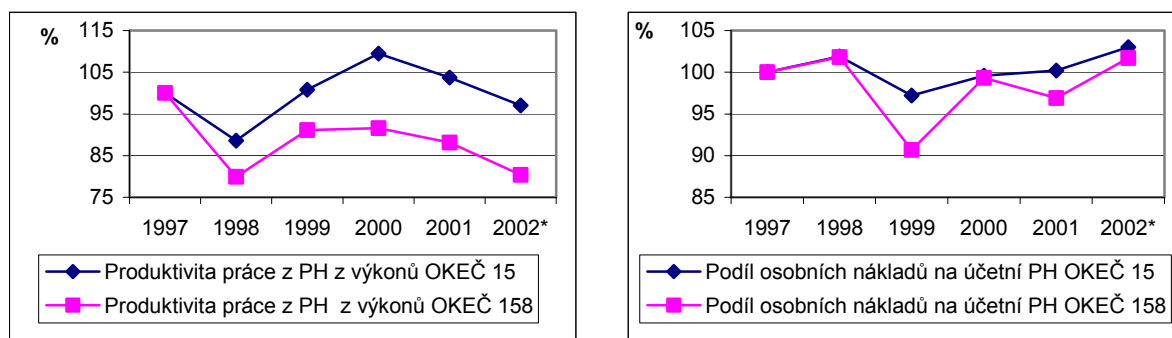
(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.8	0,605	0,616	0,549	0,601	0,586	0,615

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 až 2002 za hodnocený obor (OKEČ 15.8) a za celé odvětví výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) ukazuje níže uvedený graf 2.

Graf 2 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby v b. c., podíl osobních nákladů na účetní PH ve s. c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4. Tuzemská spotřeba

3.4.1. Tuzemská spotřeba výrobků

Tuzemská spotřeba výrobků SKP 15.8 v porovnání s rokem 2001 ve finančním vyjádření mírně klesla (tabulka 9).

Tabulka 9 – Tuzemská spotřeba výrobků v letech 1999 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.8	47 559,3	45 761,2	46 330,5	45 890,2
Meziroční index (b.c.)	x	96,2	101,2	99,0
Kumulovaný index (b.c.)	100	96,2	97,4	96,5

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

Mírný nárůst v roce 2002 ve srovnání s rokem 2001 však zaznamenala tuzemská spotřeba organizací zařazených do OKEČ 15.8 (tabulka 10). Kumulovaný index 1999 - 2002 za hodnocený ukazatel vzrostl o 4,4 %.

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví v b. c. v letech 1999 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.8	57 489,0	58 408,3	59 402,5	60 027,9
Meziroční index (b.c.)	x	101,6	101,7	101,1
Kumulovaný index (b.c.)	100	101,6	103,3	104,4

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

Ze skupiny hodnocených oborů (OKEČ 15.8) je realizován největší objem vývozu v rámci výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) a obdobně je tomu co do objemu i pokud jde o dovoz. Přitom uskutečňovaný zahraniční obchod u hodnocené skupiny oborů je z hlediska zbožíové skladby, ale i teritoriálně velmi členitý.

Saldo zahraničního obchodu zůstává u sledované skupiny oboru (OKEČ 15.8) i nadále záporné. Meziroční index 2002/2001 vývozu tohoto oboru činil 101,5 a u dovozu 95,9.

Tabulka 10 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b. c. v letech 1997- 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.8	8 425,5	8 953,7	7 399,8	10 001,6	12 467,4	12 654,5
Meziroční index	x	106,3	82,6	135,2	124,7	101,5
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.8	10 665,2	12 479,1	13 766,0	15 767,5	16 835,5	16 150,2
Meziroční index	x	117,0	110,3	114,5	106,8	95,9
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.8	-2 239,7	-3 525,4	-6 366,2	-5 765,9	-4 368,1	-3 495,7

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Agregace ostatních potravinářských výrob zahrnuje široké spektrum potravinářských oborů, které se z hlediska mezinárodního srovnání a konkurenceschopnosti značně liší.

Vysoké míry konkurenceschopnosti dosahuje především výroba čokoládových a nečokoládových cukrovinek, a to zejména na zahraničních trzích, ale i další výroby, které produkují zejména značkové potraviny (výroba hotových jídel a polotovarů aj.). Pekárenská výroba dosahuje značné míry konkurenceschopnosti zejména na domácím trhu.

6. Shrnutí a perspektivy oboru

Výroba pekárenských výrobků, včetně cukrářských s výrobou trvanlivých pekárenských výrobků zůstává nosnou agregací v rámci hodnocené skupiny výrob (OKEČ 15.8). Následována je výrobou cukru.

Prosazující se integrace mlýnů s pekárnami, ale i horizontální integrace bude dále pokračovat. I nadále lze předpokládat, že skupina ostatních potravinářských výrobků si udrží největší podíl na ekonomických výsledcích potravinářského průmyslu. Perspektivu lze očekávat zejména u hotových jídel a upravených potravin s využitím technologických a výrobních inovací.

Výroba nápojů OKEČ 15.9

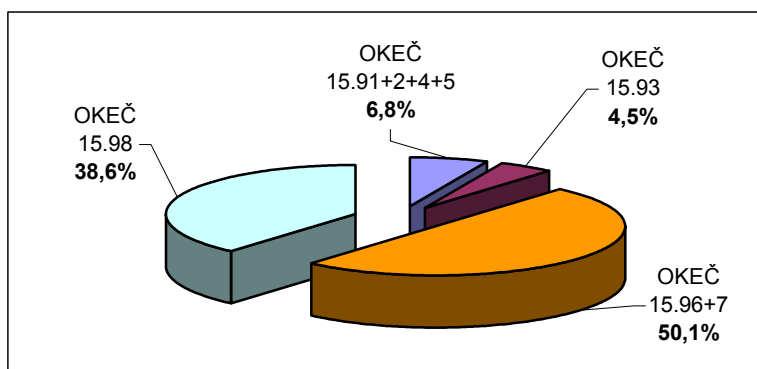
1. Charakteristika oboru

V systému OKEČ je obor 15.9 - **Výroba nápojů**, tvořen osmi výrobami a těmi jsou:

- 15.91** – výroba destilovaných alkoholických nápojů,
- 15.92** – výroba etylalkoholu kvašením,
- 15.93** – výroba hroznového vína,
- 15.94** – výroba ovocného vína,
- 15.95** – výroba jiných nededilovaných kvasných nápojů
- 15.96** – výroba piva,
- 15.97** – výroba sladu,
- 15.98** – stáčení minerální a pitné vody do lahví a výroba nealkoholických nápojů.

Významnost jednotlivých výrob či jejich skupin vyplývá z následujícího grafu 1.

Graf 1 – Podíl na tržbách vlastních výrobků a služeb v roce 2002

Pozn. : Údaje v b. c. z podniků se 100 a více zaměstnanci

Pramen : ČSÚ

Celkový počet firem z nápojářských oborů v roce 2002 klesl na 123 (podniky s 20 a více zaměstnanci), z toho na výrobu piva připadá stejně jako v roce 2001 (bez restauračních pivovarů) 50 výrobců.

Největší pivovary v ČR podle výstavu v roce 2002 byly Plzeňský Prazdroj, a. s., Pivovar Radegast, a. s. Nošovice, Budějovický Budvar, a. s., a Staropramen, a. s. Praha.

Zahraniční společnosti v českém pivovarnictví s majoritní majetkovou účastí jsou SABMiller, Interbrew Belgie, Binding Brauerei AG, SRN, Heineken (koupí BBAG Rakousko).

Vedle velkých pivovarských společností a sladoven v ČR existují střední a malé firmy. Jde např. o malé nezávislé pivovary do 200 tis. hl piva, které doplňují sortiment pív na lokálních trzích, ale účastní se i exportních aktivit. Dále jde o restaurační pivovary, které působí v řadě míst ČR.

Ve výrobě nealkoholických nápojů se v ČR z mezinárodních koncernů dlouhodobě uplatňují COCA–COLA Beverages ČR, s. r. o. Praha a GENERAL BOTTLERS ČR, s. r. o. Praha jako právní nástupce PEPSI–COLA ČR, s. r. o.

U minerálních vod zaujímá přední pozici svou kapacitou Karlovarská minerální voda, Poděbradka a Hanácká kyselka. Tyto tři firmy mají zhruba 80% podíl na trhu.

Pokud jde o lihoviny, přední místa zaujímají firmy STOCK Plzeň, a. s., Jan Becher – Karlovarská Becherovka, a. s., ale i další firmy, jako je např. Rudolf Jelínek, a. s.

V oblasti lihovin byla poslední velkou akcí v rámci privatizace zahraniční majoritní majetková účast společnosti Salb na doprivatizaci likérky Jan Becher – Karlovarská Becherovka, a.s. (stát si ponechává pouze tzv. zlatou akcii).

Největším tuzemským výrobcem vína je skupina Bohemia Sekt, ke které patří závod ve Starém Plzenci a společnosti Víno Mikulov a Révovín Velké Bílovice s německou společností Henkell&Söhnlein.

Ve vinařství ČR se zahraniční kapitál s majoritní účastí výrazněji neuplatňuje s ohledem na stav, který vyžaduje především výraznou obnovu vinic. Spíše jde o proces koncentrace majetkových podílů. Výjimkou je společnost Henkell&Söhnlein v Révovínu Velké Bílovice, jež patří do skupiny Bohemia Sekt.

2. Pozice oboru v rámci výroby potravin a nápojů

Výroba nápojů si v rámci potravinářského odvětví i při probíhající restrukturalizaci stále více upevňuje svoji pozici. Podíl skupiny nápojářských oborů dosáhl v roce 2002 u tržeb za prodej vlastních V a S v b. c. výše 21,3 % v rámci zmíněného odvětví. Vysoký je především podíl přidané hodnoty z výkonů, který v rámci potravinářského sektoru dosáhl v roce 2002 výše 33,4 %. Podíl agregace nápojářských oborů na počtu zaměstnanců odvětví v roce 2002 činil 13,3 %.

V rámci celého sektoru potravin a nápojů zaujímá obor výroby nápojů přední pozici pokud jde o vlastní kapitál, který představuje 42 % sektoru, a to 37,7 mld. Kč (podniky se 100 a více zaměstnanci).

3. Hlavní ekonomické ukazatele

3.1 Cenový vývoj

Při vyostřené cenové konkurenci ve skupině nápojářských oborů nedošlo v roce 2002 k výraznému zvyšování cen (tabulka 1). Největší podíl na zvýšení uvedeného cenového indexu měl pivovarnický průmysl (tabulka 2).

Tabulka 1 - Vývoj cenových indexů výrobků v letech 1997 - 2002

(%)	meziroční index				
	98/97	99/98	00/99	01/00	02/01*
SKP 15.9 Výroba nápojů	106,7	103,6	104,5	103,6	103,5

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

V následující tabulce 2 je přehled vývoje cen průmyslových výrobců u vybraných výrobců od roku 1999 na základě údajů ČSÚ.

Tabulka 2 - Vývoj cen průmyslových výrobců u vybraných výrobců (Kč/hl)

Výrobek	1999	2000	2001	2002	Index 2002/01
Víno přírodní hroznové	4 638,76	4 846,96	4 830,86	4 788,96	99,1
10% pivo lahvové	767,51	791,54	818,23	878,02	107,3
10% pivo sudové	657,47	671,69	717,79	767,00	106,9
12% pivo lahvové	1 133,55	1 199,93	1 275,46	1 373,10	107,7
12% pivo sudové	997,84	1 033,00	1 093,94	1 188,22	108,6

Pramen: ČSÚ

3.2 Základní produkční charakteristiky

Jak je zřejmé z tabulky 3, tržby za prodej vlastních V a S postupně rostou. Jednou z příčin tohoto nárůstu je zvyšující se poptávka po minerálních vodách. Obdobně dochází od roku 1997 ke zvyšování přidané hodnoty z výkonů, kde v roce 2002 došlo k výraznému nárůstu o 17,6 % (tabulka 4). Při růstu výkonnosti tohoto oboru v hodnocených letech dochází ke snižování počtu zaměstnaných osob v roce 2002 o 6,1 %, oproti roku 1997 již o 28,4 %.

Tabulka 3 – Tržby za prodej výrobků a služeb v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.9	41 941,0	42 362,4	44 413,4	47 681,0	50 482,7	52 885,7
Meziroční index (b.c.)	x	101,0	104,8	107,4	105,9	104,8
Kumulovaný index (b.c.)	100	101,0	105,9	113,7	120,4	126,1
Meziroční index (s.c.)	x	95,4	103,0	103,2	100,8	103,3
Kumulovaný index (s.c.)	100	95,4	98,2	101,3	102,2	105,6

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 4 – Přidaná hodnota z výroby v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.9	11 613,1	11 175,2	12 307,8	13 000,8	13 408,0	15 771,6
Meziroční index (b.c.)	x	96,2	110,1	105,6	103,1	117,6
Kumulovaný index (b.c.)	100	96,2	106,0	111,9	115,5	135,8
Meziroční index (s.c.)	x	87,4	106,0	103,7	92,7	110,4
Kumulovaný index (s.c.)	100	87,4	92,6	96,0	89,0	98,3

* předběžná hodnota, stálé ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 5 – Počet zaměstnaných osob v letech 1997 – 2002

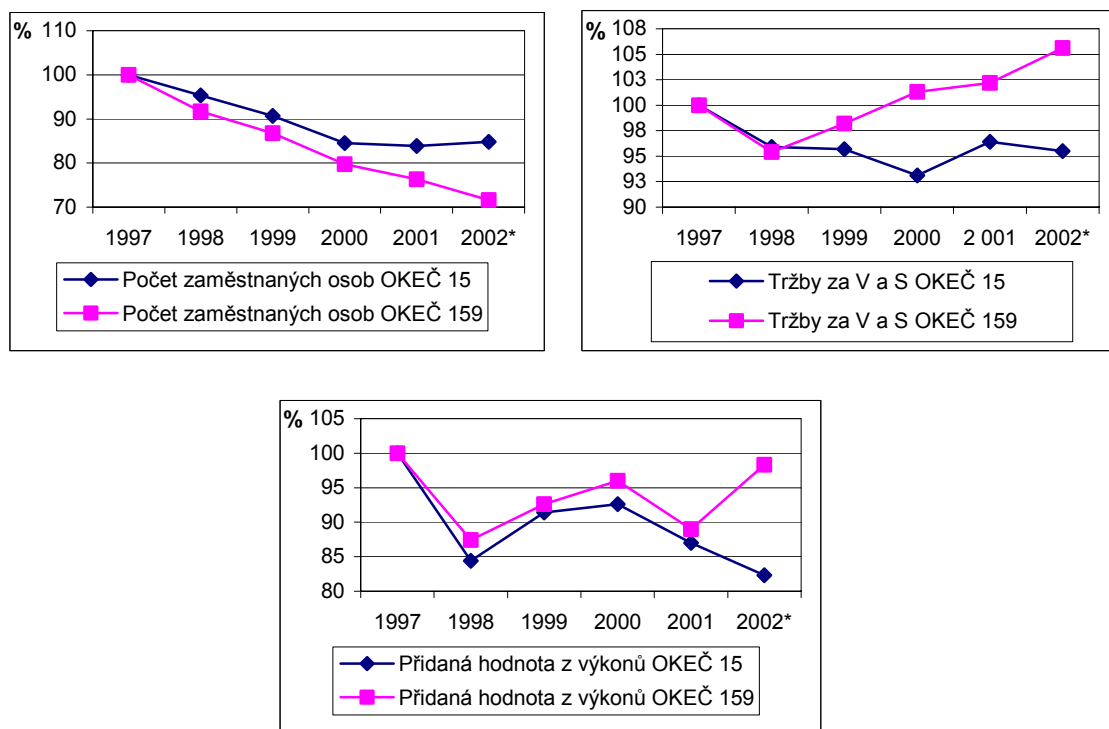
(osoby)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.9	26 825	24 606	23 294	21 367	20 460	19 208
Meziroční index	x	91,7	94,7	91,7	95,8	93,9
Kumulovaný index	100	91,7	86,8	79,7	76,3	71,6

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj základních produkčních charakteristik oboru (OKEČ 15.9) v porovnání s odvětvím výroby potravin a nápojů (OKEČ 15) ve s.c. je zachycen v následujícím grafu 2.

Graf 2 – Vývoj základních produkčních charakteristik v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: údaje ve s.c. roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Při trvalém růstu cen vstupů postupně v letech 1997 – 2001 rostly náklady výrobců nápojů. V roce 2002 došlo k jejich výraznému poklesu, a to o 7,7 % (tabulka 6). Při růstu průměrných mezd v rámci agregace nápojářských oborů vzrostly osobní náklady v b. c., a to o 2,5 % (tabulka 7).

Tabulka 6 – Náklady celkem v letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15. 9	57 540,4	60 729,9	63 048,1	67 730,9	69 601,5	64 270,0
Meziroční index (b.c.)	x	105,5	103,8	107,4	102,8	92,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	105,5	109,6	117,7	121,0	111,7

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 7 – Osobní náklady letech 1997 – 2002

(mil. Kč)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.9	5 066,9	5 177,8	5 319,8	5 299,3	5 667,3	5 806,7
Meziroční index (b.c.)	x	102,2	102,7	99,6	106,9	102,5
Kumulovaný index (b.c.)	100	102,2	105,0	104,6	111,8	114,6

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.3 Produktivita práce a osobní náklady

Ve výrobě nápojů v roce 2002 pracovalo 19,2 tis. zaměstnanců, což bylo o zhruba 7,6 tis. zaměstnanců méně než v roce 1997. Produktivita práce z přidané hodnoty z výkonů v tomto oboru činila v roce 2002 na zaměstnance 821,1 tis. Kč, což je nejvyšší z celého sektoru výroby potravin a nápojů, kde průměr je 326,4 tis. Kč na zaměstnance. Stoupající trend jasně naznačuje pokračování příznivého trendu i v následujících letech. V tabulce 9 je patrný i klesající podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě.

Tabulka 8 - Produktivita práce z přidané hodnoty z výroby v b. c. v letech 1997 – 2002

(tis. Kč / zaměst.)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.9	432,9	454,2	528,4	608,5	655,3	821,1
Meziroční index (b.c.)	x	104,9	116,3	115,2	107,7	125,3
Kumulovaný index (b.c.)	100	104,9	122,1	140,6	151,4	189,7
Meziroční index (s.c.)	x	95,3	112,0	113,0	96,8	117,6
Kumulovaný index (s.c.)	100	95,3	106,7	120,5	116,7	137,3

* předběžná hodnota, stále ceny roku 2000

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Tabulka 9 – Podíl osobních nákladů na účetní přidané hodnotě v b. c. v letech 1997 – 2002

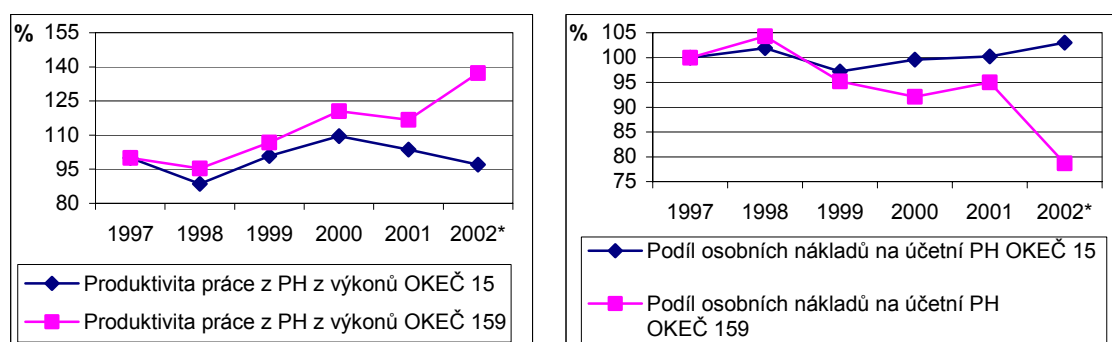
(-)	1997	1998	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.9	0,417	0,435	0,397	0,384	0,396	0,328

* předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002 v tomto oboru v porovnání s vývojem za celé odvětví výroby potravin a nápojů ukazuje následující graf 3.

Graf 3 – Vývoj podílových a poměrových ukazatelů v letech 1997 – 2002

* předběžná hodnota

Pozn.: produktivita práce z PH z výroby ve s.c. roku 2000, podíl osobních nákladů na účetní PH v b.c.

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4 Tuzemská spotřeba

3.4.1 Tuzemská spotřeba výrobků

Postupné změny spotřebitelských zvyklostí, zvýšení cen, rozšiřování sortimentu, intenzivní vliv reklamy a jiné faktory zvyšují spotřebu výrobků SKP 15.9 (tabulka 10) i když rok 2002 lze charakterizovat pro extrémní klimatické podmínky pro výrobce nápojů za nepříznivý. Hlavně ve druhém pololetí nebylo zaznamenáno snížení spotřeby této skupiny výrobků.

Tabulka 10 – Tuzemská spotřeba výrobků v b.c. v letech 1999 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
SKP 15.9	36 739,6	38 220,8	37 853,4	39 696,3
Meziroční index (b.c.)	x	104,0	99,0	104,9
Kumulovaný index (b.c.)	100	104,0	103,0	108,0

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

3.4.2 Tuzemská spotřeba organizací oboru

U tuzemské spotřeby organizací OKEČ 15.9 v roce 2002 došlo v porovnání s rokem 2001 ke zvýšení o 3,4 % (tabulka 11).

Tabulka 11 – Tuzemská spotřeba organizací odvětví v b.c. v letech 1999 – 2002

(mil. Kč)	1999	2000	2001	2002*
OKEČ 15.9	46 725,4	49 586,5	51 021,3	52 761,0
Meziroční index (b.c.)	x	106,1	102,9	103,4
Kumulovaný index (b.c.)	100	106,1	109,2	112,9

*předběžná hodnota

Pramen: ČSÚ, vlastní dopočet MPO

4. Zahraniční obchod

Výroba nápojů se řadí k oborům s trvale kladným obchodním saldem. Export nápojů z ČR vykazuje vzestup od roku 2000. Nejvýznamnější exportní komoditou je pivo. Vývoz piva z ČR vzrostl v roce 2002 v porovnání s rokem 2001 na téměř 2 mil. hl. Vývoz piva představuje zhruba 11,1 % z výstavu. Mezi pivovary s nejvyšším exportem piva patří Plzeňský Prazdroj, a. s., Budějovický Budvar, n. p. a Pražské pivovary, a. s. Významný je i export minerálních vod a některých značkových lihovin.

Tabulka 12 – Vývoj zahraničního obchodu s výrobky v b. c. v letech 1997- 2002

Vývoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.9	5 723,0	5 644,8	5 359,5	6 953,3	7 146,7	7 393,4
Meziroční index	x	98,6	95,0	129,7	102,8	103,5
Dovoz celkem (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.9	3 141,7	2 519,7	2 856,8	3 542,4	3 972,8	4 109,5
Meziroční index	x	80,2	113,4	124,0	112,2	103,4
Saldo (mil. Kč)						
SKP	1997	1998	1999	2000	2001	2002
SKP 15.9	2 581,3	3 125,1	2 502,7	3 410,9	3 173,9	3 283,9

Pramen: Statistika GŘC, vlastní dopočet MPO

5. Mezinárodní srovnání a konkurenceschopnost

Oborem v rámci hodnocené skupiny výrob (OKEČ 15.9) s tradičně největší perspektivou je především výroba piva a sladu, při předpokládané rostoucí spotřebě piva ve světě a především na asijském trhu, lze předpokládat mírně rostoucí export z ČR.

V následující tabulce 13 je uveden výstav tuzemských pivovarů podle druhů a obalu.

Druh	Výstav 2002	Druh, obal	Výstav 2002
Lehká piva	388	Ochucená piva	2
Piva se sníženým obsahem cukru	47	Svrchně kvašená piva	-
Výčepní piva	11 202	Láhve	8 223
Ležáky	6 234	Plechovky	515
Speciální piva	154	Sudy	8 831
Nealko piva	152	Cisterny	506

Z údajů je zřejmé, že převládají výčepní piva a co do druhu obalu stále sudová. Pro ilustraci jsou uvedeny následující informace z EU. Podle údajů CBMC je EU významným světovým výrobcem piva. EU v roce 2000 vyrobila jednu čtvrtinu světové produkce piva, tj. 320 mil. hl. Další údaje uvádí tabulka 14 a 15.

Ukazatel	Jednotka	Hodnota
Počet činných pivovarů v roce 2000 celkem	počet	1 699
Výstav piva celkem	tis hl	315 022
Počet zaměstnanců	osob	110 019
Spotřeba piva celkem	tis. hl	296 368
Podíl spotřeby piva podle balení : sudové	%	31,6
vratné lahve	%	38,3
nevratné lahve	%	13,1
plechovky	%	17,0

Pramen : The Brewers of Europe 2001, Statistics 2000

Tabulka 15 - Počet pivovarů v provozu v EU 15 v roce 2000

Stát	Počet pivovarů v provozu	Stát	Počet pivovarů v provozu
Belgie	113	Lucembursko	4
Dánsko	13	Nizozemsko	15
SRN	1 270	Rakousko	59
Řecko	6	Portugalsko	7
Španělsko	22	Finsko	6
Francie	20	Švédsko	32
Irsko	7	V. Británie (vyjma malých a mikro-pivovarů)	70
Itálie	16		

Pramen : Beer Facts, 2001, CBMC

Evropská Komise pro zemědělství odhaduje, že se v EU vyrobí přibližně 60 % světové produkce vína a spotřebuje se zde téměř 60 % světové spotřeby. Spotřeba vína je odhadována na 34 litrů na osobu i když existují v rámci EU výrazné rozdíly mezi členskými státy.

Pokud se týká nealkoholických nápojů podle odhadu UNESDA prodej včetně džusů v EU v roce 2000 překročil hranici 38 mld. EUR tzn., že v roce 2000 vyprodukoval více než 27 mld. litrů nealkoholických nápojů (viz tabulka 16).

Tabulka 16 – Spotřeba nealkoholických nápojů v EU dle druhu (mil. l)

Název	1997	1998	1999	2000
Perlivé vody	25 478	25 738	26 723	27 375
Balené vody	30 214	31 375	32 907	34 516
Ovocné šťávy a nektary	8 256	8 377	8 547	8 992
Ostatní nealkoholické nápoje (l)	9 108	9 302	9 859	10 076

Pozn. : (1) Zahrnuje neperlivé ovocné nápoje, ovocné šťávy, ovocný prášek, ledový čaj a kávu, sportovní a energetické nápoje

Pramen : European Business

6. Shrnutí a perspektivy oboru

I když výroba nápojů vykazuje zřejmý růst výkonnosti, výrobní kapacity většinou nejsou plně restrukturalizovány a v porovnání se zahraničními společnostmi nedosahují v řadě případů optimální úrovně výrobní koncentrace.

Určité rezervy zůstávají ve spotřebě nápojů s výjimkou piva, kde ČR patří světové prvenství s objemem kolem 160 l/obyv./rok. Významnou komoditou zůstává i slad.

Spotřeba vína sice v celosvětovém měřítku výrazně nestoupá, ale na rozdíl od ostatních alkoholických nápojů ani výrazně neklesá. V ČR se spotřeba vína přiblížila 17 l/obyv./rok, přesto ČR zůstává ve spotřebě za mnoha zeměmi. Dále roste spotřeba ovocných vín.

Domácí spotřeba nealkoholických nápojů a minerálních vod neustále roste. Z dostupných údajů za rok 2001 byla spotřeba podle ČSÚ u nealkoholických nápojů 220 litrů/obyv./rok, z toho minerálky 50 litrů, sodovky 26 litrů, limonády 84 litrů a na ostatní nealkoholické nápoje připadlo 60 litrů. Přitom minerální vody jsou se svými nerostnými látkami, včetně stopových prvků zdraví prospěšné.

Také spotřeba ovocných šťáv a nektarů s přibližně 10 l/obyv./rok je v ČR nižší v porovnání s dominantními sousedními státy (Německo se 40 l/obyv./rok a Rakousko s 38 l/obyv./rok). Obdobně nižší spotřeba než v některých zemích je v ČR u lihovin 8,2 litrů (s obsahem 40% lihu) v roce 2001.

Trh minerálních vod a nealkoholických nápojů se v nejbližších letech dále stabilizuje jednak po stránce vlastnictví (probíhající fúze apod.), ale i sortimentní nabídky. Předpokládá se však další nárůst spotřeby tohoto druhu nápojů.